

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
Katedra církevních dějin a dějin křesťanského umění

Cyril Josef Komosný OFMCap.

**Osobnost P. Jaromíra Pořízka,
faráře v Dolních Bojanovicích
v letech 1939–1950**

Diplomová práce

Vedoucí práce: PhDr. Jitka Jonová, Th.D.

Obor: Katolická teologie

OLOMOUC 2014

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně a použil jsem přitom jen uvedené informační zdroje.

V Olomouci dne 13. dubna 2014

Cyril Josef Komosný OFMCap.

Na tomto místě bych rád vyjádřil své poděkování všem, kteří mi pomáhali při sepisování této práce. Na prvním místě děkuji PhDr. Jitce Jonové, Th.D. za odborné vedení práce a poskytnutí mnoha rad při jejím psaní.

Dále děkuji duchovnímu správci bojanovické farnosti P. Petru Karasovi za poskytnutí farních materiálů. Můj velký vděk také patří Vítu Blahovi a nemohu opomenout ani Janu Martincovou a Marii Horáčkovou, neteře P. Jaromíra Pořízka, které byly primárními zdroji poskytnutých informací. Mé poděkování směřuje i PhDr. Marii Plevové, Ph.D. a Mgr. Petře Koláčkové z Diecézního archivu Biskupství brněnského v Rajhradě, Miloslavě Buriánkové a PhDr. Aleně Šimánkové z Národního archivu v Praze. Z Ústavu totalitních režimů bych rád poděkoval Mgr. Petru Mallotovi a Mgr. Martinu Jindrovi. A s díky zapomenout nemohu ani na Petra Zídka z Lidových novin za poskytnutí historických materiálů k případu. Za provedení korektur vděčím Mgr. et Mgr. Radce Topinkové Rozkovcové a Mgr. Radomíru Bužkovi.

Dík konečně náleží i mým rodičům a všem ostatním, kdo mi jakkoliv pomohli, ať už při shromažďování materiálů, nebo jakýmkoliv jiným způsobem, a přispěli tak k tomu, že tato práce mohla vzniknout.

Diplomová práce vznikla i díky projektu CMTF_2013_006 „Katolická církev na Moravě v 19. a 20. století“, uděleném v rámci studentské grantové soutěže Grantovou radou UP v Olomouci, které tímto autor děkuje za podporu.

Obsah

Úvod	7
1. Farnost Dolní Bojanovice.....	9
Vznik farnosti	9
2. Osobnost kněze Jaromíra Pořízka	11
Rodinný původ Jaromíra Pořízka	11
Farář František Pořízek, strýc Jaromíra	13
Kněžské působení Jaromíra Pořízka	17
Jaromír Pořízek farářem v Dolních Bojanovicích	21
3. 50. léta 20. století.....	25
Situace římskokatolické církve v Československu po roce 1945	25
Situace ve farnosti Dolní Bojanovice po roce 1945	30
„Zaostřeno na faráře“	33
4. Hodonínský případ.....	35
Vetejška a spol.	35
Úmysl „zlikvidovat faráře“	39
Vyšetřování	43
5. Lidový soud v Hodoníně	46
Hlavní přelíčení.....	47
Rozsudek.....	51
Odvolání.....	55
Věznění	58
Amnestie	65
6. Úmrtí Jaromíra Pořízka a pohřeb	67
Rehabilitace případu Jaromíra Pořízka	69
Závěr	72
Anotace	75
Annotation	76
Seznam zkratk	77
Seznam pramenů a literatury	78
Prameny archivní	78
Seznam periodik	79
Prameny orální.....	79
Seznam literatury	80

Internetové zdroje	82
Seznam příloh	83

Úvod

Na začátku této práce bych rád nechal zaznít slova bývalého opata břevnovského kláštera Anastáze Opaska: „*Je třeba, abychom si znova vzpomněli na dny nadšení, které jsme prožívali na konci roku 1989. Na naději a víru, kterou jsme tehdy všichni měli. To, co se tehdy stalo, byl zázrak. Mnoho lidí věří, že tento zázrak byl učiněn na přímluvu svaté Anežky České, protože všechno začalo těsně po jejím svatořečení. [...] Co se však stalo od konce roku 1989? Lidé přestávají věřit tomu, že to tehdy opravdu byl zázrak, který Bůh u nás učinil. Přestávají věřit těm, kteří byli čtyřicet let pronásledováni, a znovu věří arcilhářům jejich lži, které poslouchali čtyřicet let a na které byli zvyklí.*“¹

Kdo by jen mohl tušit, že slova opata Anastáze Opaska pronesená v roce 1992 budou za čtvrt století od pádu komunistické diktatury v České republice natolik pravdivá. V dnešní době občanské svobody, kterou mnozí naši předkové a současníci zaplatili léty vězení a někteří i životem, lze občas zaslechnout, že za minulého režimu zase až tak špatně nebylo. Je nemálo lidí, kteří vzpomínají na dobu nesvobody s nostalgií a dokonce jakousi vnitřní touhou po jejím návratu. O to více je potřeba neustále připomínat ty, kteří se stali obětí této zřůdné ideologie.

Ve své práci bych se z toho důvodu rád zabýval životním osudem římskokatolického kněze Jaromíra Pořízka, bývalého faráře v Dolních Bojanovicích. Cílem práce je zachytit jeho životní osud v kontextu dějin 20. století, zvláště pak v období let padesátých, kdy se tento kněz stal obětí v souvislosti s tzv. „hodonínským případem Vetejška a spol“.

Vlastní text práce je rozdělen do šesti kapitol. V úvodní první kapitole je krátce nastíněna historie bojanovické farnosti. Druhá kapitola pojednává o životě Jaromíra Pořízka, o jeho studiích, formaci a následné činnosti v duchovní správě v období od první republiky do 50. let 20. století. Velký podíl na výchově i formaci mladého Jaromíra měl jeho strýc kněz František Pořízek, kterému je zde věnována jedna samostatná část.

Třetí kapitola nás seznamuje s celkovou situací římskokatolické církve i bojanovické farnosti, která nastala v Československu po II. světové válce. Čtvrtá kapitola se věnuje tzv. „hodonínskému případu“, do kterého byl na základě vykonstruovaného obvinění zatažen i Jaromír Pořízek.

¹ Srov. HAVLÍČKOVÁ, Helena. *Dědictví – Kapitoly z dějin komunistické perzekuce v Československu 1948–1989*. Olomouc: Poznání, 2008, s. 406.

Předposlední kapitola se věnuje vlastnímu průběhu soudu. Představuje samotné soudní přelíčení v Hodoníně, rozsudek i odvolání obviněného faráře Pořízka. V kapitole je taktéž zachycen jeho pozdější pobyt ve věznicích v Uherském Hradišti, na Mírově a v Leopoldově, kde jej v roce 1960 zastihla prezidentská amnestie. Poslední, šestá kapitola pojednává o návratu Jaromíra z vězení do rodné Bukovinky, jeho brzkém úmrtí, pohřbu i pokusu o rehabilitaci, která se nakonec podařila až po pádu režimu v roce 1991.

Při psaní práce jsem čerpal z archivních materiálů uložených v Archivu bezpečnostních složek v Brně,² Národním archivu v Praze,³ Státním okresním archivu v Hodoníně⁴ a Diecézním archivu Brněnského biskupství v Rajhradě.⁵ Dále jsem čerpal z kroniky farnosti Dolní Bojanovice, příslušné literatury, novinových i internetových článků a zaznamenaných osobních svědectví přímých účastníků a pamětníků těchto událostí. Pro přepis záznamu ústního svědectví pamětníků ve slováckém dialektu používám v práci fonetické transkripce.⁶

² Vyšetřovací spisy případu Vetejška a spol.

³ Spisy Státního soudu a Státní prokuratury v Praze.

⁴ Fondy obce Dolní Bojanovice a Okresního národního výboru v Hodoníně.

⁵ Fond farnosti Dolní Bojanovice a osobní složky kněží brněnské diecéze.

⁶ Pro přepis byly použity zásady přepisu dialektu charakterizované Jaromírem Běličem. (BĚLIČ, Jaromír. *Nástin české dialektologie*. Praha: SPN, 1972, s. 262–271.)

1. Farnost Dolní Bojanovice

Obec Dolní Bojanovice leží v úrodné krajině jižní Moravy, 8 km severozápadně od okresního města Hodonín. První písemná zmínka o existenci osady se objevuje v listině olomouckého údělného knížete Vladimíra, který daroval vesnici premonstrátskému klášteru Hradisko u Olomouce v roce 1196. Ve 14. století se obec stává majetkem šlechtického rodu pánů z Kunštátu, kterým patřila do roku 1511, kdy přešla do majetku Jindřicha z Lipé. V pozdějším dějinném vývoji se majitelé obce často střídali.⁷ Nejvýznamnějším šlechtickým rodem, kterému v 18. století patřilo hodonínské panství se zmíněnou obcí, byl rod Lichtensteinů.⁸

Vznik farnosti

Přesnou dataci vzniku farnosti není možné určit, farní kostel sv. Václava v Dolních Bojanovicích je zachycen v pramenech až od roku 1398.⁹ Je pravděpodobné, že zde kostel stál již před tímto datem. Vesnice Bojanovice patřila do majetku olomouckých premonstrátů z Hradiska. Dá se tedy oprávněně předpokládat, že premonstráti měli zájem o zabezpečení duchovní správy ve své poddanské vsi.¹⁰

Po husitských válkách patřilo hodonínské panství i s Bojanovicemi nekatolické šlechtě, která obsazovala kostely převážně protestantskými kněžími.¹¹ V roce 1624 zjistila vyšetřovací komise ustanovená kardinálem Dietrichsteinem, že v obci působí evangelický kazatel. Tehdejší majitel panství však katolického kněze na svou državu až do roku 1640 nepovolal.¹² Na sklonku 17. století byl kostel sv. Václava natolik zchátralý, že se v něm žádné bohoslužby nekonaly.¹³

⁷ „R. 1196 některý majetek zdejší darován klášteru hradištskému u Olomouce, většinou však zakoupil se tu rod pánů Kunštátských. Části odprodány byly později majetníkům různým, až konečně koncem 16. století celý statek zdejší přikoupen ku panství hodonskému, na něž přišlo i právo podací.“ HRUDIČKA, Alois. *Topografie diecese brněnské*. Brno: Papežská knihtiskárna rajhradských benediktinů, 1908, s. 557.

⁸ ESTERKA, František a ONDRUŠ, Vladimír. *Dolní Bojanovice: Publikace k 800. výročí první písemné zmínky o trvání obce Dolní Bojanovice*. Obecní úřad Dolní Bojanovice: Tiskárna Lelka, 1996, s. 14–26.

⁹ Tamtéž, s. 16.

¹⁰ Dle dostupných pramenů se mezi nejstarší římskokatolické duchovní v osadě připomíná farář Jan z roku 1418, po něm Vilibald (1483), Jiří (1504), David (1520) a Zachariáš Carduelis (1570). Posledně jmenovaný duchovní odešel z farnosti v roce 1580, protože byla obsazena evangelickým kazatelem Štěpánem Příhradským z Mošovce. Srov. tamtéž, s. 151.

¹¹ Hodonínské panství patřilo hraběnce Kateřině Pálffyové z Erdödu, která jej dostala od svého manžela Štěpána hraběte z Illesházy, vůdce uherských protestantů. Srov. <http://www.kobyli.cz/cz/stranky/372-historie-kobyli-do-konce-17-stoleti> (staženo 22. 3. 2014).

¹² V roce 1614 koupil hodonínské panství Zdeněk Žampach z Potštejna, a to od své švagrové Kateřiny Pálffyové z Erdödu. Tento majitel panství byl sice katolíkem, ale k jiným náboženstvím byl tolerantní.

Starý kostel byl proto stržen a nový byl postaven v barokním slohu v roce 1734, donátorem byla majitelka panství, kněžna Marie Antonie Lichtensteinová.¹⁴ Nově postavený kostel zůstal i nadále bez duchovního správce celých dvacet let. Teprve v roce 1753 byla v Dolních Bojanovicích postavena fara a do obce byl povolán kněz Matěj Hubalík, hodonínský rodák a pozdější farář v Hodoníně.¹⁵ Samostatná farnost byla v obci zřízena až v roce 1843.¹⁶

Do historie kostela se výrazně zapsal 9. srpen 1863, kdy v jedné z místních usedlostí vypukl požár. Vlivem špatných povětrnostních podmínek se požár rozšířil po celé vesnici a ušetřen nezůstal ani farní kostel. Poškozena byla střecha kostela, ale barokní interiér zůstal naštěstí z velké části nepoškozen.¹⁷ Požárem poničené části byly obnoveny, ale k celkové zásadnější obnově stavby kostela došlo až v roce 1941 za působení faráře Jaromíra Pořízka.¹⁸ Počátkem 80. let 20. století, kdy byl ve farnosti ustanoven duchovním správcem P. Josef Dvořák, byla provedena rozsáhlá generální rekonstrukce farního kostela i jeho bezprostředního okolí. Interiér chrámu byl k liturgii upraven podle nových směrnic II. vatikánského koncilu¹⁹ a z interiéru stavby byla odstraněna původní barokní výzdoba.²⁰ Poslední stavební zásahy prodělala kostelní stavba na počátku 21. století, kdy byl kostel uvnitř i zvenčí vymalován, byla položena nová krytina, byl vybudován nový systém vytápění a okolo chrámu byla položena nová dlažba.

Teprve až Žampachův syn Jindřich obsadil faru v Hodoníně katolickým knězem. Srov. ESTERKA, F., a ONDRUŠ, V. *Dolní Bojanovice: Publikace k 800. výročí první písemné zmínky o trvání obce Dolní Bojanovice*, s. 151–152.

¹³ Srov. tamtéž, s. 152.

¹⁴ Od roku 1692 patřilo hodonínské panství rodu Lichtensteinů.

Srov. <http://www.kobyli.cz/cz/stranky/372-historie-kobyli-do-konce-17-stoleti> (staženo 22. 3. 2014).

¹⁵ „Fara byla tu již koncem 16. stol., ale o 100 let později vnikli sem kazatelé nekatoličtí a prý i novokřtěnci. Po katolické obnově přifařeny Bojanovice do Polehradic dosti vzdálených, pak do Hodonína, až r. 1753 hrabě Josef Czobor za přispění farníkův obnovil zdejší katol. správu duchovní, z níž r. 1843 učiněna fara“. HRUDÍČKA, A. *Typografie diecese brněnské*, s. 557.

¹⁶ Před rokem 1843 tedy byly Bojanovice lokálním kaplanstvím hodonínským. Srov. ESTERKA, F., ONDRUŠ, V. *Dolní Bojanovice: Publikace k 800. výročí první písemné zmínky o trvání obce Dolní Bojanovice*, s. 152.

¹⁷ Tamtéž, s. 28.

¹⁸ Srov. BÍLÍK, Stanislav, BLAHA, Jan, JANEČEK, Pavel a KARAS, Petr. *Farnost Dolní Bojanovice ve XX. Století*. Římskokatolická farnost Dolní Bojanovice: Tiskárna Lelka, 2001, s. 9.

¹⁹ II. vatikánský koncil (1962–1965) byl svolán papežem Janem XXIII. a dokončen za pontifikátu papeže Pavla VI. Srov. JEDIN, Hubert. *Malé dějiny koncilů*. Praha: Česká katolická charita, 1990.

²⁰ Srov. BÍLÍK, S., BLAHA, J., JANEČEK, P. a KARAS, P., *Farnost Dolní Bojanovice ve XX. století*, s. 10.

2. Osobnost kněze Jaromíra Pořízka

Historie rodiny Pořízků začíná v Bukovince (okr. Blansko), malé obci na Dražanské vrchovině patřící do křtinské farnosti. Dnes v této obci žije okolo 500 stálých obyvatel. První listinné zprávy o obci jsou z let 1268 a 1283. Významnou událostí pro celou vesnici bylo dle staré legendy údajné zjevení Panny Marie nedaleko místního kostelíka v roce 1210. Na místě „zázraku“ zůstala socha Panny Marie, kterou opatrovali zdejší poustevníci. Tato socha byla pak zásluhou zábrdovických premonstrátů přenesena do nedalekých Křtin, kde byl později v 18. století vybudován Janem Blažejem Santinim-Aichelem známý poutní chrám Jména Panny Marie.²¹ Do křtinského chrámu tak každou neděli a zasvěcený svátek putovali i obyvatelé z přifařené Bukovinky.

Rodinný původ Jaromíra Pořízka

Jaromír Pořízek se narodil 13. dubna 1902 v obci Bukovinka²² jako první syn manželů Aloise (1872–1945) a Františky (rozené Švarcové, 1880–1974) Pořízkových.²³ Manželům se později narodilo ještě dalších pět dětí.²⁴ V rodném domě se jejich matka musela starat o domácnost a otec pracoval na poli, kde pěstoval len, který pak zpracovával na tkalcovském stroji. K domu patřilo i menší hospodářství, ale práce nebyla pro kamenitost zdejších polí příliš jednoduchá. Děti tedy již od nejútlejšího věku musely pomáhat sbírat kamení na poli. Postupem času, kdy manželům přibývalo dětí a hospodářství moc nevynášelo, se po domluvě s prarodiči, žijícími u svého syna kněze na faře v Dolních Bojanovicích (okr. Hodonín)²⁵, rozhodli, že nejstaršího syna Jaromíra pošlou k nim na faru.²⁶

²¹Srov. <http://www.bukovinka.cz/clanky/historie-obce-a-okoli/kostel-nanebevzeti-panny-marie-v-bukovince.html> (staženo 13. 3. 2014).

²² Při porodu pomáhala zkušená porodní bába paní Marie Šebelová z Bukovinky č. p. 65. Malého Jaromíra pokřtil 15. 4. 1902 ve Křtinách kaplan Richard Svoboda. Kmotry byli pan František Hloušek, rolník z Bukovinky, a jeho žena Barbora. Získáno z FÚ Křtiny od Mons. Jana Peňáze, faráře ve Křtinách, 7. 4. 2014.

²³ Alois a Františka (původem z Ruprechtova, okr. Blansko) byli oddáni 29. 5. 1901 ve farním kostele v Krásensku P. Františkem Pořízkem. Z osobního svědectví pana Víta Blahy (nar. 1937), 4. 3. 2013.

²⁴ Františka (nar. 1904), František (nar. 1906), Marie (nar. 1908), Božena (nar. 1910) a nakonec Anna (nar. 1913). BLAHA, Vít. *Náš pan farář*. Vydáno pro vlastní potřebu, 2009, s. 1.

²⁵ V textu budu nadále uvádět jen název Bojanovice, přičemž se jedná o obec Dolní Bojanovice (okr. Hodonín). Pod farnost Dolní Bojanovice patří od roku 1782 i vedlejší obec Josefov s filiálním kostelem Všech svatých (pozn. autora práce).

²⁶ Prarodiče Jaromíra byli Josef (1837–1912) a Anna (rozená Hynštová, 1840–1919). Svědectví paní Jany Martincové, neteře Jaromíra Pořízka (nar. 1946), 2. 2. 2013.

Malý Jaromír tedy pro velkou bídu v rodném domě odchází na faru do jihomoravských Bojanovic.²⁷ V roce 1908 začíná v Bojanovicích své školní vzdělávání v tamní Národní škole.²⁸ Po absolvování šesti tříd obecné školy byl s velmi dobrým prospěchem přijat k dalšímu studiu na Českém státním gymnáziu v Brně.²⁹ Ve věku 11 let odešel tedy studovat díky přispění svého strýce faráře do Brna na gymnázium, kde strávil dalších osm studijních let. Po dobu svých studií jezdil na faru do Bojanovic a k rodičům do Bukovinky jen v době prázdnin.³⁰

Svá gymnaziální studia Jaromír dokončil v roce 1921 složením maturitní zkoušky s vyznamenáním.³¹ K dalšímu studiu se odhodlal pokračovat jako řádný posluchač Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, kam ve školním roce 1921/22 nastoupil.³² Ke studiu práv ho velmi podporoval jeho strýc farář, který chtěl, aby se Jaromír stal právníkem. Pozdější Jaromírovo rozhodnutí vydat se místo práv na dráhu duchovního nesl strýc kupodivu nelibě.³³

Jaromír se v roce 1922 rozhodl pro vstup do Biskupského kněžského alumnátu v Brně a začal zde studovat bohosloví.³⁴ Svá bohoslovecká studia dokončil v roce 1926 s prospěchem velmi dobrým ze všech předmětů.³⁵ Na den sv. Cyrila a Metoděje 5. července 1926 přijal vzkládáním rukou biskupa Josefa Kupky³⁶ kněžské svěcení v katedrále sv. Petra a Pavla v Brně. Svou první mši svatou nesloužil v rodné Bukovině, ale v místě působení svého strýce Františka Pořízka, kde strávil své dětství

²⁷ Vzdálenost mezi obcemi Bukovinka a Dolní Bojanovice je cca 93 km po silnici.

²⁸ Kopie frekvenčního vysvědčení Pořízka Jaromíra ze dne 6. 7. 1913. Do Národní školy v Dolních Bojanovicích chodil od 16. 9. 1908 do 30. 6. 1913. Z dopisu od paní Jany Martinové, 6. 5. 2013.

²⁹ České státní gymnázium v Brně na třídě Kapitána Jaroše bylo založeno v roce 1867, jedná se o nejstarší české gymnázium v Brně. Srov. <http://www.jaroska.cz/node/52> (staženo 13. 3. 2014).

³⁰ Osobní vzpomínky paní Jany Martinové, 2013.

³¹ Vysvědčení dospělosti Pořízka Jaromíra ze dne 22. 6. 1921, kopie. Z dopisu od paní Jany Martinové, 6. 5. 2013.

³² Vysvědčení seminární, Pořízek Jaromír, ze dne 26. 6. 1922, kopie. Z dopisu od Jany Martinové, 6. 5. 2013.

³³ „Pan děkan František chtěl, aby Jaromír studoval práva. On už se tenkrát zajímal o politiku, a viděl, co všechno dělají kněží bolševici v Rusku. Tehdy měl předpovědět, že dobrých právníků bude potřeba jednou i tady, neboť pronásledování církve v naší zemi nás nemine. Proto moc chtěl, aby byl Jaromír dobrým právníkem, a když se Jaromír rozhodl pro bohosloví, nebyl z toho moc nadšený.“ Z osobních vzpomínek paní Jany Martinové, 2013.

³⁴ Biskupský kněžský alumnát v Brně byl ústav katolické církve pro výchovu budoucích kněží. V Brně tento diecézní ústav fungoval v letech 1807–1950. Srov. CHAROUZ, Jindřich Zdeněk. *Brněnský alumnát: výchova a vzdělávání duchovenstva v Brně v letech 1807–1950: vydáno k 200. výročí založení Biskupského alumnátu v Brně*. Brno: Biskupství brněnské, 2007.

³⁵ Kopie dopisu P. Jaromíra Pořízka, adresovaného Státním lesům a statkům Protektorátu Čechy a Morava v Praze, nedatován. Z dopisu od paní Jany Martinové, 6. 5. 2013.

³⁶ Mons. PhDr. ThDr. Josef Kupka (7. 5. 1862 – 20. 6. 1941) se stal v roce 1924 světícím biskupem brněnským a od roku 1933 byl 11. brněnským sídelním biskupem. Srov. BUBEN, Milan. *Encyklopedie českých a moravských sídelních biskupů*. Praha: Logik, 2000, s. 196–197.

a dospívání.³⁷ Vzpomínku na tuto událost zachytil farář František ve farní kronice: „*Na svátek s. Cyrilla a Methoděje 5. července 1926, vysvěcen byl v Brně rodák z Bukovinky u Brna, vlp. Jaromír Pořízek na kněze. V neděli 11. července 1926 za četné přísluhujícího kněžstva, sloužil první mši sv. polní v Dolních Bojanovicích. Přítomných kněží s bohoslovci bylo 15. Slavnostním kazatelem byl vldp. profesor František Baka z Ochoze u Brna. Slavnosti zúčastnilo se veliké množství věřících.*“³⁸ Primiční slavnost se v bojanovské farnosti slavila pro velké množství věřících venku, na prostranství pod farním kostelem u tzv. „polního oltáře“.

Farář František Pořízek, strýc Jaromíra

František Pořízek se narodil 29. října 1863 v Bukovince jako nejstarší syn Josefa (1837–1912) a Anny (rozené Hynštové, 1840–1919) Pořízkových.³⁹ Po maturitě se rozhodl pro studium bohosloví a následně byl po jeho absolvování vysvěcen na kněze brněnským biskupem ThDr. Františkem Saleským Bauerem⁴⁰ dne 28. července 1889. Po vysvěcení nastoupil na kaplanské místo ve farnosti Šakvice (okr. Břeclav), kde působil čtrnáct let. Z této farnosti byl roku 1903 přeložen do farnosti Dolní Bojanovice a zde ustanoven farářem.⁴¹ Na bojanovickou faru za ním přišli i jeho staří rodiče z Bukovinky.

Protože starým rodičům sil ubývalo, přišla na faru vypomáhat mladá slečna Božena Švarcová z Ruprechtova (1886–1978).⁴² Pan farář Pořízek ji nejprve poslal do školy k řádovým sestrám do Rajhradu, kde se učila vařit, šít a vést farní domácnost. Po získání patřičných dovedností se stala farní hospodyní, která pečovala v Bojanovicích nejen o staré rodiče pana faráře, ale obstarávala i chod celé fary.

³⁷ Srov. BÍLÍK, S., BLAHA, J., JANEČEK, P. a KARAS, P. *Farnost Dolní Bojanovice ve XX. století*, s. 20.

³⁸ DABB BKB Rajhrad, f. Římskokatolická farnost Dolní Bojanovice, inv. č. 36, kn. 34, /nestránkováno/.

³⁹ Svatba Josefa Pořízka a jeho ženy Anny byla 16. 2. 1863 ve farním chrámu ve Křtinách (okr. Blansko). Z osobního svědectví pana Víta Blahy, 4. 3. 2013.

⁴⁰ Prof. František Saleský kardinál Bauer (26. 1. 1841 – 25. 11. 1915) byl VIII. brněnským sídelním biskupem v letech 1882–1904 a poté byl jmenován VIII. Olomouckým sídelním arcibiskupem v Olomouci v letech 1904–1915. Srov. BUBEN, M. *Encyklopedie českých a moravských sídelních biskupů*, s. 17–19.

⁴¹ Srov. BÍLÍK, S., BLAHA, J., JANEČEK, P. a KARAS, P. *Farnost Dolní Bojanovice ve XX. století*, s. 12.

⁴² „Božena Švarcová je rodná sestra matky P. Jaromíra Pořízka. Pocházela ze 7 dětí, její matka byla po vážné nemoci upoutána na lůžko a nechodila. Rodinu tak musel žít jen otec Boženy, který se jednoho dne vrátil z pole a náhle zemřel. Brzo jej následovala i jeho žena. Po smrti rodičů šla Božena vypomáhat nejprve ke svému staršímu bratru a později odchází ke své mladší sestře Františce, která se provdala za Aloise Pořízka. U nich zůstává až do svého odchodu na faru v Dolních Bojanovicích, kam si ji vzal P. František Pořízek, bratr Aloise Pořízka.“ Z osobních vzpomínek paní Jany Martincové, 2013.

K životu na faře v první polovině 20. století patřilo samozřejmě i menší zemědělské hospodářství. Také zdejší farní areál tvořily kromě samotné farní budovy i chlévy, stodola a další provozní prostory potřebné pro farní hospodářství.⁴³

Farář František Pořízek vždy důsledně naplňoval své kněžské poslání, a to nejen v duchovní, ale i praktické rovině, např. v sociální oblasti. V roce 1911 k němu přijel na návštěvu jeho nejmladší bratr Antonín Pořízek (1876–1911), který byl učitelem na obecné škole v Syrovicích (okr. Brno-venkov).⁴⁴ Antonín během návštěvy „dostal velké bolesti břicha a zavolaný lékař jen konstatoval, že jeho stav je velmi vážný. Údajně měl prasklé slepé střevo.“⁴⁵ Na popud faráře Františka uzavřel vážně nemocný Antonín Pořízek manželství s farní hospodyní Boženou Švarcovou dne 26. ledna 1911 na bojanovické faře. Oddával je samozřejmě František, který do matriky oddaných poznamenal: „Manželé oddáni byli na smrtelném loži po složení manifestační přísahy na základě církevní dispenze ode všech [náležitostí, např. ohlášek], prohlášen děkanským úřadem v Hodoníně ze dne 26. ledna 1911.“⁴⁶ Za dva dny po uzavření sňatku Antonín zemřel, byl převezen a pochován do rodinného hrobu v Bukovince. Vdově Boženě Pořízkové byla po smrti manžela uznána penze ve výši asi 100 Kčs. Zda bylo motivem sňatku pouze finanční zajištění Boženy Švarcové, nebo v sobě oba snoubenci našli již dříve zalíbení, není možné dnes zpětně zjistit. Navíc postavení Boženy jako farní hospodyně-vdovy (manželky bratra), bylo ze společenských důvodů možná výhodnější než statut farní hospodyně-slečny.⁴⁷

Dobrota a sociální starostlivost faráře Františka se ukazuje i ve starosti o dobré zdraví u dětí svých farníků. Mnoho nemocných dětí z bojanovické farnosti posílal na ozdravný pobyt do Bukovinky, ležící uprostřed lesů Moravského krasu. V Bukovince byly ubytovány nejen v rodině Pořízkových, ale i u jiných rodin. Je pravděpodobné, že finanční výlohy spojené se stravováním a ubytováním dětí sanoval sám farář

⁴³ „K fáře patříu asi jeden hektár polností, fšcko, co sa vypjestovayo, tož to súžiuo k obživje chudých a nemajetných lidí v dědině, vípjesty sa tenkrát rozdávali. Nic nesúžiuo g nejakému obohacování fáry. Z dobytka mněli enom tak dvě krávy a ostatní to drobné domácí zvířectvo (slěpky, kačeny, atd.).“ Z osobního svědectví paní Anežky Pospíšilové (nar. 1928), 2014.

⁴⁴ Pamětní kniha obce Syrovice 1928–1974, retro z let 1879–1927 – 1. část. Srov. <http://www.syrovice.cz/pametni-kniha-1928-1974/ds-1031/archiv=0&p1=2477> (staženo 11. 2. 2014).

⁴⁵ Osobní vzpomínky paní Jany Martinové, 2013.

⁴⁶ Zápis z matriky oddaných 1886–1913 v Dolních Bojanovicích.

Srov. <http://actapublica.eu/matriky/brno/prohlizec/393/?strana=81> (staženo 5. 12. 2013).

⁴⁷ „Pan Antonín Pořízek zemřel 28. 1. 1911 v Dolních Bojanovicích. Pochován je v Bukovince. Paní Božena se od té doby už nikdy nevdala. Pan děkan byl moc chytrý člověk. Možná ji chtěl opravdu zabezpečit tou penzí po Antonínovi. Nebo se opravdu jeden druhému líbili? Tu penzi nakonec velkou stejně neměla.“ Z osobních vzpomínek paní Jany Martinové, 9. 2. 2014.

(případná finanční výpomoc mohla být chudým vesničanům z Bukovinky vhod). V této činnosti bude později pokračovat i jeho nástupce, synovec Jaromír.⁴⁸

Za rok po smrti svého bratra Antonína vyprovodil na poslední cestu farář František i svého otce Josefa Pořízka, který zesnul v Bojanovicích dne 3. července 1912, a k pohřbu byl převezen na Drahanskou vrchovinu.⁴⁹ Maminka pana faráře Anna Pořízková žila po smrti svého manžela na bojanovské faře ještě sedm let. Hospodyně Božena pomáhala faráři Františkovi pečovat o jeho maminku až do její smrti.⁵⁰

František Pořízek se plně věnoval nejen svému pastýřskému poslání, ale zároveň pomáhal svým farníkům i v oblasti hospodářské.⁵¹ Tento zájem se projevil i v jeho záznamech do kroniky: „*Jarní měsíce roku 1909 nebyly příznivé pro zdejší vinohrady, neb mnohé vinohrady zjara pomrzly. V červenci se objevila perenospóra, která zničila ve mnohých vinohradech list úplně. Doba na žně byla v měsíci červenci příznivá, obilí bylo prostřední, dobře se vydařil ječmen a oves.*“⁵² V době jeho kněžského působení bylo v obci a jejím okolí zbudováno několik křížů, kapliček a soch svatých.⁵³

Významnou událostí v životě nejen bojanovických farníků, ale i celého národa bylo vypuknutí I. světové války v roce 1914. Po dobu tohoto světového konfliktu vykonávaly rakouské úřady na obce nátlak, aby obyvatelé splnili povinné dodávky potravin pro vojsko. Na druhé straně byl velký problém s obděláváním půdy pro nedostatek pracovních sil, neboť většina mužů byla na frontě. Postupně bylo během prvních let války z obce odvedeno na 557 mužů.⁵⁴ Všechny tyto bolesti prožíval pan farář se svými farníky a během války byly každý pátek a sobotu o půl sedmé večer konány pobožnosti

⁴⁸ Osobní vzpomínky neteře Jaromíra Pořízka paní Marie Horáčkové (nar. 1939), 2014.

⁴⁹ „*Pan Josef Pořízek se narodil 26. 10. 1837 v Bukovince č. p. 8. a byl ze sedmi dětí. Později zemřel 3. 7. 1912 v Dolních Bojanovicích a je pohřben v Bukovince. Převoz byl tehdy komplikovaný, rakev museli dovézt koňským potahem na vlak do Hodonína a pak opět z nádraží v Bílovicích nad Svitavou koňským potahem do Bukovinky.*“ Z osobního svědectví pana Víta Blahy, 4. 3. 2013.

⁵⁰ „*Paní Anna Pořízková (roz. Hynštová) se narodila 7. 3. 1840 v Bukovince č. p. 20 a zemřela 20. 5. 1919 v Dolních Bojanovicích, kde byla také pochována.*“ Z osobního svědectví pana Víta Blahy, 4. 3. 2013.

⁵¹ „*S pomocí svých sourozenců, kteří byli na studiích a posílali mu různé časopisy, zabývající se zemědělskou činností, objednává pro své farníky P. František nově vyšlechtěné druhy obilí i dobytka.*“ Z osobního svědectví pana Víta Blahy, 4. 3. 2013.

⁵² BÍLÍK, S., BLAHA, J., JANEČEK, P. a KARAS, P. *Farnost Dolní Bojanovice ve XX. století*, s. 13.

⁵³ Socha Panny Marie Bolestné na cestě k Josefovu (1904), dřevěný vyřezávaný kříž na hřbitově (1905), kaple sv. Jana Křtitele (1906), socha sv. Jana Nepomuckého a sv. Vendelína v Josefově (1907), dřevěný vyřezávaný kříž u farního kostela (1908), sousoší Nejsvětější Trojice v Josefově (1908), kamenný kříž v polích (1910), sousoší sv. Cyrila a Metoděje (1913), kamenný kříž u Neoveské cesty (1914), socha sv. Izidora (1915), kamenný kříž „Maršálkův“ (1921), socha sv. Václava (1930), kaple Nejsvětější Trojice (1933), kamenný kříž „Bohůnův“ (1933), kamenný kříž „Račických“ (1938). Tamtéž, s. 132.

⁵⁴ ESTERKA, F. a ONDRUŠ, V. *Dolní Bojanovice: Publikace k 800. výročí první písemné zmínky o trvání obce Dolní Bojanovice*, s. 30.

za šťastný návrat vojáků.⁵⁵ Farnosti se nevyhnula ani válečná rekvizice zvonů pro potřeby rakouské armády. Z věže kostela byly počátkem února 1917 odvezeny dva zvony, a to o váze 525 a 297 kg. V červenci téhož roku byl odvezen i zvon třetí, o váze 144 kg.⁵⁶ Bída, hlad, lichva a smrt blízkých se staly každodenní součástí života tehdejších obyvatel celé země.

Následky I. světové války byly pro obec těžké, neboť domů se z fronty nevrátilo 66 vojáků, obyvatelstvo bylo zbídačeno a hospodářství ve velkém úpadku. Neblahým následkem prožitého období se začala projevovat náboženská vlažnost a úpadek duchovního života mnoha lidí.⁵⁷ V této nelehké době začínající republiky, po rozpadu Rakouska-Uherska, se ukázal velkou silou pro obec i farnost právě místní kněz František Pořízek. V době revolučního nadšení ze získané svobody se mnohde v zemi začala projevovat silná protikatolická nálada častokrát spojená s likvidací nejrůznějších sakrálních památek.⁵⁸ Zatímco sakrální památky v obci velké úhony nedoznaly, došlo zde k jinému incidentu. V noci z neděle 31. srpna na pondělí 1. září roku 1919 kolem půlnoci někdo vystřelil brokovnicí do pokoje pana faráře, který na faře spal. Co bylo skutečným úmyslem pachatele ani kdo tento čin spáchal, nebylo nikdy vypátráno.⁵⁹

Farář František Pořízek působil v bojanovické farnosti 36 let až do své smrti v roce 1939. V této farnosti získal pověst „železného faráře“.⁶⁰ Později byl také v roce 1930 jmenován brněnskou konzistoří děkanem hodonínským. V roce 1938, tedy pouhý rok před svou smrtí, byl papežem Piem XI. jmenován papežským komořím.⁶¹ Svým dlouhým působením v této farnosti dokázal v několika generacích zanechat svou nezaměnitelnou stopu pastýře a učitele. Byla to nepřehlédnutelná a vážená osobnost celé obce i kraje.

⁵⁵ BÍLÍK, S., BLAHA, J., JANEČEK, P. a KARAS, P. *Farnost Dolní Bojanovice ve XX. století*, s. 15.

⁵⁶ Tamtéž, s. 16.

⁵⁷ ESTERKA, F. a ONDRUŠ, V. *Dolní Bojanovice: Publikace k 800. výročí první písemné zmínky o trvání obce Dolní Bojanovice*, s. 153.

⁵⁸ Srov. HALAS, František X. *Neklidné vztahy: [k jednomu aspektu výročí 28. října 1918]*. Svitavy: Trinitas, 1998, s. 38–40. Ve farnosti Dolní Bojanovice se naštěstí tyto případy nevyskytly, až na jeden incident, kdy byla „uprostřed července roku 1921 neznámými pachateli částečně zničena socha sv. Jana Nepomuckého v Josefově“. Srov. BÍLÍK, S., BLAHA, J., JANEČEK, P. a KARAS, P. *Farnost Dolní Bojanovice ve XX. století*, s. 19.

⁵⁹ Tamtéž, s. 18.

⁶⁰ „Pro svou jedinečnou, nepřehlédnutelnou osobnost, s pevnou vůlí. František Pořízek tak položil pevné duchovní základy farnosti.“ – z dopisu budoucím generacím od P. Josefa Dvořáka, z roku 1982. Tamtéž, s. 108–110.

⁶¹ DABB BKB Rajhrad, inv. č. 8956, sign. P 728, kart. 2105.

Kněžské působení Jaromíra Pořízka

Po vysvěcení v roce 1926 byl Jaromírovi vydán dekret na jeho první kaplanské místo v Mutěnicích (okr. Hodonín), obci nedaleko Dolních Bojanovic. Odtud byl však po dvou měsících povolán k pětiměsíční vojenské službě, kterou vykonával ve funkci duchovního správce ve vojenském léčebném ústavu pro plicní choroby ve Šternberku (okr. Olomouc).⁶² Po vykonání povinné vojenské služby byl ustanoven dekretem za kooperátora v Boskovicích (okr. Blansko), kde vykonával svoji duchovní službu od 1. dubna do 30. září 1927. Z Boskovic se poté na krátkou dobu opět stěhuje do Mutěnic, odkud je k 1. září 1928 přeložen do farnosti Čejkovice (okr. Hodonín).⁶³ V Čejkovicích působil až do konce srpna roku 1932.⁶⁴

Během kaplanského působení v čejkovické farnosti se Jaromír velmi angažoval v podpoře stavby tamního Katolického domu. Potřeba stavby tohoto zařízení se v obci utvářela již dlouho před příchodem kaplana Pořízka. Celou akci zaštiťovala místní Lidová jednota v Čejkovicích, která zde byla založena již v roce 1919.⁶⁵ Jaromír se po přeložení do Čejkovic do celé iniciativy zapojil velmi aktivně. Stavbu ovšem provázely značné nesnáze a protivenství z řad mnoha občanů, kteří výstavbě Katolického domu v obci nepřáli. Dílo bylo konáno s velkými obtížemi a kaplan se tenkrát velice natrápil, protože stavbu dost podporoval i svými soukromými finančními prostředky. Nakonec bylo údajně špatným hospodařením zpronevěřeno velké množství peněz a zbyly jen četné dluhy. Dokonce ještě několik následujících let po otevření Katolického domu pomáhal Jaromír splácet tyto dluhy i mnoha jiným zadluženým rodinám.⁶⁶ Tato neblahá událost lidské nepoctivosti jím velmi otrásla. Přes všechny problémy se budovu podařilo dokončit a 1. září 1929 byla za velké účasti lidu slavnostně vysvěcena a otevřena.⁶⁷ V průběhu května a října 1930 se Jaromír podrobil

⁶² Vojenský plicní ústav ve Šternberku fungoval jako specializované léčebné pracoviště pro choroby plicní v letech 1919–1938. Srov. <http://armada.vojenstvi.cz/povalecna/studie/6.htm> (staženo 4. 1. 2014).

⁶³ Pod farnost Čejkovice patří i vedlejší obce Starý Poddvorov s filiálním kostelem sv. Martina a Nový Poddvorov (pozn. autora práce).

⁶⁴ V době kaplanského působení v Čejkovicích vypomáhal v roce 1930 po dobu 2 měsíců ve farnosti Běhařovice (okr. Znojmo). Srov. DABB BKB Rajhrad, inv. č. 9044, sg. P 817, kart. 2113.

⁶⁵ Tato organizace (předchůdce ČSL) byla v Čejkovicích založena 30. 3. 1919. Ze zápisu schůze konané 18. 3. 1928 se dovídáme o potřebě spolkových místností, orelského cvičiště, úřadovny pro záložnu místní raifaisenky se skladištěm atd. Srov. *Knihy jednatele Lidové jednoty v Čejkovicích*, poskytla paní Marie Ritterová z OÚ Čejkovice, 2013.

⁶⁶ „*Otec Jaromír byl z těch dluhů ze stavby Katolického domu dost zoufalý. Pan farář František Pořízek mu prý vymohl, aby šel za kaplana do Bojanovic, kde by nemusel nic platit za stravu a ubytování na faře a mohl tak splácet dluhy v Čejkovicích. Tím mu vlastně dost pomohl a jistě mu nějaké peníze na zaplacení dluhů dal.*“ Z osobních vzpomínek paní Marie Horáčkové, 2014.

⁶⁷ Z osobních vzpomínek paní Jany Martinčové, 2013.

tzv. „farářským zkouškám“, avšak potvrzení o jejich vykonání mu bylo vydáno až 13. listopadu 1930.⁶⁸ Následující rok bylo Jaromírovi biskupským úřadem uděleno i pochvalné uznání za úspěšné působení na školách v Čejkovicích a Starém Poddvorově.⁶⁹ Velmi zajímavým prožitkem pro něj musela být i třináctidenní pouť do věčného města Říma,⁷⁰ kterou vykonal v době od 8. do 21. května 1930 se Spolkem poutníků moravských do Svaté země.⁷¹

Již během kaplanování v čejkovické farnosti dojížděl Jaromír Pořízek za svým strýcem farářem do Bojanovic, kde také pravidelně trávil svoji letní dovolenou. Do této farnosti byl často volán i na zástup, když nemocný pan farář František musel odjet ze zdravotních důvodů do lázní. František Pořízek pokaždé prosil na biskupské konzistoři v Brně, zdali by mohl přijít zastupovat právě jeho synovec Jaromír. A konzistoř vždy dala souhlas.⁷² Svým strýcem byl Jaromír často zván na významné události farnosti, ať už jako slavnostní kazatel či světitel: „*O slavnosti Božího Těla odpoledne 30. května 1929 posvětil P. Jaromír Pořízek, kooperátor v Čejkovicích, sochu sv. Václava u chrámu Páně za velkého návalu věřících. Slavnostní kázání měl týž P. Jaromír Pořízek, kooperátor v Čejkovicích.*“⁷³

Velkou slavností bojanovické obce i širokého okolí, na kterou byl Jaromír pozván, bylo slavnostní odhalení nového pomníku padlým v I. světové válce: „*V neděli 8. června 1930 konala se slavnost v Dolních Bojanovicích, posvěcení pomníku padlých. [...]*“⁷⁴ *Pomník posvětil a slavnostní kázání měl P. Jaromír Pořízek, kooperátor v Čejkovicích. Kázání působilo na přítomné mocně tak, že i mužové plakali. Slavnosti zúčastnilo se celé okolí – na 4000 posluchačů se čítalo.*“⁷⁵ V roce 1930 byla také poprvé v bojanovické farnosti slavena poutní slavnost Božského Srdce Páně. Slavnost začala velkolepým průvodem celou vesnicí, kdy krojovaná děvčata nesla všechny

⁶⁸ Originál dokumentu o vykonané zkoušce. Z archivu neteře Jaromíra Pořízka paní Marie Horáčkové, 2014.

⁶⁹ Originál dokumentu biskupského úřadu v Brně o pochvalném uznání, ze dne 6. 7. 1931. Z archivu neteře Jaromíra Pořízka, paní Marie Horáčkové, 2014.

⁷⁰ DABB BKB Rajhrad, inv. č. 9044, sg. P 817, kart. 2113.

⁷¹ Spolek poutníků moravských do Svaté země byl založen v roce 1905 v Brně. Hlavním představitelem spolku byl kněz Antonín Bartoš (1876–1939). Srov. <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=15497> (staženo 11. 1. 2014).

⁷² Zachované dopisy biskupské konzistoři, ohledně zastupování P. Františka svým synovcem P. Jaromírem. DABB BKB Rajhrad, inv. č. 8956, sign. P 728, kart. 2105.

⁷³ „*Sochu sv. Václava zhotovil p. Štábla z Hodonína, stála 8000 Kč. Sochu postavit dala vdova p. Františka Líčeniková z Dolních Bojanovic – velká příznivkyně chrámu Páně.*“ DABB Rajhrad, f. Římskokatolická farnost Dolní Bojanovice, inv. č. 36, kn. 34, /nestránkováno/.

⁷⁴ Pomník padlým v I. světové válce tehdy stál 16 000 Kč a postaven byl u farního kostela sv. Václava. Byl zhotoven kameníkem z Klobouk u Brna.

⁷⁵ DABB Rajhrad, f. Římskokatolická farnost Dolní Bojanovice, inv. č. 36, kn. 34, /nestránkováno/.

atributy znázorňující umučení Krista a krojovaní mládenci pak ověšenou sochu Božského Srdce Ježíšova. Kázání i průvod vedl čejkovický kaplan Jaromír Pořízek a na slavnosti se sešlo velké množství věřících ze širokého okolí.⁷⁶ Pro všechny zúčastněné to byl nevšední zážitek a ve farnosti vznikla nová tradice, která se udržela do dnešních dnů.

Pro pokročilý věk starého faráře Františka Pořízka, byl do bojanovické farnosti ustanoven k 1. září 1932 novým kooperátorem jeho synovec Jaromír.⁷⁷ Toto rozhodnutí bylo podpořeno přáním faráře Františka. Ten počátkem července roku 1932 napsal biskupské konzistoři v Brně dopis, kde vylíčil, že si pro vážné zdravotní důvody dovoluje požádat, aby byl do farnosti ustanoven jeho synovec Jaromír. Svoji prosbu odůvodňoval: „*vldp. Jaromír Pořízek by se velmi hodil do Dolních Bojanovic – kde třeba takového pracovníka, jakým jest on, neb se činí velký nápor a nepřítel na farnost dolnobojanovskou.*“⁷⁸ Jmenování svého synovce novým kooperátorem muselo být pro starého faráře Františka jistě velkou radostí. Dá se předpokládat, že Františkovým skrytým přáním mohlo být i to, že Jaromír po jeho smrti převezme vzkvétající farnost.

Politická situace té doby se v celé Evropě začala pomalu vyhrcovat, jak zaznamenal sám Jaromír, který po příchodu do farnosti převzal do péče farní kroniku: „*Osudný páteční večer 23. září 1938, kdy byla vyhlášena mobilizace v Československé republice. Do 6. hodin večer nastoupit. Málokdo tu noc spal, ráno a dopoledne v sobotu rukovali za hlubokého dojetí a rozrušení. Nastoupil též jako vojenský kněz, kooperátor Jaromír Pořízek do Užhorodu (Podkarpatská Rus) a zařazen k polnímu útvaru na maďarské hranici. Vrátil se 24. října v noci.*“⁷⁹

V této napjaté a bolestné době zasáhla farnost ještě další velká rána, kdy nečekaně zemřel dlouholetý bojanovický farář František Pořízek. „*V neděli 14. května 1939 o 15. hodině zemřel náhle a neočekávaně raněn srdeční mrtvicí Msgr. František Pořízek, děkan hodonínský a farář v Dolních Bojanovicích ve věku 75 let a 6 měsíců. V tom týdnu před svou smrtí ještě vizitoval fary Čejkovice a Želetice. V sobotu 13. 5. byl ještě v Hodoníně, kde si pořídil vše ke své blízcí se visitaci a dal si ušít boty. V sobotu večer prohlásil, že ve čtvrtek 18. 5. bude kázat. Ve středu (kaplan má mít officium*

⁷⁶ Srov. BÍLÍK, S., BLAHA, J. JANEČEK, P. a KARAS, P. *Farnost Dolní Bojanovice ve XX. století*, s. 22.

⁷⁷ DABB Rajhrad, f. Římskokatolická farnost Dolní Bojanovice, inv. č. 36, kn. 34, /nestránkováno/.

⁷⁸ Z dopisu P. Františka Pořízka biskupské konzistoři ze dne 8. 7. 1932. Srov. DABB BKB Rajhrad, inv. č. 8956, sign. P 728, kart. 2105.

⁷⁹ DABB Rajhrad, f. Římskokatolická farnost Dolní Bojanovice, inv. č. 36, kn. 34, /nestránkováno/.

v Josefově) povede křížový průvod v Bojanovicích. V neděli ráno ještě v kostele zpovídal, při první mši sv. podal 110 věřícím sv. přijímání. Odpoledne měl kooperátor májové kázání, sv. požehnání a přípravu dětí na I. sv. přijímání v Josefově, on chtěl mít a měl sv. požehnání ve farním kostele. V kostele pocítil nevolnost, ale vše řádně dokonal a dal Sanctissimem jakoby poslední požehnání. Ze sakristie se ještě jednou vrátil k oltáři, usedl do lavice a chvíli se modlil. Odcházející z kostela rozmlouval ještě s lidmi. Vrátil se do fary nesa monstranci, odložil talár a sešel dolů, kde si rád na pohovce odpočíval. Rozmlouval klidně s domácími, na to si vzal noviny do rukou ke čtení. Za chvíli zašustily noviny a přítomná hospodyně vidí, jak ruka klesá, hlava se sklání na bok. Lehounce vydechl, nezachroptěl, nepromluvil – a srdce se zastavilo, srdeční mrtvice ukončila náhle, bez trápení, jeho plodný požehnaný život. Rychle autem dovezený kooperátor Jaromír Pořízek udělal jen poslední pomazání. [...] Farář František Pořízek působil ve farnosti bezmála 36 let, dožil se věku 75 let, 6 měsíců a 15 dní. Prožil mnoho i zlého, pracoval neúnavně, do poslední chvíle a vždy se staral ze všech sil – i za rušných dní převrátových, kdy lidská zloba na něj i spáchala atentát, aby ve farnosti náboženského ducha zachoval a prohloubil, což se mu podařilo. Bůh budiž jemu štědrým oplatitelem [...].⁸⁰

František Pořízek byl pochován ve středu 17. května 1939 na místním hřbitově. Pohřbu se účastnilo 48 kněží a bohoslovců a velké množství věřících. Před samotným pohřbem bylo po tři dny tělo zesnulého vystaveno k rozloučení ve farní budově. Zádušní mši svatou celebrou Václav Uhýrek, arcikněz slavkovský,⁸¹ a obřady na hřbitově vedl synovec zesnulého. Kázání měl František Martínek, farář z Kobylí (okr. Břeclav).⁸² Protože se většina zúčastněných nemohla dostat do kostela, bylo nutné zapojit rozhlasové zařízení, aby shromážděný zástup věřících mohl venku před kostelem vyslechnout mši svatou s kázáním.⁸³

⁸⁰ DABB Rajhrad, f. Římskokatolická farnost Dolní Bojanovice, inv. č. 36, kn. 34, /nestránkováno/.

⁸¹ P. Václav Uhýrek se narodil 24. 9. 1856 v Nechvalíně (okr. Hodonín), ordinován byl roku 1883 v Brně a zemřel 3. 12. 1941. Získáno z DABB Rajhrad, 2014.

⁸² P. František Martínek se narodil 6. 11. 1880 v Moraveckých Pavlovicích (okr. Žďár nad Sázavou), ordinován byl 26. 7. 1904 a zemřel 6. 6. 1956 v Kobylí. Získáno z DABB Rajhrad, 2014.

⁸³ DABB Rajhrad, f. Římskokatolická farnost Dolní Bojanovice, inv. č. 36, kn. 34, /nestránkováno/.

Jaromír Pořízek farářem v Dolních Bojanovicích

Po smrti svého strýce byl na počátku II. světové války Jaromír Pořízek dekretem Ministerstva zemědělství v Praze⁸⁴ ze dne 29. září 1939 presentován na faru v Bojanovicích a s účinností od 1. listopadu 1939 byl i brněnskou konzistoří ustanoven v této farnosti duchovním správcem v hodnosti faráře.⁸⁵ Do funkce faráře byl instalován dne 19. listopadu 1939⁸⁶ děkanem Františkem Martínkem, který zároveň ve farnosti přivítal i nového kaplana, novokněze Josefa Dvořáčka.⁸⁷

Zprávy o válečných událostech ovlivňovaly i život v Bojanovicích. O roku 1940 si Jaromír poznamenal: „*bude zapsán v dějinách jako kritický – pohromou válečnou i živelní.*“⁸⁸ Dlouhá, krutá zima, zničení úrody, záplavy okolo řeky Moravy, odvádění masa, mléka i vajíček protektorátním úřadům a zavedení lístků na potraviny. Mnoho mladých lidí bylo odvedeno na práci do Německa. Nejen na zdejší obyvatele obce doléhala bída.⁸⁹ Přes všechny tyto těžkosti se Jaromírovi s pomocí farníků i ve válečné době podařilo opravit kostelní věž a celá střecha chrámu byla nově pokryta. V roce 1941 byla dodělána celková generální rekonstrukce farního kostela sv. Václava.⁹⁰ Završením dokončených oprav farního kostela bylo posvěcení nového oltářního obrazu sv. Václava, který byl posledním dílem významného umělce Jano Köhlera.⁹¹

Bojanovice také opět postihla válečná rekvizice kostelních zvonů,⁹² která se uskutečnila v úterý 7. dubna 1942. Před tím, než byly zvony s věže sejmuty, se hodinu vyzvánělo se všemi dohromady a potom naposledy s každým zvlášť. „*Pro všechny to byl smutný den, mnoho lidí tehdy nepracovalo a v očích se jim leskly slzy.*“⁹³ Válka

⁸⁴ Farní beneficium v době války udělovalo Vedení státních lesů a statků Protektorátu Čechy a Morava v Praze, které spadalo pod Ministerstvo zemědělství. Patronátní právo nad farností Dolní Bojanovice měly tehdy Státní lesy a statky v Hodoníně.

⁸⁵ Originál dekretu o ustanovení farářem zde dne 25. 10. 1939. Z archivu paní Marie Horáčkové, 2014.

⁸⁶ DABB Rajhrad, f. Římskokatolická farnost Dolní Bojanovice, inv. č. 36, kn. 34, /nestránkováno/.

⁸⁷ P. Josef Dvořáček se narodil 22. 12. 1912 v Doubravici nad Svitavou, ordinován byl 5. 7. 1939 v Brně a zemřel 21. 8. 2004 na Moravci. Získáno z DABB Rajhrad, 2014.

⁸⁸ DABB Rajhrad, f. Římskokatolická farnost Dolní Bojanovice, inv. č. 36, kn. 34, /nestránkováno/.

⁸⁹ Tamtéž, /nestránkováno/.

⁹⁰ Při generální opravě kostela zevnitř i zvenku se otloukala omítka až na cihly a po mnoha desítkách let byl kostel nově omítnut a vymalován. Bylo rovněž instalováno nové elektrické vedení, do stropu zbudovány dva ventilátory, opraveny všechny oltáře, sochy, varhany i lavice v kostele. Celkové náklady na všechny tyto opravy činily 232 000 Kč. Srov. BÍLÍK, S., BLAHA, J., JANEČEK, P. a KARAS, P. *Farnost Dolní Bojanovice ve XX. století*, s. 31.

⁹¹ Jano Köhler (9. 2. 1873 – 20. 1. 1941), český akademický malíř. Srov. MALÍKOVÁ, Silvie. *Monumentální dílo a osobnost Jano Köhlera [1873–1941]*. Diplomová práce, Katedra dějin umění, FF UP, Olomouc, 2011.

⁹² Firmou Barbořík z Hodonína byly sejmuty tři zvony o celkové váze 932 kg. Jednalo se o zvon sv. Václav o váze 426 kg, Blahoslavená Panna Marie o váze 300 kg a sv. Cyril a Metoděj o váze 206 kg. Srov. DABB Rajhrad, Římskokatolická farnost Dolní Bojanovice, inv. č. 36, kn. 34, /nestránkováno/.

⁹³ Tamtéž, /nestránkováno/.

pokračovala a útrapy vedly lidi buď blíže Bohu, nebo i opačným směrem. Za velký nešvar v době války, který se v obci rozšířil, byl problém alkoholismu: „*Neblahým jevem je šíření pálení slivovice z všelijakých podobných věcí (ovoce, hlavně cukru, melasy) a vůbec ze všeho, co má něco cukru, což má a bude mít velmi neblahé následky pro celý kraj a budoucí generace. Jsou lidé, kteří prodají i omastek, špek (vymění), aby získali cukr a mohli pálit, i když děti to nutně potřebují a jim se to od úst utrhne.*“⁹⁴ Proti alkoholismu farář kázal a napomínal marně.

Během války byl Jaromír dne 25. prosince 1943 kapitulním vikářem Dr. Josefem Kratochvílem vyznamenán čestným titulem auditor konzistoře.⁹⁵

Jaromír pečlivě zaznamenával i události s blížícím se koncem války. Letecké útoky se naštěstí obci samotné vyhnuly, ale bombardování okresního města Hodonína, požár tamních cihelen, cukrovaru, nádraží i části města bylo vidět široko daleko. Po příjezdu německé armády do vesnice se většina civilního obyvatelstva uchýlila do vinných sklepů za obec. Němečtí vojáci postupně obsadili mnoho prázdných domů a ve školní budově si zřídili polní lazaret. V obci zabarikádovaní vojáci očekávali útok přibližujících se ruských jednotek.

Několik dnů před osvobozením obce trvalo veliké napětí, ruská letadla pomalu zahájila bombardování okolí Hodonína: „*Neděle 8. dubna 1945 byla velmi rušná. Den byl krásný, nádherný, jarní. Ráno klid a ticho. Skřivánci zpívali, když jsem se ubíral do Josefova konat služby Boží. Josefovští byli většinou odstěhováni v búdách za obcí. O půl desáté se sešlo k padesáti lidem včetně dětí do tamního kostela. Sloužil jsem tichou mši sv., bez kázání. Mezitím přijela maďarská kolona a ubytovala se kolem kostela. Vzápětí na to přiletěly ruské letouny: bylo právě po sv. přijímání a začalo bombardování. Nastala panika v kostele, který se otřásal v základech, sklo s rachotem padalo. Dal jsem pokyn: všichni ke stěnám. Děti začaly křičet, nářek, hrůza – byli jsme uprostřed leteckého ohně. Trval naštěstí krátce, stěny i budova odolala. Vyvážli jsme bez pohromy. Vyslal jsem dva muže prohlédnout situaci venku a poslal všechny rychle do krytu. Sám s kostelníkem a ministrantem jsme dokončili oběť mše svaté.*“⁹⁶

Nebezpečné bylo i samotné osvobozování obce rudou armádou, na kterou zde čekala ukrytá německá dělostřelecká jednotka. Chvíle, kdy nikdo nevěděl, co se může stát, museli prožívat ukrytí farníci s obrovskou hrůzou, jakou si dnes asi těžko dovedeme

⁹⁴ DABB Rajhrad, f. Římskokatolická farnost Dolní Bojanovice, inv. č. 36, kn. 34, /nestránkováno/.

⁹⁵ Originál dekretu o jmenování ze dne 25. 12. 1943. Z archivu paní Marie Horáckové, 2014.

⁹⁶ FÚ – *Pamětní kniha farnosti Dolní Bojanovice od r. 1944 (II. díl)*, s. 30–31.

představit. Jak probíhaly poslední okamžiky války ve farnosti, víme z Jaromírova zápisu: „Ve čtvrtek 12. dubna rozestavena [německá] děla, minomety a ozývá se první dělostřelba, zejména v noci. Celý pátek pálí děla rozestavená v obci v humnech, v úvozech [mířila] na ruské pozice. Některá jsou hned naproti fary. Přicházím k veliteli a žádám, aby se nestřílelo z obce, neboť civilní obyvatelstvo je vydáno nebezpečí odvetné palby a leteckých útoků. Velitel – člověk velmi tvrdý mne odbyl, to právě my chceme a mezi domy jsou děla nejlépe kryta. Pak mne vyhnal. V noci ze čtvrtka na pátek jsme spali už ve sklepech. Palba po celý den. Štěstí, že ruská letecká zbraň nasazena jinde, byly by to Bojanovice odnesly. Po poledni žádá ode mne velitel klíče od věže. Odmítl jsem, že je nemám po ruce. Rozkřikl se a nařídil, abych mu je přinesl do půl hodiny. Vydal jsem se za kostelníkem, abych klíče ukryl. Mezitím dal velitel odrazit zámek a násilím vnikli do kostela a na věž a dal rozkaz: na faráře pozor a dal mne hlídat. Protesty moje, aby bylo šetřeno posvátných míst, dbáno nebylo. Po celou noc na sobotu dělostřelba. Dům se otrásal. Předtím nacpali těžká auta na dvůr a při pojezdu se trásla zem, částečně podsklepená a zdi fary začaly praskat.“⁹⁷

Odvážným počinem při osvobození obce byla tajná likvidace telefonního spojení německé pozorovatelny na věži kostela s dělostřeleckou baterií za mlýnem na konci vesnice. K tomuto činu se odhodlal místní kaplan Josef Dvořáček (1912–2004) ve spolupráci s Janem Řezáčem (1926–2003), a tím vesnici zachránili od předpokládaného krvavého střetu obou armád. Bojanovická obec byla dne 14. dubna 1945 v odpoledních hodinách osvobozena Sovětskou armádou. Velitelem 1. gardového jihomoravského sboru byl generálporučík Issa Alexandrovič Plijev (1903–1979),⁹⁸ který řídil vojenskou operaci v linii Břeclav – Hodonín – Skalica.⁹⁹

Po válce se Jaromír pustil s velkou chutí opět do práce. Válka po sobě zanechala mnoho trosek jak hmotných, tak morálních. Děti se během posledních let války málo vyučovaly, mládež byla nasazená na práci, uvolněná byla morálka i kázeň a muži byli dlouho odtrženi od rodin. To vše a ještě mnoho jiného se odráželo v duchovní správě po skončení II. světové války.¹⁰⁰ Mezi prvními problémy, které musel farář řešit, byla

⁹⁷ FÚ – Pamětní kniha farnosti Dolní Bojanovice od r. 1944 (II. díl), s. 31–32.

⁹⁸ Issa Alexandrovič Plijev (narozen 25. 11. 1903 v Starýj Batakojurtu a zemřel 6. 2. 1979 v Moskvě). Byl jedním z aktérů osvobození Jižní Moravy, jako velitel 1. gar. jezdecko-mechanizované skupiny, která postupovala od Bratislavy na Brno. Po skončení II. světové války pokračoval v SSSR ve vysoké vojenské kariéře, mimo to byl i politikem Nejvyššího sovětu a spisovatelem. Zemřel v Moskvě, ale pochován byl ve Vladikavkazu. Srov. <http://forum.valka.cz/viewtopic.php/t/43280> (staženo 3. 3. 2014).

⁹⁹ Srov. REDAKČNÍ RADA. 2. Světová válka v kronikách Regionu Podluží – sborník vydáný k 60. výročí osvobození našeho regionu sovětskou armádou. Lanžhot: Region Podluží, 2005, s. 11.

¹⁰⁰ FÚ – Pamětní kniha farnosti Dolní Bojanovice od r. 1944 (II. díl), s. 36.

aktuální situace fary z roku 1753, která hrozila zřícením. Kvůli bombardování, dělostřelecké palbě, těžkým autům, válečné technice a v neposlední řadě i požáru byla budova velmi poškozena. Když Jaromír žádal o finanční zajištění opravy fary, MNV v Bojanovicích odhadl škodu na 150 000 Kčs a podal žádost na ONV, aby byla fara opravena. Po několika schůzích příslušných orgánů státní správy, po dlouhém a usilovném intervenování P. Pořízka bylo s konečnou platností rozhodnuto o stavbě fary nové. V jarních měsících roku 1947 se započalo s bouráním staré fary a s přípravou na stavbu nové. Architektem Klaudiem Madlmayrem z Brna¹⁰¹ byla vypracována studie nové fary a jako dodavatel stavby byl vybrán František Barbořík,¹⁰² zednický a tesařský mistr z Hodonína. Hrubá stavba budovy byla dokončena ještě do začátku zimy roku 1947.¹⁰³ Během následujících dvou let práce na dokončení fary postupně pokračovaly a do zatím nezkolaudované fary¹⁰⁴ se počátkem roku 1949 nastěhoval farář i s novým kaplanem Aloisem Sedlákem (nar. 1922).¹⁰⁵ S novým kaplanem navázal Jaromír přátelský vztah a kaplan Alois stál vždy plně za svým farářem.¹⁰⁶ Po dokončení stavby fary bylo kolem budovy rovněž postaveno kamenné zpevnění, sahající ke schodišti na parkán u kostela sv. Václava. Po skončení této práce se Jaromír zabýval myšlenkou, jak nahradit rozpadající se opěrnou zeď kolem kostela novou kamennou konstrukcí. Začal tedy vyřizovat potřebné formality, aby stavba mohla být zahájena.¹⁰⁷

¹⁰¹ Klaudius Madlmayr se narodil 22. 10. 1881 v Bystřici pod Hostýnem a zemřel 30. 3. 1963 v Brně. Byl českým architektem, jehož tvorbu lze zařadit do meziválečného neoklasicismu a monumentalismu. Pracoval hodně pro římskokatolickou církev a navrhl také množství úředních budov, především na Moravě (v Olomouci se podílel na několika významných projektech veřejných budov, např. budova dnešní Pedagogické fakulty UP na Žižkově náměstí, budova dnešní Polikliniky na třídě Svobody, mateřská škola v Michalském stromořadí, budova bývalého Pozemkového ústavu na Horním náměstí aj.). Srov. <http://www.mubph.cz/clanek.php?id=375&pageID=bb72b33b2fe969ad03ebd931c2799fcf> (staženo 3. 4. 2014).

¹⁰² František Barbořík byl majitelem významné stavební firmy v Hodoníně, založené po vzniku Československa. Projektováním a stavbou se podílel na stavbách významných budov v celém hodonínském okrese. Po roce 1948 byla firma podobně jako mnoho jiných znárodněna a de facto zanikla. Srov.

http://www.hodonin.eu/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=4041&id_dokumenty=1046470 (staženo 12. 12. 2013).

¹⁰³ Srov. BÍLÍK, S., BLAHA, J., JANEČEK, P. a KARAS, P. *Farnost Dolní Bojanovice ve XX. století*, s. 37.

¹⁰⁴ Kolaudace definitivně hotové stavby proběhla až v roce 1951. Tamtéž, s. 38.

¹⁰⁵ P. Alois Sedlák (nar. 7. 2. 1922 v Jihlavě) nastoupil do farnosti 1. srpna 1948. Vystřídal zde kaplana Miroslava Perouta (nar. 18. 8. 1922 v Rájci nad Svitavou). Ten ve farnosti zastával kaplanské místo od 1. 9. 1946 do 1. 2. 1947. Srov. BÍLÍK, S., BLAHA, J., JANEČEK, P. a KARAS, P. *Farnost Dolní Bojanovice ve XX. století*, s. 119.

¹⁰⁶ „Je povahy smířlivé, názor na socialismus má dosti dobrý, nechá se však ovlivňovat farářem, který je proti lidově demokratickému zřízení.“ SOkA Hodonín, f. ONV – H, inv. č. 1036, Kádrový posudek Aloise Sedláka, nedatován.

¹⁰⁷ Srov. BÍLÍK, S., BLAHA, J., JANEČEK, P. a KARAS, P., *Farnost Dolní Bojanovice ve XX. století*, s. 39.

Posledním psaným záznamem faráře Jaromíra Pořízka ve farní kronice je zmínka o úpravě místního hřbitova. Právě on se svým nemalým dílem zasloužil o novou a vkusnou úpravu obecního hřbitova, který po rekonstrukci vypadal jako „zahradka Boží“.¹⁰⁸ Proč už v dalším psaní nepokračoval, se můžeme jen dohadovat. Církvi a nakonec i jemu samému pomalu začínaly kruté časy, o kterých zatím ještě nikdo neměl ani nejmenšího tušení.

3. 50. léta 20. století

Toto období našich národních dějin by se dalo charakterizovat jako čas postupného upevňování totalitní moci v té době vládnoucí Komunistické strany. V celém tehdejší Československu byla zahájena kolektivizace a vlastníci půdy i živnostníci byli zbavováni majetku. Dochází ke znárodnění veškerého průmyslu a výroby. Pod neustálým dohledem KSČ s pomocí SSSR dochází k čistkám ve vládě, armádě, policii i školství a rozbíhají se mnohé politické procesy s nepřáteli státu. Státní kontrole a represi se nevyhne ani žádná z církví a náboženských společností.¹⁰⁹

Situace římskokatolické církve v Československu po roce 1945

Po ukončení války v roce 1945, po období velkého útlaku, vytrysklo ohromné nadšení ve všech směrech života a nejinak tomu bylo i v náboženském životě. Také autorita církve za okupace vzrostla díky statečnému odporu vůči nacismu, neboť za války bylo zatčeno přibližně 500 kněží a řeholníků, z nichž bylo na 70 popraveno.¹¹⁰ Církev stejně jako celá společnost se brzy z válečného otřesu vzpamatovala a postupně byly otevírány zavřené církevní školy, obnoven katolický tisk, nakladatelství a mimo jiné obnoveny i diplomatické styky s Vatikánem. Došlo ke jmenování nových biskupů, byly obnoveny kněžské semináře a mnohé řeholní řády obnovily svoji činnost.¹¹¹

Roky těsně po válce by se daly charakterizovat jako postupné utváření nové socialistické společnosti. Státní moc viděla v církvi velkou překážku k proměně

¹⁰⁸ FÚ – *Pamětní kniha farnosti Dolní Bojanovice od r. 1944 (II. díl)*, s. 41.

¹⁰⁹ Srov. <http://www.totalita.cz/50/50.php> (staženo 20. 2. 2014).

¹¹⁰ Srov. SYNEK, Jan. *Svobodní v nesvobodě: náboženský život ve věznicích v období komunistického režimu*, Praha: Vyšehrad a Ústav totalitních režimů, 2013, s. 20.

¹¹¹ Srov. HAVLÍČKOVÁ, H., *Dědictví – Kapitoly z dějin komunistické perzekuce v Československu 1948–1989*, s. 19.

společnosti již dříve, ale samotné problémy ve vztahu církve a státu nenastaly ihned po únorovém převratu v roce 1948. Prvním sporným bodem se stal zákon o jednotné škole, který předpokládal zestátnění všech typů škol, což vlastně znamenalo faktickou likvidaci církevních výchovných institucí. Biskupská konference marně protestovala a vyvrcholením boje církve byla celostátní manifestace katolického lidu konaná v pražské Lucerně 13. května 1947. Hlavním řečníkem zde byl arcibiskup Beran, který důrazně intervenoval, že se církev „staví proti zestátnění všeho školství.“¹¹²

Téhož roku 1947 postihlo zemi katastrofální sucho a této neblahé skutečnosti zneužili představitelé KSČ ke svým politickým cílům. Následně byla připravena pozemková reforma, která se výrazně dotkla církevní zemědělské a lesní půdy. Svým rozhodnutím vláda připravila církev o majetek, a učinila ji tak zcela závislou na státu.¹¹³ Situace ve státě se postupně vyostřovala a politický boj nabíral na vrcholu. Vládní krize se projevila odstoupením ministrů a nátlak byl vytvářen i na tehdejšího prezidenta Beneše. Veškeré dění nakonec vyvrcholilo osudným 25. únorem roku 1948, kdy začal první den jednačtyřicet let trvající komunistické diktatury v naší vlasti.¹¹⁴

1948

Po únoru 1948 státní moc jasně formulovala svůj postoj k církvím v tzv. Návrhu církevního oddělení Ústředního akčního výboru Národní fronty, schváleném 30. srpna 1948. Tento dokument sledoval jasný cíl – mělo se všemožnými prostředky napomáhat k zániku náboženství, proto také doporučoval přijetí celé řady opatření vedoucích k ovládnutí jednotlivých církví i náboženských společností.¹¹⁵ V římskokatolické církvi viděl stát velmi silného protivníka v ideovém působení na společnost, protože církev zavrhovala komunistickou doktrínu a odmítla prohlásit loajalitu k novému režimu. Byla tedy vytvářena veškerá snaha tuto církev zničit, nebo ji alespoň později zatlačit do role bezmocné, trpěné struktury.¹¹⁶ Jednou z možností, jak katolickou církev získat

¹¹² VAŠKO, Václav. *Dům na skále 1., Církev zkoušená 1945 – začátek 1950*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2004, s. 54.

¹¹³ Srov. KAPLAN, Karel. *Stát a církev v Československu v letech 1948–1953*. Brno: Doplněk, 1993, s. 20.

¹¹⁴ Srov. VAŠKO, V., *Dům na skále 1.*, s. 65–68.

¹¹⁵ Srov. VÁCLAVÍK, David. *Náboženství a moderní česká společnost*. Praha: Grada Publishing a.s., 2010, s. 99.

¹¹⁶ Srov. BALÍK, Stanislav a HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945–1989*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007, s. 16–17.

do područí státu, byla mimo jiné i snaha o vytvoření tzv. národní církve, odtržené od Vatikánu.¹¹⁷

1949

V následujícím roce 1949 došlo k vytvoření rozsáhlého státního aparátu, který měl na starosti i všechny církve a náboženské společnosti na území státu. Postupem času byla potřeba vyrovnat se s církvemi stále aktuálnější, proto byla 25. dubna 1949 jmenována církevní komise, která disponovala širokou pravomocí. Tato vládní komise usilovala o nějakou možnou spolupráci či alespoň dohodu s místními biskupy, ovšem uznat legitimitu poučného režimu biskupská konference v žádném případě nemohla. Jednání obou stran byla neúspěšná a vláda přestala doufat, že se s církví bude dát dohodnout „po dobrém“. První strategií státu, jak vyřadit „ze hry“ biskupy, bylo zorganizování tzv. „Katolické akce“. Toto „hnutí pokrokových katolíků a vlasteneckých kněží“ se mělo stát hlavním mluvčím církve a partnerem státu pro vyjednávání. Mělo být rovněž základem budoucí národní církve odtržené od Vatikánu. Nicméně později se ukázalo, že celá státní „Katolická akce“ je naprosté fiasko a v roce 1951 zanikla.¹¹⁸ Definitivní konec církevně-politických jednání nastal poté, co biskupové odhalili na svém jednání ve Starém Smokovci na Slovensku odposlouchávací zařízení.¹¹⁹ Následkem těchto událostí vydali biskupové pastýřský list, který vešel do dějin pod názvem „*Hlas biskupů a ordinářů v hodině velké zkoušky*“.¹²⁰ V tomto listě reagovali ordináři na neutěšenou situaci církve ve státě, poukázali na skutečnosti, jak se stát chová vůči církvi, kterou vytlačil z veřejného prostoru a omezil její fungování zrušením církevních škol a tisku. Biskupové v listě žádali věřící o podporu modlitbami, křesťanským životem a oddaností církvi. Svým otevřeným dopisem všem věřícím ukázali biskupové jasně najevo, že se v zemi rozpoutal otevřený boj s úmyslem zcela zničit církve. Vedení státu si jasně uvědomovalo závažnost biskupského listu tím, že bylo všem kněžím pod pohrůžkou peněžních pokut, či dokonce vězením bráněno tento list veřejně číst v kostelích.¹²¹

¹¹⁷ Srov. BALÍK, Stanislav a HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945–1989*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007, s. 19.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 23.

¹¹⁹ Tamtéž, s. 21–23.

¹²⁰ Srov. VAŠKO, V., *Dům na skále I.*, s. 214–224.

¹²¹ Srov. BALÍK, S. a HANUŠ, J. *Katolická církev v Československu 1945–1989*, s. 74–76.

Reakce vlády byla odvetná a vztah vůči církvi byl tedy zaměřen jednoznačně likvidačně. Postupně byly zrušeny poslední církevní školy, teologické fakulty byly vyňaty ze svazků univerzit, likvidaci neušly ani diecézní kněžské semináře¹²² a pomocí administrativních opatření byli ustanoveni tzv. „církevní tajemníci“. Tito funkcionáři se de facto stali pány nad celou církví a do jejich činnosti patřila jak kontrola chodu biskupství či samotného biskupa, tak jednotlivých farností. Stát totiž potřeboval mít o činnosti a chodu církve patřičný přehled.¹²³

V průběhu roku 1949 vláda připravovala zákony, které měly s definitivní platností zakotvit podřízenost církví vůči státu. Těmito zákonnými opatřeními vrcholil boj státu proti církvím. Mezi tzv. „církevní zákony“ patřil i zákon č. 217/1949 Sb.,¹²⁴ kterým se zřizoval Státní úřad pro věci církevní. Jeho úkolem bylo „dbát na to, aby se církevní a náboženský život rozvíjel v souladu s ústavou a zásadami lidově demokratického zřízení“. Zákonem č. 218/1949 Sb.¹²⁵ se stát zavázal, že bude pečovat o hospodářské zabezpečení církví a náboženských společností. To v praxi znamenalo řešení otázky platu duchovních, udělení státního souhlasu k výkonu duchovní činnosti a také opravu kostelů.¹²⁶ Konec roku s sebou přinesl i změnu v rodinném právu. Zákonem č. 265/1949 Sb. bylo dne 7. prosince 1949 Národním shromážděním ustanoveno, že platné manželství se uzavírá před místním národním výborem. Stát sice náboženský obřad při sňatku nezakazoval, ale neměl občanskou platnost. Nejprve musel být obřad civilní a církevní sňatek mohl být až po něm. Cíl byl jasný, odvést lidi od kostela, od kněze a společenství věřících.¹²⁷

Biskupové, v reakci na zhoršení politické situace ve státě, obdrželi z Říma tzv. „mexické fakulty“. Jednalo se o různé úlevy z Kodexu církevního práva, kdy mohly být některé pravomoci vyhrazené papeži přeneseny na biskupy, nebo na ještě nižší hierarchický stupeň – z biskupů na kněze. Tímto krokem měla být dosažena právní kontinuita církve i v případě, kdyby státní moc znemožnila styk biskupů se Svätým stolcem. Tento krok Vatikánu se později ukázal jako velmi prozíravý, neboť díky těmto

¹²² Bylo dovoleno zřídit pouze jeden státní kněžský seminář v Litoměřicích pro Čechy, Moravu a Slezsko a druhý v Bratislavě pro celé Slovensko. Srov. tamtéž, s. 111–113.

¹²³ Srov. KAPLAN, K., *Stát a církev v Československu v letech 1948–1953*, s. 73.

¹²⁴ Srov. http://www.mkr.cz/assets/cirkve-a-nabozenske-spolecnosti/majetkove-narovnani/PyVloha-z-10--Z-kon-z-218-1949-Sb---o-hospod-ysk-_8218_m-zabezpezenV-cVrkV-a-n-boSSenskech-spoleznostV.pdf (staženo 20. 2. 2014).

¹²⁵ Srov. tamtéž, (staženo 20. 2. 2014).

¹²⁶ Srov. BALÍK, S. a HANUŠ, J., *Katolická církev v Československu 1945–1989*, s. 26–29.

¹²⁷ Srov. VAŠKO, Václav. *Dům na skále 2., Církev bojující 1950 – květen 1960*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007, s. 22–23.

tzv. „mexickým fakultám“ mohli být tajně vysvěceni mnozí kněží i někteří biskupové.¹²⁸

1950

Počátkem padesátých let 20. století se státu podařilo církev zbavit veškerých práv a svobod. Právě v těchto prvních letech vlády „rudého teroru“ se odehrálo nejvíc církevně-politických procesů. Postupně docházelo k izolaci biskupů, až nakonec k jejich úplné internaci a zamezení jakéhokoliv vlivu na společnost.¹²⁹ Mnoho kněží bylo ve zcela vykonstruovaných procesech odsouzeno k desítkám roků těžkého žaláře. Velmi tvrdou ranou do života a působení církve byla likvidace řeholního života v celém Československu, která vypukla v dubnu roku 1950. V první fázi pečlivě vypracovaného plánu likvidace se jednalo o zrušení všech mužských klášterů.¹³⁰ Tito řeholníci byli buď pozavíráni do vězení, posláni do PTP, nebo do tzv. „soustředovacích klášterů“ většinou v pohraničí.¹³¹ Podobně na tom byly později i všechny ženské kláštery, jejichž likvidace se nakonec ukázala problematická, protože mnoho řeholnic pracovalo ve zdravotnictví a jejich ukvapený odsun by způsobil velké problémy.¹³² Rušení ženských řádů tak bylo pozvolnější, než se zajistila dostatečná náhrada z řad civilních pracovníků na tato místa. Většina řeholnic později skončila v pohraničí, kde pracovaly v textilních továrnách, na polích, lesích a v JZD.¹³³

Náboženská perzekuce se dotýkala také mnoha laiků, kteří se díky své aktivní víře a náboženské příslušnosti častokrát stávali občany „II. kategorie“. Při politických prověrkách konaných ve školství, zdravotnictví, na úřadech aj., byli aktivní věřící zbavováni svých funkcí a většinou museli svá místa opustit. Dětem věřících rodičů bylo bráněno studovat a kdo navštěvoval hodiny náboženství, byl cíleně zesměšňován. Řediteli škol byl na rodiče vyvíjen nátlak, aby své děti vedli novou cestou „pokroku“

¹²⁸ Srov. VAŠKO V., *Dům na skále 1.*, s. 93–94.

¹²⁹ Srov. VAŠKO V., *Dům na skále 2.*, s. 297–333.

¹³⁰ Jednalo se o tzv. Akci K (nezákonnou násilnou likvidaci mužských klášterů), kdy v noci ze 13. na 14. dubna 1950 bylo v celém tehdejší Československu zlikvidováno 247 mužských klášterů a 2376 řeholníků bylo internováno na různých místech státu. Srov. MAIXNEROVÁ HORÁKOVÁ, Šárka. *Hoří déšť aneb Zpráva o „akci K“, noci ze 13. na 14. dubna 1950, kdy měl být internován Bůh*. Praha: Vyšehrad, 2010.

¹³¹ Srov. VAŠKO V., *Dům na skále 2.*, s. 54–60.

¹³² Plán likvidace řeholních sester byl pracovně nazván Akce Ř. Proces rušení ženských klášterů probíhal ve dvou vlnách, a to od července do září 1950. Přes 4000 sester bylo odvezeno do soustředovacích středisek. Dalším bodem plánu likvidace řeholnic bylo postupné snižování počtu řádových sester pracujících ve zdravotnictví, jichž bylo původně 9748. Srov. VAŠKO V., *Dům na skále 2.*, s. 142–145.

¹³³ Srov. VLČEK Vojtěch. *Ženské řehole za komunismu 1948–1989*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2005, s. 23–33.

a ne již cestou „náboženského tmářství“. Cílem režimu bylo ovlivnit celou společnost tak, aby se svého náboženství vzdala, nebo je alespoň veřejně neprojevovala. Stát se sice navenek tvářil, že se lidé v zemi těší náboženské svobodě, ale praxe byla většinou jiná. Jakýkoliv projev víry měl být čistě soukromou věcí člověka a veřejný projev byl častokrát státem potírán.¹³⁴

Katolická církev, jakkoliv zničená a organizačně ochrnutá, v zásadě stále hrála v rámci české společnosti dvě významné úlohy, a to na rovině personální a společenské. Na rovině personální mohli křesťané vytvářet etickou alternativu komunistického systému a v té druhé rovině církev stále reprezentovala veřejnou instituci, za jejímž zrodem nestála komunistická strana. Určitým pozitivem byl i fakt, že církev vlastnila veřejné prostory, které neměl stát zcela ve své moci, a křesťané tudíž neztratili veškeré možnosti se scházet a aktivně prožívat svou víru, nakolik to bylo kde možné.¹³⁵

Situace ve farnosti Dolní Bojanovice po roce 1945

Po osvobození bylo potřeba v obci provést nejnnutnější opravy budov poškozených při přechodu fronty a celkově napomoci návratu do normálního života.¹³⁶ V roce 1946 se v celém Československu konaly volby do Národního shromáždění a nejinak tomu bylo i v Bojanovicích. „*V historických zemích povoleny čtyři politické strany: tři socialistické (komunistická, čeští socialisté, sociální demokraté) a jediná nesocialistická, která má jediná v programu hájení zásad křesťanských. Agitace byla dosti rušná. Dolehla i na naši farnost, v níž se odrážely vlny nevěry, ač tolik bylo útočeno. Schůzí a řečníků bylo mnoho. Farář dvakrát napaden v komunistickém tisku. Na 20. května 1946 svolána ohromná schůze komunistická pod čiré nebe, lidé sem svázení z celého širokého okolí, všude po jižní Moravě vylepeny plakáty s novinkou: na schůzi pro komunisty promluví soudruh římskokatolický farář Černočský, ze Slatiny ve Slezsku. Účelem bylo, aby Bojanovice byly přebarveny na rudo. Agitace byla tak divoká, že dokonce radili faráři, aby na tu noc někam odešel. Neodešel. Lid v Bojanovicích zůstal věrný a zlákat se nedal. Tím náparem naopak zocelil, studenti i mládež byli plni elánu.*“¹³⁷

¹³⁴ Srov. BALÍK, S. a HANUŠ, J. *Katolická církev v Československu 1945–1989*, s. 212–220.

¹³⁵ Tamtéž, s. 10.

¹³⁶ Srov. ESTERKA, F. a ONDRUŠ, V. *Dolní Bojanovice: Publikace k 800. výročí první písemné zmínky o trvání obce Dolní Bojanovice*, s. 43–44.

¹³⁷ FÚ – *Pamětní kniha farnosti Dolní Bojanovice od r. 1944 (II. díl)*, s. 39.

K volebním urnám se v Bojanovicích dostavila většina oprávněných voličů, z 1550 osob (710 mužů a 840 žen) bylo odevzdáno 1150 hlasů.¹³⁸ Výsledky voleb byly následující: Komunistická strana dostala celkem 189 hlasů, Národně socialistická strana obdržela 75 hlasů a Sociálně demokratická strana získala jen 17 hlasů. Jednoznačným vítězem voleb se v obci stala Československá strana lidová, které lidé odevzdali plných 1257 hlasů.¹³⁹ Do funkce předsedy místního národního výboru byl následně zvolen maloročník Martin Fatěna (1899–1978) za Československou stranu lidovou.¹⁴⁰

Ani vítězství ČSL v obci nezměnilo dopad únorových událostí. Politická situace v Bojanovicích se vyvíjela obdobně bez ohledu na to, že KSCŽ zde měla pouze nepatrnou členskou základnu. Byl vytvořen místní akční výbor Národní fronty, vybavený mimořádnými pravomocemi, jehož předsedou se stal Jan Surý (1898–1966). Předsedou místního národního výboru byl jmenován člen komunistické strany Jan Filipovič (1900–1994), který převzal tuto funkci po odvolaném Martinu Fatěnovi. Na tuto událost výměny funkcionářů v obecní samosprávě vzpomíná dcera bývalého starosty Fatěny, paní Pospíšilová: „... *po válce biu náš otec Martin Fatěna starostú obce. V tem roku 1948, jak došeu ten 25. únor, tož k nám došli místní komunisté Jan Svoboda a Václav Figura. Taťka im hned' moseu odevzdat' klúčky od radnice. [...] Já si enom pamatuju, že sme doma ostáli fšeci „jak zarazení“. Já sama sem stáua u kamen a z náštěvi tich mužů sem byua úplně zdecimovaná. Taťka im teda ty klúčky dau, měli sme ich dycky v kuchyni ve stole. Víckrát už taťka nesmněli na radnicu vkročit. To sa tedy ukázali ti komunisté, ve svojích barvách...*“¹⁴¹ Hned na to akční výbor zastavil činnost všech nekomunistických společenských organizací v obci, např. kroužek Katolické omladiny, Junáka, Orla atd.¹⁴²

Zásahy KSCŽ do života občanů republiky se také projevíly při nových volbách do Národního shromáždění v květnu 1948. V nich bylo možno volit buď kandidáty Národní fronty, kteří byli vybráni komunistickými představiteli, nebo odevzdat bílé lístky jako výraz nesouhlasu. Právoplatní voliči v Bojanovicích odevzdali 67 % bílých

¹³⁸ Z odevzdaných hlasů byly 3 lístky bílé a 9 bylo neplatných. Srov. FÚ – *Pamětní kniha farnosti Dolní Bojanovice od r. 1944 (II. díl)*, s. 39.

¹³⁹ Srov. tamtéž, s. 39.

¹⁴⁰ V tomto funkčním období pana Fatěny byla v obci vybudována telefonní síť, uvedena do provozu měšťanská škola, provedena oprava obecné školy, zahájeny práce s dlážděním hlavní silnice a stavbou nové farní budovy. Srov. ESTERKA, F. a ONDRUŠ, V. *Dolní Bojanovice: Publikace k 800. výročí první písemné zmínky o trvání obce Dolní Bojanovice*, s. 44.

¹⁴¹ Rozhovor s paní Anežkou Pospíšilovou (nar. 1928), skutečně autorem práce 20. 3. 2013, v Dolních Bojanovicích č. p. 396. (Zvukový záznam v majetku autora práce).

¹⁴² Srov. ESTERKA, F. a ONDRUŠ, V. *Dolní Bojanovice: Publikace k 800. výročí první písemné zmínky o trvání obce Dolní Bojanovice*, s. 45.

lístků, a dali tak najevo svůj negativní postoj k poučovací politice našich představitelů. Podle tehdejšího tisku „to byl ojedinělý případ větší obce v republice, v níž se při této příležitosti projevil takovou měrou vliv reakčního kléru.“¹⁴³ Na dlouhou dobu byla proto obec zapsána jako „černá ovce socialistické společnosti“.

Po únorových událostech roku 1948 se v obci utvořila skupina mladíků,¹⁴⁴ kteří se rekrutovali vesměs z řad tamějšího katolického Junáka či Orla, a jejich činnost se soustředila především na zneklidňování příslušníků KSČ v obci.¹⁴⁵ Těm trávili psy, stříleli do psích bud, ničili kamna pomocí „speciálních“ polen naplněných střelným prachem a kromě toho také sabotovali promítání agitačních filmů v místním kině a rozšiřovali protivládní letáky.¹⁴⁶ Hlavním vůdcem této ilegální odbojové party byl Pavel Hubačka (1925)¹⁴⁷ a jeho zástupcem byl Josef Pospíšil (1929–1981).¹⁴⁸ Pavel Hubačka se v této době několikrát setkal s místním farářem Pořízskem, ovšem jen v rámci pomoci rodinám perzekuovaných režimem.¹⁴⁹ Z počátku „nevinná chlapecká hra“, se později rozrostla v organizovanou ilegální protikomunistickou činnost ústící v nečekanou tragédii.

Pokud farář Pořízek někomu pomohl, jednalo se jen o výpomoc rodinám v nouzi. V žádném případě nějakou ilegální činnost v obci podporovat nemohl, neboť o ní stejně nic nevěděl.¹⁵⁰

¹⁴³ Srov. BÍLÍK, S., BLAHA, J., JANEČEK, P. a KARAS, P. *Farnost Dolní Bojanovice ve XX. století*, s. 38.

¹⁴⁴ Hlavními členy byli: Pavel Hubačka, Josef Pospíšil, Karel Bílek, Karel Koliba, Petr Vymyslický, Antonín Bušek, Josef Turek, Jaroslav Krupica a jiní. Srov. <http://www.ustrcr.cz/cs/jaroslav-vetejska#p3> (staženo 4. 3. 2014).

¹⁴⁵ „Měli sme v dědině skupinu, když už začali komunisti dělat zátahy. Naše skupina sa uplatňovala jen u nás. Komunisti nám zrušili skaut, chtěli sme vědět proč, ale nikdo nám nic neřekl. Zakázali nám činnost, zezbrali náš majetek a chtěli utvořit v obci SSM, ale nikdo jim tam nešel. Ty naše akce nebyla odplata, ale odpor.“ Z osobního svědectví pana Pavla Hubačky (nar. 1925), rozhovor uskutečněn autorem práce 21. 3. 2013 v Dolních Bojanovicích č. p. 161. (Zvukový záznam v majetku autora práce.)

¹⁴⁶ Srov. <http://www.ustrcr.cz/cs/jaroslav-vetejska#p3> (staženo 4. 3. 2014).

¹⁴⁷ Pavel Hubačka narozen 18. 5. 1925 v Dolních Bojanovicích byl automechanikem a vedoucím představitelem odbojové skupiny. Později byl v procesu Vetejška a spol. pro trestné činy velezrady a vyzvědačství odsouzen k 30 letům vězení. Podmínečně byl propuštěn v roce 1964 a v roce 1991 byl plně rehabilitován. Srov. <http://www.ustrcr.cz/cs/hubacka-pavel-18-5-1925> (staženo 4. 3. 2014).

¹⁴⁸ Josef Pospíšil se narodil 13. 10. 1929 a zemřel v roce 1981 v Dolních Bojanovicích. V procesu Vetejška a spol. byl odsouzen pro trestné činy velezrady a spoluviny na zločinu úkladné vraždy, byl odsouzen k doživotnímu těžkému žaláři. Podmínečně byl propuštěn v roce 1963 a rehabilitován také v roce 1991. Srov. <http://www.ustrcr.cz/cs/pospisl-josef-13-10-1929> (staženo 4. 3. 2014).

¹⁴⁹ V následném vyšetřování je tato pomoc rodinám brána jako protistátní. Sám Pořízek vypověděl, že poskytl pomoc několika ženám, které zůstaly bez prostředků, neboť jejich mužové byli jako členové Orla odsouzeni. Pořízek vždy jednal pouze z vlastní iniciativy a také z vlastních zdrojů. Ve výpovědi nakonec uvedl, že víc případů pomoci nebylo, pouze tři. Z vyšetřovacího protokolu Jaromíra Pořízka, srov. NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. Or I/VII 25/50, f. 335.

¹⁵⁰ Z osobního svědectví pana Pavla Hubačky, ze dne 21. 3. 2013.

„Zaostřeno na faráře“

Hodonínsko se vždy řadilo mezi oblasti se silným náboženským cítěním a značným vlivem katolické církve. Je tedy pochopitelné, že činnost církevních tajemníků zde byla velmi intenzivní a ke spolupráci si úřad získával i mnoho občanů z řady příslušných obcí. Také v Bojanovicích se našlo několik „pokrokově“ smýšlejících lidí, kteří spolupracovali s komunistickým režimem a donášeli různé informace na faráře i kaplana. Státní moc veškerou činnost kněží pečlivě monitorovala, jak se můžeme přesvědčit z dobového posudku charakteristiky faráře Pořízka: „*Je povahy velmi vznětlivý, tvrdohlavý, neústupný a zaujatý proti lidové demokracii. Byl již několikrát napomenut pro jeho výroky při kázání.*“¹⁵¹ Otázkou zůstává, na kolik je hodnocení vlastností patera Jaromíra tehdejšími církevními tajemníky pravdivé. On sám se již po roce 1948 veřejně politicky neangažoval, ale je zcela jisté, že své názory na nové poměry ve státě nijak neskrýval.

První „otevřený střet“ mezi místními stoupenci KSČ a farářem Pořízkem nastal na jaře roku 1948. Tehdy chtěla zdejší Jednota křesťanských matek¹⁵² hrát na velikonoce náboženské divadlo. Místní akční výbor NF ovšem jakoukoliv spolkovou činnost zakázal a divadlo nepovolil. Vedení NF v čele s Janem Surým se vydalo za místním farářem, aby mu dali jasně najevo, kdo má v obci nyní „moc“. Farář Pořízek se po tomto incidentu nervově zhroutil. Pravděpodobně byla událost setkání s funkcionáři KSČ příčinou psychických problémů, kterými později farář často trpěl.¹⁵³

Zdraví faráře Pořízka bylo počátkem padesátých let vážněji narušeno. V červnu roku 1949 byl opět nemocen. Mši svatou v neděli 19. června 1949 sice odsloužil, ale „známý“ pastýřský list¹⁵⁴ místo něj přečetl kaplan Alois Sedlák.¹⁵⁵ Četba tohoto „protistátního“ listu byla i v Bojanovicích pečlivě monitorována: „*Kaplan Alois Sedlák z farního úřadu Dolní Bojanovice přečetl dne 19. 6. 1949, o 7. hod a 9. hod biskupský oběžník. Oběžník četl běžně. O tom, aby se oběžník nečet, byl vyrozuměn dne*

¹⁵¹ SOKA Hodonín, f. ONV – H, inv. č. 1036, Sledování vývoje církevního života 1949, Seznam římskokatolických duchovních okresu Hodonín, f. 126.

¹⁵² Jednota křesťanských matek byl náboženský spolek, jehož předsedkyní byla paní Anežka Herková. Srov. SOKA Hodonín, f. ONV – H, inv. č. 1036, Sledování vývoje církevního života 1949, Seznam církevních spolků a vedoucí těchto spolků, f. 271.

¹⁵³ BLAHA V. *Náš pan farář*, s. 34.

¹⁵⁴ Pastýřský list „Hlas biskupů a ordinářů všem věřícím v hodině velké zkoušky“. Srov. VAŠKO, V. *Dům na skále 1.*, s. 214–224.

¹⁵⁵ „*Otec Pořízek to nečetli asi schválně, protože tušili, že komunisti čekají na nějakou záminku, aby ho mohli dostat. Asi proto se domluvil s kaplanem, že to bude číst místo něj.*“ Z osobního svědectví pana Pavla Hubačky, rozhovor uskutečněn autorem práce 21. 3. 2013 v Dolních Bojanovicích č. p. 161. (Zvukový záznam v majetku autora práce.)

18. 6. 1949.“¹⁵⁶ Za týden, v sobotu 25. června 1949, byl kaplan Sedlák povolán na okresní úřad k výslechu, aby zdůvodnil svou činnost, ohledně četby biskupského listu.¹⁵⁷ Za nedovolenou veřejnou četbu byl pokutován částkou 3000 Kčs.¹⁵⁸ Skutečnost uložené pokuty nám může potvrdit i pamětnice paní Pospíšilová: „... *oni sa tenkrát otec Jaromír nervově zhrútili nad čímisi, asi jak na nich ti komunisté došli, tož vím, že ten list nečtli, biu nejak nemocný. Esli to poručiu kaplanovi, aby ten list čtu místo nich, tož to nevím. Vím, enom to, že kaplan Sedlák mně dostat za čtení teho listu nejakú pokutu a potom sa na nich v tajnosti po dědině vybírauo ...*“¹⁵⁹

Pro potřeby církevních tajemníků byly postupně vypracovávány kádrové posudky všech kněží působících v duchovní správě. V roce 1949 byl zpracován kádrový profil i obou bojanovských duchovních. Dochovaný záznam nám vypovídá o Jaromíru Pořízkovi, že je značně nervózní povahy, hodně se stýká s věřícími a místní mládeží, na které má značný vliv. Docela pozitivně však hodnotí, že své kněžské povinnosti vykonává se zájmem a poctivě.¹⁶⁰ Naopak už je zde vystiženo jeho stanovisko k politice: „... *Farář Jaromír Pořízek se o politické otázky zajímá, byl členem strany lidové a má zájem o politickou literaturu. Jeho poměr k dnešnímu režimu je naprosto záporný. Jakoukoliv spolupráci s KSČ i s jinými složkami NF odmítá. [...] Poměr k SSSR má záporný. Církevní vrchnosti je fanaticky oddán a neměl rozporů. K Vatikánu a jeho politice zaujímá postoj kladný. [...] Kázání dvojsmyslná, zaměřena proti režimu. Únorové události přijal zdánlivě lhostejně, odepřel jakoukoliv spolupráci a je-li požádán i nyní MAV-NF o jakoukoliv výpomoc, nevyhoví a vymlouvá se na nemoc.*“¹⁶¹

K bojanovskému kaplanu Sedlákovi bylo v kádrovém posudku poznamenáno, že jeho poměr k lidem je sice dobrý, ale vliv na veřejnost má nepatrný. Svě kněžské povinnosti koná poctivě a upřímně. O politiku se údajně nezajímá, ale jeho postoj k SSSR je kladný, na rozdíl od nepřátelského postoje k západu. K navázání kontaktu a spolupráci s KSČ nejeví snahu a k politickému dění ve společnosti je vcelku lhostejný. V posudku se objevuje poznámka, že „*příliš podléhá vlivu svého reakčního faráře*

¹⁵⁶ SOkA Hodonín, f. ONV – H, inv. č. 1036, Sledování vývoje církevního života 1949, Čtení pastýřského listu na okrese Hodonín, f. 133.

¹⁵⁷ SOkA Hodonín, f. ONV – H, inv. č. 1036, Sledování vývoje církevního života 1949, Výsledky duchovních ohledně čtení pastýřského listu ze dne 25. 6. 1949, f. 142.

¹⁵⁸ Tamtéž, f. 142.

¹⁵⁹ Rozhovor s paní Anežkou Pospíšilovou uskutečněn autorem práce 20. 3. 2013 v Dolních Bojanovicích č. p. 396. (Zvukový záznam v majetku autora práce.)

¹⁶⁰ SOkA Hodonín, f. ONV – H, inv. č. 1036, Sledování vývoje církevního života 1949, Kádrový posudek faráře Jaromíra Pořízka, nedatován, f. 525.

¹⁶¹ Tamtéž, f. 525.

Pořízka“.¹⁶² Církevní tajemník si byl velmi dobře vědom, že hlavní vliv v obci má bezesporu farář Pořízek.

Souhrnem můžeme dodat, že s pomocí faráře „k budování lepších zítřků“ v Dolních Bojanovicích nemohli místní představitelé KSČ v žádném případě počítat. Osobnost zdejšího duchovního pastýře se stala velkou překážkou k započaté socializaci celé vesnice. Nezvratným faktem zůstává, že za farářem stál nemalý počet lidí, kteří mu zcela důvěřovali. Jenže tímto svým jednotným postojem o to více dráždili ty, kteří se snažili faráře zbavit, aby už neměl na své ovečky žádný vliv. Místní stranická organizace KSČ potřebovala najít nějakou záminku, jak by se mohla „reakčního faráře“ zbavit. Navrhovali různá řešení a jedním z nich byl i úmysl podstrčit faráři do zповědnice revolver, a tím tak zajistit „potřebný důkaz“ k jeho zajištění.¹⁶³ K tomuto podlému činu ovšem nikdo z nich nenašel odvahu, a proto byli nuceni „čekat dál“ na nějakou novou šanci.

4. Hodonínský případ

Na počátku celého tzv. hodonínského případu je důležité se vrátit k již dříve zmíněné ilegální činnosti několika bojanovických mladíků. Tato zpočátku jen „obecní“ záškodnická a posléze odbojová činnost se záhy rozšířila i mimo hranice Bojanovic.

Vetejška a spol.

Jaroslav Vetejška (1926–1950)¹⁶⁴ se narodil v Batelově (okr. Jihlava) jako syn živnostníka. Jeho rodina později vlastnila v Hodoníně instalatérskou dílnu, kde Jaroslav po vyučení u svého otce pracoval. Zmíněný Vetejška byl k 1. říjnu 1948 povolán k vojenské službě,¹⁶⁵ nejdříve k útvaru v Dědicích u Vyškova, později byl převelen do Žatce. Vzhledem ke zhoršení celospolečenské situace ve státě se rozhodoval k emigraci. Na základě tohoto úmyslu odcizil z vojenských skladů pravděpodobně tři

¹⁶² SOKA Hodonín, f. ONV – H, inv. č. 1036, Sledování vývoje církevního života 1949, Kádrový posudek faráře Jaromíra Pořízka, nedatován, f. 523.

¹⁶³ Z prohlášení pana Josefa Polínka z Dolních Bojanovic č. p. 71, o úmyslu odstranění P. Pořízka vedoucími představiteli místní stranické organizace KSČ. Srov. BLAHA, V. *Náš pan farář*, s. 33.

¹⁶⁴ Jaroslav Vetejška se narodil 14. 5. 1926 v Batelově, později byl 6. 9. 1950 v Praze na Pankráci popraven. Srov. NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. Or I/VII 25/50.

¹⁶⁵ Opis záznamu o službě Jaroslava Vetejšky ve vyšetřovacím spise. Srov. NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. Or I/VII 25/50.

pistole a 13. června 1949 tajně opustil žatecká kasárna.¹⁶⁶ Vlakem se dopravil do Hodonína, kde vyhledal svého známého Mojmíra Bečku, kterého taktéž přemlouval k útěku za hranice. Jako vojenský zběh věděl, že se nemůže po Hodoníně pohybovat veřejně, protože byl na něj vydán zatykač. Proto mu kamarád Mojmír Bečka domluvil tajný úkryt v Dolních Bojanovicích u Josefa Pospíšila. V této obci se také Vetejška od června roku 1949 zapojil do činnosti místní odbojové skupiny.¹⁶⁷

Poté, co hlavní představitel místního odboje Pavel Hubačka musel nastoupit na povinnou vojenskou službu, se Vetejška dokonce stal hlavním vedoucím této party mladíků. Touha po útěku za hranice však byla pořád veliká, a tak za asistence Josefa Pospíšila dne 2. srpna 1949 utíká Vetejška spolu se svým dalším kamarádem Miroslavem Kubičkem do Rakouska. V Rakousku se nejprve dostali do Vídně, kde sídlila úřadovna International Refugee Organisation (IRO)¹⁶⁸ a kancelář Counter Intelligence Corps (CIC).¹⁶⁹ Díky těmto organizacím se Vetejška dostal přes Linec a Salcburk do Innsbrucku, kde navázal spojení s francouzskou tajnou službou. Vetejška projevil souhlas spolupráce a byl vyslán na měsíční školení do Francie, odkud byl posléze poslán zpět do ČSR, jako tajný zpravodajský kurýr. Po návratu do vlasti, kontaktoval své „bývalé známé v Bojanovicích a Hodoníně“ a zapojil se opět do tajného odboje.¹⁷⁰ Jenže se mu přes veškerou snahu nedařilo získat žádné důležité informace pro jeho nadřízené v zahraničí, a proto se rozhodl pracovat v Hodoníně a okolí „na vlastní pěst“.¹⁷¹ Svými protizákonnými činy však na sebe brzo upoutal pozornost komunistické bezpečnosti.¹⁷²

¹⁶⁶ Výkazu o zběhu, který uprchl z posádky Žatec, dne 13. června 1949. Srov. NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. Or I/VII 25/50.

¹⁶⁷ Srov. <http://www.ustrcr.cz/cs/jaroslav-vetejska> (staženo 4. 3. 2014).

¹⁶⁸ International Refugee Organisation (IRO) – humanitární organizace pečující o uprchlíky založená v roce 1946 v rámci OSN. Její činnost skončila v roce 1952. Srov. <http://www.ustrcr.cz/cs/americky-fond-pro-ceskoslovenske-uprchliky-afcr> (staženo 20. 3. 2014).

¹⁶⁹ Counter Intelligence Corps (CIC) – americká vojenská zpravodajská služba pracující na území americké okupační zóny v Německu a v Rakousku, předchůdce CIA. Po druhé světové válce se zaměřila na sovětský blok a spolupracovala mimo jiné i s československým zahraničním odbojem. Pomáhala vyhledávat a školit agenty, kteří plnili zpravodajské úkoly na území sovětského vlivu včetně Československa. Srov. <http://www.ustrcr.cz/cs/vaclav-tippl> (staženo 20. 3. 2014).

¹⁷⁰ „Když se pak Vetejška vrátil ze zahraničí, ukázal mi doporučující papíry od té francouzské organizace, tak jsme mu věřili a důvěřovali. I proto jsme se mu rozhodli pomoci. Měl plán, který spočíval v únosu příslušníka StB Dyčky do zahraničí, kde měl být postaven před soud.“ Z osobního svědectví pana Pavla Hubačky, rozhovor uskutečněn autorem práce 21. 3. 2013 v Dolních Bojanovicích č. p. 161. (Zvukový záznam v majetku autora práce.)

¹⁷¹ Např. v prosinci 1949 vedl v Hodoníně akci, při níž bylo vyloupeno skladiště zbraní závodní milice hodonínské cihelny.

¹⁷² Srov. <http://www.ustrcr.cz/cs/jaroslav-vetejska> (staženo 4. 3. 2014).

Rozhodujícím činem s tragickým koncem mělo být „vyřešení“ případu poručíka SNB a agenta StB Aloise Dyčky. Tento vrchní hodonínský poručík byl již tehdy velmi mocným mužem komunistické bezpečnosti na hodonínském okrese. Vetejška se měl podílet na jeho údajném odstranění, neboť Dyčka měl mít na svědomí 76 lidí, které udal StB v Uherském Hradišti, a rovněž byl údajně i zodpovědným za smrt Vetejškova otce (což se nepodařilo potvrdit). Podle předpokládaných plánů Vetejšky a jeho společníků bylo jejich cílem unést Aloise Dyčku do Rakouska, kde měl být postaven před soud. Avšak ve vyšetřovacích a soudních spisech nejsou tyto verze případu vůbec zmiňovány. Pravděpodobně v té době poručík Dyčka již o činnosti odbojářů na okrese něco tušil a nehodlal se smířit s tím, že bude jejich činnost nadále pokračovat. Vetejška proto mohl vymyslet již zmíněný údajný únos, který by byl jen záminkou na přímou likvidaci poručíka Aloise Dyčky.¹⁷³ Podstatným faktem však zůstává konečná střelba na Výstavní ulici v Hodoníně, kdy byl Dyčka navečer 4. ledna 1950 zastřelen před svým domem. Zde jej přepadl Vetejška se svým společníkem Antonínem Buškem (1932–1998).¹⁷⁴ Během krátké doby se mezi zúčastněnými osobami strhla přestřelka, při níž byl Dyčka zabit a Vetejška lehce postřelen. Po incidentu se všichni pachatelé vydali do nedalekých Bojanovic. Zraněný Vetejška byl ošetřen Pavlem Hubačkou a ukryt u jeho známých v obci.¹⁷⁵

Reakce druhé strany na sebe nedala dlouho čekat. Okamžitě se rozjelo v celém hodonínském okrese rozsáhlé vyšetřování, kterého se účastnily všechny dostupné bezpečnostní složky. Státní bezpečnosti se podařilo odbojáře velmi rychle pochyvat. Příčinou toho byla i neopatrnost jednoho člena skupiny, který si v hospodě připíjel na zdar akce. Krutým výsledkům byli podrobeni aktéři celého činu ve vazbě v Hodoníně a Uherském Hradišti.¹⁷⁶ Právě v uherskohradištské věznici, která „proslula“ svými metodami vyšetřování, byl jako mnoho jiných vězňů i Pavel Hubačka, který zdejší mučení na sobě zažil: „*To mě mlátili všude, zepředu, zezadu, hlava nehlava. Někdy výslechy trvaly i dva dny nepřetržitě, střídali se. Nejméně třikrát výslech skončil, že jsem omdlel.*“¹⁷⁷ Podobnému „zacházení“ nešel ani v té době střelbou zraněný

¹⁷³ ZÍDEK, Petr. *Příběh herečky – Dělnická prokurátorka Ludmila Brožová a její svět*, Nakladatelství Dokořán, s. r. o., Praha, 2010, s. 48.

¹⁷⁴ Kromě Vetejšky a Buška se této akce účastnili i Josef Pospíšil a Petr Vymyslický, kteří měli sledovat okolí. Z osobního svědectví pana Pavla Hubačky ze dne 21. 3. 2013.

¹⁷⁵ Srov. <http://www.mistapametinaroda.cz/article.php?id=466> (staženo 5. 3. 2014).

¹⁷⁶ Srov. ZÍDEK, Petr. *Příběh herečky – Dělnická prokurátorka Ludmila Brožová a její svět*. Praha: Dokořán, 2010, s. 49.

¹⁷⁷ Srov. http://www.rozhlas.cz/radio_cesko/pribehy/_zprava/za-vrazdu-estebaka-se-komuniste-mstili-stredovekou-torturou--1029928 (staženo 5. 3. 2014).

Jaroslav Vetejška, který zde byl také uvězněn. V případě pachatelů vraždy příslušníka SNB se nelze divit, jakému zacházení byli ve vyšetřovací vazbě vystaveni. Ať už byl počáteční úmysl akce jakýkoliv, skončila vraždou. Takový čin nemohl pochopitelně zůstat bez potrestání. Paradoxně tak skupina mladíků kolem Vetejšky „nahrála do karet“ příslušníkům SNB a StB tím, že „pomohla“ zinscenovat velkolepý monstrproces.

Státní bezpečnost z obviněných vykonstruovala čtrnáctičlennou protistátní skupinu. Hlavní soudní proces proběhl před Státním soudem Praha ve dnech 20.–22. března 1950 v hodonínské sokolovně. Tribunálu předsedal JUDr. Jaroslav Novák¹⁷⁸ a za Státní prokuraturu intervenovali Dr. Karel Čížek, Ludmila Biedermannová a Jaroslav Růžička. V rámci vyšetřování StB měl být tento případ využit i jako „proces s věřícími“ z Dolních Bojanovic a okolí, jakožto i s katolickou církví vůbec. V této silně religiózní moravské obci měli totiž komunisté dlouhodobě minimální vliv. Ze zatčených tak vznikla skupina, která posloužila komunistické justici k názorné demonstraci „úkladů“, jež připravuje novému lidově demokratickému zřízení domácí i zahraniční „reakce“ v čele s Vatikánem.¹⁷⁹ Pro co největší propagandistický účinek případu byl celý průběh soudního přelíčení filmován¹⁸⁰ a na tuto „soudní komedii“ se mohli dostat jen vybraní členové KSČ z okresního města a okolí. Případu mělo být také využito jako výstraha proti dalším podobným ilegálním činům jiných odbojových skupin. A rovněž bylo významným úmyslem lidového soudu, konaného právě v Hodoníně, i vědomé a cílené zastrašení obyvatelstva a demonstrace moci vládnoucí KSČ.¹⁸¹

Rozsudky nad obžalovanými padly dne 22. března 1950, kdy hlavní aktér Jaroslav Vetejška dostal trest nevyšší – trest smrti. Antonína Buška od tohoto ortelu zachránilo to, že nebyl v té době plnoletý, a dostal tak nejvyšší možný trest pro mladistvé – 15 let. Další tresty v odnětí svobody na 30 let dostali Pavel Hubačka i Mojmír Bečka. Doživotnímu odsouzení se nevyhnul Josef Pospíšil a Melanie Klouparová. Další

¹⁷⁸ Dalšími soudci z povolání byli plk. JUDr. Otakar Matoušek a JUDr. Vladimír Podčepický, soudci z lidu byli Anna Součková a Václav Vošahlík. Čtrnáct obžalovaných zastupovali ex officio čtyři pražští advokáti, JUDr. Vilém Kantůrek, JUDr. Zdeněk Harza, JUDr. Karel Kratochvíl a JUDr. Richard Neuman. Srov. ZÍDEK, P. *Příběh herečky – Dělnická prokurátorka Ludmila Brožová a její svět*, s. 50–51.

¹⁷⁹ Srov. <http://www.ustrcr.cz/cs/jaroslav-vetejska#p9> (staženo 4. 3. 2014).

¹⁸⁰ NFA Praha, záznam ze soudního přelíčení byl pořízen pro *Československé filmové noviny č.14/50 ze dne 31. 3. 1950*. Několik filmových záběrů z tohoto soudního přelíčení bylo použito jako ilustrační materiál ve filmu *Modlitba, mlčení, pokání* studia Velehrad, 2011, od 41. minuty. Srov. <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10439551595-mlceni-modlitba-pokani/> (staženo 5. 3. 2014).

¹⁸¹ Žádost ze dne 1. 2. 1950 o veřejném přelíčení, byla adresována Státní prokuratuře při Krajském soudě v Uherském Hradišti: „... provedení veřejného přelíčení žádáme z důvodů politických, ježto většina přechovávající těchto byla z Dolních Bojanovic, obce, která byla bílou skvrnou v republice, kde o volbách bylo nejvíce bílých lístků. Také skupina pachatelů a spolupracovníků rekrutovala se z občanů z Hodonína. Vzhledem na politickou situaci hodonínského okresu jest náš požadavek nanejvýš nutný.“ NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. Or I/VII 25/50.

odsouzení dostali tresty v rozmezí od 4 do 30 let. Úhrnem byl tedy součet trestů takový: 1x trest smrti, 2x doživotí a celkem 180,5 roků vězení pro ostatní.¹⁸²

Úmysl „zlikvidovat faráře“

Události kolem procesu se skupinou Vetejška a spol. se postupně začaly dotýkat i nic netušícího faráře Pořízka, který však nijak osobně v protikomunistickém odboji nepůsobil. Svou činností se snažil pomáhat bez rozdílu všem. Z toho, že byl duchovním správcem bojanovské farnosti, je patrné, že byl v kontaktu i s těmi, kteří se později zapletli do nešťastného incidentu vraždy příslušníka SNB. Farář měl pravděpodobně tušení o nenávisti, kterou k němu chovali místní představitelé KSČ, a možná mohl předpokládat, že ho budou chtít z obce vyštvať. Nikoho by však v té době nenapadlo, že bude také on přičleněn k této odbojové skupině a souzen spolu s jejími členy za vraždu poručíka Dyčky.¹⁸³

Dnes již těžko zjistíme, kdo přesně stál za úsilím o likvidaci faráře Pořízka. Podle očitých svědků to měla zřejmě na svědomí místní vládnoucí garnitura KSČ. Potřebovala však záminku, a tou se pravděpodobně stala osudná výměna názorů mezi farářem a předsedou MAV NF Janem Surým. Ten zřejmě v několika setkáních mezi ním jakožto představitelem vládnoucí strany v obci a farářem způsobil dotyčnému knězi nervové zhroucení. V dopise z června 1949¹⁸⁴ manželce pana Surého, Štěpánce Suré (1898–1971), vyjevil Jaromír Pořízek své rozhořčení nad tím, jak se k němu pan Surý zachoval a že mu způsobil vážné zdravotní potíže. Že si byl farář vědom závažnosti situace i postavení pana Surého, je znát z rady dané paní Štěpánce, aby dopis manželovi sice ukázala, ale nedávala mu jej a po přečtení ho ihned spálila. I když musel být Jaromír na pana Surého hodně nazloben, dopis končí slovy: „*Pamatuji ale na Vás na všechny i ty, kteří mi zdraví podlomili, v modlitbách a dá-li Bůh na shledanou.*“¹⁸⁵

¹⁸² ZÍDEK, P. *Příběh herečky – Dělnická prokurátorka Ludmila Brožová a její svět*, s. 54.

¹⁸³ „*Oni na pana faráře nic neměli. Proto pak vytvořili verzi, že otec Pořízek je náš vůdce, a já jeho pomocník. Celé to měl řídit Vatikán a tím mělo být jasné, že církev vlastně organizuje teroristické činy. Komunisti pak jen využili případu Vetejšky a spol., aby se Pořízka zbavili.*“ Z osobního svědectví pana Pavla Hubačky, rozhovor uskutečněn autorem práce 21. 3. 2013 v Dolních Bojanovicích č. p. 161. (Zvukový záznam v majetku autora práce.)

¹⁸⁴ Jaromír Pořízek píše tento dopis z brněnské nemocnice, kde se léčil po nervovém záchvatu, údajně způsobeném po návštěvě místních soudruhů v čele s p. Janem Surým. Srov. BLAHA, V. *Náš pan farář*, s. 36.

¹⁸⁵ Srov. tamtéž, s. 36.

Zmíněný dopis¹⁸⁶ pochopitelně způsobil v domácnosti manželů Surých značnou rozepru. Paní Štěpánka svému muži pravděpodobně vyčítala, že nese vinu na špatném zdravotním stavu pana faráře. Po tomto rodinném incidentu se situace u Surých uklidnila a později, až se farář vrátil z nemocnice, jej paní Štěpánka o celé této události informovala. Jaromír měl údajně paní Suré poradit, aby domluvila svému manželovi, zdali by nezanechal své politické činnosti, která se nesrovnává s křesťanským učením. Pan Surý se měl dle mínění faráře spíše starat o svoji práci a domácnost. Ovšem jakékoliv debaty na politické téma opět vzbuzovaly mezi manželi hádky.¹⁸⁷

Po zatčení faráře Pořízka se při pozdějším vyšetřování pan Surý zmínil o dopise a následné domácí rozepru s manželkou. Mimo to si také na faráře stěžoval místním soudruhům a církevnímu tajemníkovi slovy, že má farář „největší vliv na reakční smýšlení zdejšího obyvatelstva. Pořízek je však ve své podkopné práci velmi opatrný a své smýšlení nedává veřejně najevo.“¹⁸⁸ Zajímavou skutečností při výpovědi pana Surého je zmínka, že napsal panu faráři Pořízkovi stručný dopis, ve kterém ho požádal, aby zjednal v jeho rodině klid. Zároveň dodal, že ten mu na dopis vůbec neodpověděl. Ovšem při vypracování obžaloby na faráře Pořízka se údajně nikdy „nenapsaný dopis“ panu Surému „nečekaně“ našel.¹⁸⁹

Po zatčení hlavních aktérů vraždy Aloise Dyčky v lednu 1950 se situace v obci značně vyostřovala. Všichni zatčení byli od ledna vyslýcháni v krajské věznici v Uherském Hradišti a pozvolna byl utvářen obludný plán obžaloby s údajnými teroristickými a vatikánskými agenty. Ti měli být souzeni ve stanoveném březnovém termínu lidovým soudem v Hodoníně. V těch dnech také pomalu uzrával plán na zahrnutí bojanovického faráře do případu Vetejška a spol. Z nedatované zprávy StB nazvané „Šetření v Dolních Bojanovicích“ se můžeme o faráři dozvědět ledacos zajímavého: „Pořízek Jaromír jest prodchnut nenávisť proti dnešnímu lidově demokratickému zřízení ČSR a tímto způsobem vychovává mládež a dospělé obyvatelstvo. [...] Dále má farář ve svém vleku mladého kaplana, který není tak zkažen, avšak jest bezmocný proti svému nadřízenému Pořízkovi. [...] Pořízek si v obci stanoví

¹⁸⁶ Inkriminovaný dopis si paní Surá nechala, ale nespálila jej. Později byl tento dopis zahrnut do vyšetřování proti faráři Pořízkovi. Srov. NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. Or I/VII 25/50.

¹⁸⁷ Z výpovědi paní Štěpánky Suré ze dne 11. 3. 1950 na velitelství SNB v Dolních Bojanovicích. Srov. tamtéž.

¹⁸⁸ Z výpovědi pana Jana Surého ze dne 11. 3. 1950 na velitelství SNB v Dolních Bojanovicích. Srov. tamtéž.

¹⁸⁹ Ve vyšetřovacím spise Jaromíra Pořízka byl údajně nenapsaný dopis panu Surému nalezen. Zřejmě se jednalo o falešný dopis vypracovaný orgány StB při potřebě obžaloby faráře Pořízka. Srov. tamtéž.

*pobožnosti tak, jak mu to vyhovuje. Jest to obvykle, jakmile má býti promítán ruský film, čímž docílí, že se na tento film nikdo nedostaví, poněvadž předtím udělá vždy kázání. [...] Svým značným vlivem působí farář na místní obyvatelstvo, které jest většinou fanatického náboženského založení a ten toho využívá plnou měrou pro nenávisné štvání proti dnešnímu lidově demokratickému zřízení v ČSR. [...] Jmenovaný Pořízek dělá pobožnosti i 4x do týdne a při těchto příležitostech káže zhovadilstva proti dnešnímu zřízení a vládě.*¹⁹⁰

Z dalších archivních materiálů je zřejmé, že již 24. února 1950, jen několik dní před zatčením faráře, byl vznesen dotaz na výsledek realizační skupiny útvaru StB k definitivnímu vypracování trestního oznámení na faráře. Zřejmě se vyšetřovatelé snažili z vězněných osob z okruhu Vetejšky a spol. zjistit údajnou Pořízkovu spolupráci: „*podnikáme podle návrhu krajského velitele operativní šetření ve věznicí, od jehož výsledku si slibujeme získání důkazů proti výše uvedenému, aby mohlo být přikročeno k jeho zatčení.*“¹⁹¹ Pozoruhodným faktem je dodatek, pokud by předpokládaný plán realizačního týmu StB nevyšel: „*... avšak i v případě nezdaru bude vypracováno trestní oznámení dostatečně průkazné ve smyslu obdržených směrnic.*“¹⁹² O tři dny později 27. února 1950 žádal pisatel tajné žádosti označený pouze zkratkou 70a/Kí o schválení realizace faráře z Dolních Bojanovic, které bude mít značný politický význam. Dále byla v této nesignované listině uvedena prosba na blíže nespecifikovaného „soudruha Jindru“, „*aby se snažil o rychlé vyřízení žádosti, aby bylo možno dodržet termín stanovený pro ukončení realizace případu*“. Můžeme se oprávněně domnívat, že se jednalo o případ Vetejšky a spol.¹⁹³ Z těchto skutečností je dostatečně zřejmé, že StB měla o zařazení faráře Pořízka do případu velký zájem a podnikala vše proto, aby jejich plán vyšel.

Krajské velitelství státní bezpečnosti v Gottwaldově vydalo 7. března 1950 písemnost, která nám vypovídá o tom, jak StB postupovala a nezapomínala na nic, co by jejich plánovanou „realizaci“ mohlo narušit, či dokonce zmařit: „*Zatčení faráře Pořízka bude nutno provést ve vhodnou dobu, nejlépe v pozdních nočních hodinách. Zajistiti dále, aby jeho kuchařka neagitovala pro pomoc mezi občany jakkoliv osobně, nebo telefonem, když se tam bude nacházeti. Soudruzi na stanici SNB v Dolních*

¹⁹⁰ Dokument „*Šetření v Dolních Bojanovicích*“, záznam nedatován. ABS, Vetejška Jaroslav a spol., operativní materiál, spis arch. č. V-2678, Brno.

¹⁹¹ ABS, Vetejška Jaroslav a spol., operativní materiál, spis arch. č. V-2678, Brno, f. 90.

¹⁹² Tamtéž, f. 90.

¹⁹³ Tamtéž, f. 87.

Bojanovicích, budou mít zjištěno, nachází-li se farář doma, bude dobré se tam stavít. Rovněž domovní prohlídku důkladnou ve sklepě, na půdě apod. (zajistit usvědčující protistátní materiál).“¹⁹⁴

Samotné zatčení Jaromíra Pořízka nakonec proběhlo úplně jinak, než si příslušníci StB naplánovali. Ve čtvrtek odpoledne učil Jaromír na zdejší obecné škole náboženství. Do vesnice se dostavilo několik neznámých mužů, kteří žádali, aby jim byl zavolán farář, neboť je prý potřeba, aby odjel na okresní úřad podepsat nějaké papíry. Mělo jít o povolení stavby opěrné zdi parkánu pod farním kostelem, o což skutečně Jaromír v té době usiloval. Pod touto záminkou faráře odvezli a předpokládali, že nikdo z občanů nic nezpozoroval. Stalo se tak na svátek sv. Františky Římské dne 9. března 1950 o půl čtvrté odpoledne.¹⁹⁵ Na den zatčení pana faráře si vzpomněla i paní Pospíšilová: „...oni si dojeli pro pana faráře, gvúli temu vymněřování parganu u kosteua. Otec Jaromír biu zrovna ve škole. Moja sestra tenkrát na fáře cosi posuhovaua a moseua do téj škole pro nich dojít [...] pak otec s tyma lidma cosi u kostela múviu, neco tam aj poměřili a pak ich nauožili do auta a odjeli [...]. Za dědinú ich ale šúpli do druhého auta a odjeli směrem na Hodonín [...]. Enomže tú cestú sa vracali do dědiny dvá lidé a viděli to fšecko, co sa s panem farářem stauo a okamžitě sa to hned po ceuėj dědině rozkřikuo, že pana farára zatkli [...] nigdo temu, ale nerozumněu a nechtěu ani věřit, že biu pan farář zatknúty a hlavně proč?“¹⁹⁶ Zatčení bojanovického faráře bylo také zachyceno drobnou zmínkou ve školní kronice: „Dne 9. března 1950 zatčen učitel náboženství Jaromír Pořízek, farář v Dolních Bojanovicích a dne 22. března odsouzen v Hodoníně na 15 let – Státním soudem z Prahy.“¹⁹⁷

Samotnému zatčení samozřejmě předcházela i domovní prohlídka fary, které byla mimo příslušníky StB přítomna taktéž farská hospodyně, paní Božena Pořízková. Z prohlídky byl pořízen protokol, obsahující pouze údaj, že jako usvědčující materiál se našlo jen několik kusů korespondence a stolní kalendář z roku 1949.¹⁹⁸

¹⁹⁴ BLAHA, V. *Náš pan farář*, s. 38.

¹⁹⁵ Ze zápisu o zatčení P. Jaromíra Pořízka. (V jiném vyšetřovacím spise byl uveden čas zatčení faráře Pořízka v Bojanovicích už ve 12.00 hodin, pozn. autora práce.) Srov. ABS, vyšetřovací spis arch. č. V-2678 Brno.

¹⁹⁶ Rozhovor s paní Anežkou Pospíšilovou uskutečněn autorem práce 20. 3. 2013 v Dolních Bojanovicích č. p. 396. (Zvukový záznam v majetku autora práce.)

¹⁹⁷ Kronika šestitřídni školy obecné v Dolních Bojanovicích z roku 1935, s. 103. SOkA Hodonín, f. NŠ-DB/4.

¹⁹⁸ Ze zápisu o zatčení P. Jaromíra Pořízka. Srov. ABS, vyšetřovací spis arch. č. V-2678 Brno, f. 339.

Vyšetřování

Po zajištění v Bojanovicích byl příslušníky policie farář odvezen na vyšetřovnu StB v Hodoníně, kde s ním byl sepsán zápis o zatčení s podezřením na protistátní činnost.¹⁹⁹ Poté následoval převoz zadrženého do krajské vazební věznice v Uherském Hradišti.²⁰⁰

V uherskohradištské věznici byl po výslechu se zatčeným farářem dne 13. března 1950 sepsán protokol. V protokolu Jaromír Pořízek popsal svůj život, dobu studia, kněžské působení ve farnostech, kterými prošel, než nastoupil do Bojanovic. Hrdě se zde přiznává k válečným událostem v bojanovické obci roku 1945, kdy se ohradil německému důstojníku proti rozmísťování děl v centru vesnice. Uvádí, že intervenoval u německých velitelů, aby dbali na životy civilního obyvatelstva a bránil vydat do moci Němců kostelní věž ke zřízení vojenské pozorovatelný. Ke své politické činnosti dodal, že byl od roku 1929 členem Československé strany lidové a po válce byl zvolen do místního zastupitelstva, kde zastával funkci sociálního referenta až do února 1948. Ke společenské situaci ve státě se vyjadřoval, např. když KSČ v obci organizovala pracovní brigády: „*protestoval jsem proti tomuto, aby se nepracovalo v neděli [...]. Vyzýval jsem věřící lid při kázáních, aby neděle věnovali Bohu, vlastní duši a rodině*“.²⁰¹

Rušení církevních svátků státem farář Pořízek veřejně odmítal: „*znám mentalitu obyvatelstva Dolních Bojanovic a přifařeného Josefova a vlastně celého Slovácka a mohu říci, že věřící, převážně zemědělci, až úzkostlivě dodržují všechny církevní svátky. Je pochopitelné, že když jsem jim oznámil vládou připravované zrušení některých církevních svátků, že to způsobilo mezi nimi silné roztrpčení*“.²⁰²

Dále se již zápis věnuje období po únoru 1948, kdy se jasně ukazuje, že farářův postoj k novému zřízení kladný nebyl. Zmíněna je i událost MAV-NF zakázaného divadelního představení s náboženským motivem. Po zákazu se odehrála roztržka mezi Pořízkem a předsedou Surým. K četbě zakázaného pastýřského listu v roce 1949 se farář vyjádřil: „*nakonec jsem se rozhodl jako vzorný kněz, pamětliv slibu poslušnosti*

¹⁹⁹ Srov. ABS, vyšetřovací spis arch. č. V-2678 Brno.

²⁰⁰ Věznice v Uherském Hradišti byla postavena v roce 1891 a fungovala až do roku 1960. V 50. letech 20. století zde probíhaly kruté výslechy a věznění mnoha politických vězňů. Srov. <http://veznice.uh.cz/> (staženo 5. 3. 2014).

²⁰¹ Z vyšetřovacího spisu. NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. Or I/VII 25/50.

²⁰² Tamtéž, f. 331.

svému ordináři, že pastýřský list nechám přečíst kaplanem Sedlákem. Sám jsem ho přečíst pro svoji nemoc nemohl, jen jsem odsloužil mši svatou.“²⁰³

Zpráva nám taktéž obsírně vypovídá o událostech mezi manželi Surými a údajným farářovým naváděním manželek politických činitelů, aby na své muže činily nátlak k ukončení jejich politické činnosti. Pořízek se pouze doznal, že paní Suré skutečně dopis napsal, ale že by ji k něčemu naváděl, to popřel: „*připouštím, že jsem s paní Surou mohl mít podobné debaty i dříve, ale radil jsem paní Suré z těch důvodů, aby bylo u nich docíleno rodinného klidu a míru, protože z informací paní Suré jsem poznal, že tyto neshody jsou převážně vyvolány politickou činností jejího manžela, který byl členem KSČ a předsedou MAV-NF v Dolních Bojanovicích.*“²⁰⁴ Ve vyšetřovacím spise jsou mimo jiné i přiloženy výslechy manželů Surých ze dne 11. března 1950 a onen inkriminovaný dopis faráře paní Štěpánce Suré z června roku 1949. Z výslechu pana Surého je známo, že napsal faráři dopis a ten mu prý nebyl schopen ani odpovědět. O to zajímavější je skutečnost, že se později při vyšetřování případu najde dopis (bez udání podpisu či data), který měl farář panu Surému odeslat.²⁰⁵ Pravděpodobně se jednalo o falešný dopis,²⁰⁶ o kterém farář Pořízek neměl ani potuchy.²⁰⁷

Zajímavým sdělením je zde zmínka o přijetí státního kněžského platu, o kterém měli mnozí kněží pochybnosti a na radu biskupů přijali nový plat pouze s podmínkou věrnosti církevním zákonům. Na základě těchto skutečností poslal farář Pořízek svému biskupovi toto prohlášení: „*Oznamuji, že jsem přijal nově upravený plat, poněvadž jde o ustanovení, jež nabylo zákonné platnosti. Přijetím tohoto platu neberu však na sebe žádných závazků, které by byly v rozporu s mým kněžským svědomím a církevními zákony. Znovu prohlašuji, že duchovní zájmy církve a nerušená svoboda mé kněžské práce jsou mi přednější než hmotné zabezpečení své existence. V Dolních Bojanovicích dne 1. listopadu 1949.*“²⁰⁸

Další závažnou protistátní činností, které se měl farář Pořízek dopustit, byla pomoc uvězněným rodinám bývalých členů Orla. K tomuto Pořízek „přiznal“, že se

²⁰³ Z vyšetřovacího spisu. NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. Or I/VII 25/50, f. 333.

²⁰⁴ Tamtéž, f. 334.

²⁰⁵ Tamtéž, f. 337.

²⁰⁶ Zatímco dopis paní Suré byl psán ručně, údajný Pořízkův dopis panu Surému byl psán na psacím stroji a nepodepsaný, což bylo neobvyklé, protože osobní dopisy psal Pořízek zpravidla ručně (zvláště pokud byl nemocen, pozn. autora práce).

²⁰⁷ Z protokolu o domovní prohlídce není jasně zřejmé, že by byl u P. Pořízka na faře nalezen nějaký protistátní písemný materiál. Je tedy vysoce pravděpodobné, že si příslušníci StB nějaký potřebný materiál prostě „vytvořili“ podle potřeby. Srov. ABS, vyšetřovací spis arch. č. V-2678 Brno.

²⁰⁸ NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. Or I/VII 25/50, f. 335.

z kněžského cítení rozhodl pomoci těmto trpícím rodinám, jejichž muži a otcové byli ve vězení. Tuto pomoc ovšem nijak neorganizoval, dělal vše z vlastního přesvědčení a prostředků. Svému kostelníku Petru Hunčovi (1919–1969) dal jen dvakrát po částce 500 Kčs a jednou dal i 500 Kčs Pavlu Hubáčkovi ke zmíněné podpoře strádajícím rodinám.²⁰⁹ Po sepsání protokolu si měl zatčený každou stránku přečíst, na důkaz souhlasu s textem se musel podepsat. K vyšetřovacímu spisu byly dále připojeny výpovědi obou manželů Surých a inkriminované dopisy zadrženého faráře.

V době březnového zadržení Jaromíra Pořízka byli již hlavní pachatelé vraždy Aloise Dyčky skoro dva měsíce ve vyšetřovací vazbě. Na základě orgánů StB a „zajištěných materiálů“ byl k tomuto případu připojen i zmíněný kněz. Bojanovický farář byl zadržen pro důvodné podezření, že byl ve spojení s touto ilegální protistátní skupinou Vetejška a spol.²¹⁰ Po zjištění všech příčin, výsledku jmenovaného faráře a výpovědi Pavla Hubáčky,²¹¹ kostelníka Petra Hunče a manželů Surých byl veškerý písemný materiál předán státní prokuratuře v Praze, která vypracovala na faráře obžalobu.

Obžaloba zněla následovně: *„Při každé příležitosti působil obžalovaný na své farníky ve smyslu nepřátelském lidově demokratickému zřízení, štvál proti brigádám, po únoru 1948 uspořádal veřejný konflikt s MAV-NF v Bojanovicích. Toho potom propagačně využil k šíření nespokojenosti mezi farníky.“*²¹² Pořízkovi byla dávana za vinu i údajná „ochranná pohotovost“, kterou měl v červnu 1949 v obci zřídit Pavel Hubáčka, pokud by mělo dojít k zatčení faráře na základě četby pastýřského listu. Také již několikrát zmiňovaný dopis paní Štěpánce Suré se stal jednou z hlavních příčin obžaloby. V údajné odpovědi panu Surému měl Pořízek dotyčnému pohrozit exkomunikací. Mimo to ještě *„agitoval mezi věřícími ve prospěch hierarchie a proti vládě štvavým komentářem, ve smyslu pastýřského listu a kázáním o významu exkomunikace.“*²¹³ Protistátní činnosti se obžalovaný dopustil i svou finanční podporou rodin, jejichž rodinní příslušníci byli pro ilegální činnost zatčeni. *„Svým soustavným vnášením nenávisti mezi své farníky způsobil citelné oslabení úcty k zákonům státu. Díky němu*

²⁰⁹ NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. Or I/VII 25/50, f. 335.

²¹⁰ Z dodatku k trestnímu oznámení ze dne 4. 3. 1950. Srov. ABS, vyšetřovací spis arch. č. V-2678 Brno.

²¹¹ *„Když jsem byl ve vazbě, tak do 9. března 1950, kdy pana faráře zavřeli, se mě na něj nikdo neptal a já jsem o něm nemluvil. Teprve pak asi potřebovali na něj najít nějaké ‚důkazy‘ a namočit ho do našeho případu.“* Z osobního svědectví pana Pavla Hubáčky, rozhovor uskutečněn autorem práce 21. 3. 2013 v Dolních Bojanovicích č. p. 161. (Zvukový záznam v majetku autora práce.)

²¹² Z dodatku k trestnímu oznámení ze dne 4. 3. 1950. ABS, vyšetřovací spis arch. č. V-2678 Brno, f. 327.

²¹³ Tamtéž, f. 328.

*mladí lidé z jeho farnosti se počali dopouštěti teroristických činů a nakonec přikročili k vraždě.*²¹⁴

Po vytvoření „jakési“ obžaloby státní prokuraturou, byl farář Pořízek dodatečně přiřazen ke skupině Vetejška a spol., která měla být v polovině března souzena lidovým soudem v Hodoníně. Díky pečlivě vypracovanému plánu StB měl být obžalovaný kněz demonstrován jako úkladný nepřítel státu, který je navíc napojený na Vatikánskou tajnou službu. Tímto činem měla být v očích nejen bojanovického lidu zdiskreditována osobnost katolického kněze i celé římskokatolické církve.

5. Lidový soud v Hodoníně

Veřejné politické procesy padesátých let byly často spřádané ze zastrašovacích důvodů na místech, kde došlo k souzeným činům. Státní soud sídlil sice v Praze, ale měl své pobočky také v Brně a Bratislavě. Samotná soudní přelíčení byla ovšem z propagandistických důvodů konána v obcích po celé republice. K tomuto účelu často sloužila místní divadla, kina či sokolovny. V případě Vetejška a spol. byla využita právě místní hodonínská sokolovna, kde hlavní veřejné přelíčení s obžalovanými proběhlo ve dnech 20. až 22. března 1950.²¹⁵

Každý politický proces musel být pokud možno pečlivě připravený, aby vždy vyzněl co nejdůležitěji. V 50. letech 20. století byl v naší zemi postupně utvářen celý mechanismus na výrobu politických procesů. Nejvyšší orgány KSČ utvářely scénáře procesů, vybíraly obsazení soudců i prokurátorů a způsob jejich realizace. Tato politika pak nastolením diktátu, třídní nenávisti, „socialistické přestavby“ společnosti a převrácení stupnice lidských hodnot vytvářela příznivé klima pro rozmach nezákonností a také je doslova vyžadovala.²¹⁶ Samotné procesy měly kromě nalezení odpůrců režimu ještě jednu funkci, a to „politicky vychovávat masy pracujících“. Politické procesy měly působit jako škola ostražitosti a bdělosti, ke které neustále vyzývali vysocí funkcionáři KSČ. Proto se žádný významnější politický proces v novinách neobešel bez výzvy k ostražitosti před „válečnými imperialistickými štváči“

²¹⁴ Z dodatku k trestnímu oznámení ze dne 4. 3. 1950. ABS, vyšetřovací spis arch. č. V-2678 Brno, f. 328.

²¹⁵ Srov. ZÍDEK, P. *Příběh herečky – Dělnická prokurátorka Ludmila Brožová a její svět*, s. 50.

²¹⁶ Srov. KAPLAN, Karel a PALEČEK, Pavel. *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. Brno: Barrister & Principal, 2001, s. 167.

nebo před „domácími nepřáteli, zrádci, či spojenci imperialistů“, tedy těmi, kteří stojí v pozadí všech politických a hospodářských obtíží.²¹⁷

Kromě politických procesů v pravém slova smyslu, tj. obvinění za trestné činy proti republice, existovaly i procesy motivované čistě politicky. Jejich oběti nebyly sice obviněny z protistátní činnosti, ale třeba za neplnění dodávek potravin, které byly stanoveny záměrně tak vysoko, aby museli rolníci vstoupit do zemědělských družstev.²¹⁸ Od roku 1949 začalo například důsledné tažení režimu proti „vesnickým boháčům“, které vedení KSČ oficiálně prohlásilo za hlavní nebezpečí začínající kolektivizace zemědělské výroby. Nejmhutnější vlna procesů s tzv. vesnickými kulaky proběhla v letech 1950–1952.²¹⁹

Zvláštní místo v politických procesech pak zaujímaly tzv. monstrprocesy. Jejich iniciátoři je konstruovali tak, aby působily otřesně a hlavně šokovaly. Tomu také odpovídalo jak politické zaměření, výběr obětí, příprava a průběh soudního přelíčení, tak vykonstruovaná míra zločinů a výše krutých trestů. K neznámějším československým monstrprocesům patřily soudy s církevními představiteli katolických řeholních řádů a biskupy, s tzv. vedením záškodnického spiknutí (Milada Horáková a spol.), s tzv. „babickými vrahy“ nebo s tzv. vedením protistátního spikleneckého centra (Rudolf Slánský a spol.).²²⁰

Právě lidový soud v Hodoníně představoval jeden z prvních veřejných „monstrprocesů“ s nepřáteli státu. Snad bychom mohli tzv. hodonínský případ nazvat i „pokusným“. Pokusný byl v tom smyslu, že celý jeho průběh byl pečlivě sledován, aby se případných chyb, jako nedostatečná příprava obžaloby, překotné doplnění obžaloby či nedostatečné důkazy právě v případě faráře Pořízka, mohly stranické orgány vyvarovat v dalších podobných procesech.

Hlavní přelíčení

Po skončeném vyšetřování musela StB připravit obžalované procesu Vetejška a spol. k soudnímu přelíčení tak, aby všichni dobře „sehráli svou roli v následující soudní komedii“. Součástí fáze přípravy na proces byl i vhodný výběr svědků a častokrát

²¹⁷ Srov. KAPLAN, Karel a PALEČEK, Pavel. *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. Brno: Barrister & Principal, 2001, s. 42–43.

²¹⁸ Srov. tamtéž, s. 39.

²¹⁹ Srov. tamtéž, s. 149–150.

²²⁰ Srov. tamtéž, s. 43.

i jejich předem dobře naučená řeč.²²¹ K soudnímu zasedání v Hodoníně bylo také nutné pozvat do role diváků i předem vybrané zástupce z lidu. Většinou se jednalo o spřízněnce režimu a členy KSČ. Rodinní příslušníci obžalovaných k soudnímu přelíčení většinou puštění nebyli. Pamětnice událostí paní Pospíšilová na den soudu vzpomíná: „*ten súd biu veřejný, oni tam ale bojanovčanů nepustili. Tam šli enom tacoví komunističtí lidé. Tedy sem tam biu, u tej sokolovne a dívača sem sa, jak dovězli pana farára, stáča sem tam tak trochu skovaná, aby mňa nebiu moc vidět. A potom jak biu ten súd, sme šeci z dědiny stáli naproti tej sokolovni, jako přes silnicu a dívali sme sa do oken. Celý deň sme tam stáli, ale co nám to pomohu, no nic. Já sama sem tam biu ty první dva dni súdu, ale ten tretí sem tam už nejeu, už to nešu, lebo doma stáča práca.*“²²²

Samotné hlavní přelíčení začalo 20. března 1950 ve čtvrt na dvanáct, kdy předseda soudu JUDr. Jaroslav Novák napomenul všechny obžalované, aby dali pozor na obžalobu, jenž se bude na začátku přednášet, a zároveň na celý průběh jednání. Pak byli k soudu přizváni předem vybraní soudní znalci a svědci. Následovala četba obžalovacího spisu státní prokuratury v Praze ze dne 15. března 1950. Předseda soudu postupně volal obžalované k výslechu, kde měli „právo“ se k obžalobě vyjádřit a pokud možno souvisle vylíčit, jak se dané věci skutečně sebehly.²²³

Jako první byl k přelíčení povolán Jaroslav Vetejška, který byl pokládán za hlavního strůjce celého případu. Po něm následovali další obžalovaní, kteří měli na případu vraždy příslušníka StB Aloise Dyčky údajný podíl viny. Každý byl volán k výslechu v předem určeném pořadí. První den soudního řízení byl ukončen o půl osmé večer a následující den, tj. 21. března 1950, mělo soudní přelíčení pokračovat v osm hodin ráno.²²⁴

Druhý den soudu byl k výslechu zavolán i obžalovaný Jaromír Pořízek, který svou výpověď začal slovy: „*Cítím se částečně vinen, a sice v tom směru, že jsem podporoval rodinné příslušníky po zatčených pro ilegální činnost. Pastýřský list jsem nečetl já,*

²²¹ Srov. KAPLAN, Karel a PALEČEK, Pavel. *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. Brno: Barrister & Principal, 2001, s. 167.

²²² Rozhovor s paní Anežkou Pospíšilovou, uskutečněn autorem práce 20. 3. 2013 v Dolních Bojanovicích č. p. 396. (Zvukový záznam v majetku autora práce.)

²²³ Soudní spis z hlavního přelíčení. Srov. NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. Or I/VII 25/50, f. 308.

²²⁴ „*Po dobu soudního přelíčení, které trvalo tři dny, jsme všichni byli ubytováni v Hodoníně. Tam byla tenkrát také nějaká věznice, nebo něco takového, u okresního soudu. Byli jsme každý po jednom, návštěvy žádné povoleny nebyly. Nás tam bylo jen těch 14 lidí, co soudili.*“ Z osobního svědectví pana Pavla Hubačky, rozhovor uskutečněn autorem práce 21. 3. 2013 v Dolních Bojanovicích č. p. 161. (Zvukový záznam v majetku autora práce.)

nýbrž kaplan, protože já jsem byl v té době churav. Téhož dne jsem sice sloužil mši svatou, to však nebylo tak namáhavé.“²²⁵ K dotazu na údajnou spolupráci s Pavlem Hubačkou na ochranu jeho osoby dodal: „S obžalovaným Hubačkou jsem nikdy nejednal, ani on se mnou. O tom, že byla pro mne učiněna nějaká bezpečnostní opatření, jsem se dozvěděl až mnohem později.“²²⁶ Výslech pokračoval výpovědí o incidentu mezi ním a panem Surým: „Kontroverse, kterou jsem měl o velikonocích s předsedou MNV, byla původní příčinou, proč jsem byl pak v nemocnici pro nervový záchvat. Dopis paní Suré jsem poslal z nemocnice asi v červnu 1949. V dopise panu Surému jsem nevyhrožoval exkomunikací. Mínil jsem to tak, že když někdo dělá knězi příkoří, že to pak Bůh někdy tak zařídí, že se dotyčnému člověku může něco přihodit dřív, než se dočká kněze.“²²⁷ V další části výpovědi se Pořízek vyjádřil k domnělé spolupráci s Pavlem Hubačkou: „Věděl jsem, že v Hodoníně jsou někteří lidé odsouzeni pro letákovou akci. Rozhodl jsem se, že jim nějak pomohu. Poslal jsem jim peněžitou pomoc, celkem 3x, jednou jsem dal peníze přímo Hubačkovi. Naše poslední setkání s Hubačkou bylo 4. ledna 1950 ve středu. Bylo to před tím, než jsem se dozvěděl o vraždě poručíka Dyčky. O této vraždě jsem se dozvěděl 5. ledna. Stál jsem před farou, když vystupovali lidé z autobusu [...] dohonil jsem Hubačku, který šel také z autobusu. Chtěl jsem jít původně k jeho otci. Když jsme zabočili do uličky a zůstal jsem s ním sám, dal jsem mu listiny s tím, aby je odevzdal svému otci. Vzpomněl jsem si totiž, že mám ještě nějaké pochůzky.“²²⁸ K obžalobě o tom, že měl v kostele vyhrožovat místním komunistům exkomunikací, dodal: „Kázání o exkomunikaci jsem provedl v rámci cyklu, ve kterém jsem probíral celou církevní nauku. Nedostal jsem žádný příkaz, abych udělal kázání na toto téma. O exkomunikaci jsem mluvil pouze jednou, jako o jednom z církevních trestů [...]. Obsah papežského nařízení ohledně exkomunikace neznám. Četl jsem z něho pouze 3 řádky, které mi byly doručeny od našeho biskupa...“.²²⁹ Poslední slova faráře Pořízka k obžalobě se týkala incidentů, které se v obci odehrály v souvislosti s místní ilegální odbojovou skupinou: „V Bojanovicích jsou skoro všichni katolíci. Když jsem se dozvěděl o akci s polínky se střelným prachem, o trávení psů apod., bylo mojí povinností využít svého vlivu na věřící, aby neohrožovali života bližních. Já sám jsem měl na faře poškozeno instalační vedení a nikomu jsem to

²²⁵ NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. Or I/VII 25/50, f. 331.

²²⁶ Tamtéž, f. 331.

²²⁷ Tamtéž, f. 332.

²²⁸ Tamtéž, f. 333.

²²⁹ Tamtéž, f. 333.

nehlásil. Na téma o poškozování majetku bližních jsem mluvil již v některém dřívějším kázání. [...] A v brigádách jsem viděl porušování nedělního klidu a z toho důvodu jsem mluvil proti nedělním brigádám. Vyzýval jsem však občany, aby pokud mohou, vykonali svoji práci ve dnech všedních.“²³⁰

Po skončení výslechu všech obžalovaných v případě Vetejška a spol. byli voláni k soudnímu přelíčení předem vybraní svědci. Mezi důležitými svědky případu, ovšem pouze ve věci obžalovaného Pořízka, byl Jan Surý. Tento svědek u soudního přelíčení obšírně vylíčil sled událostí mezi ním a farářem Pořízkem, ohledně povolení divadelní hry v obci v roce 1949. Poté pokračoval výpovědí, jež se týkala vzájemné korespondence mezi jeho ženou Štěpánkou a farářem. Inkriminované dopisy byly jako důležitý důkazní materiál u přelíčení přečteny, stejně tak protokoly o domovních prohlídkách a administrativní výpověď bojanovického kostelníka Petra Hunče.²³¹

Obžalovaný Jaromír Pořízek, měl státní prokuraturou přidělen svého obhájce ex offo,²³² kterým byl Dr. Jiří Vízek, advokát z Prahy. Ten při soudním přelíčení pouze požadoval, aby byla k soudu zavolána i manželka pana Surého, aby také něco doplnila k údajnému Pořízkovu kázání o exkomunikaci. Státní prokurátor návrh Dr. Vízka zamítl s tím, že je to nadbytečné a pro posouzení trestní činnosti naprosto nerozhodující.²³³

Po poradě soudců, odborných doporučení znalců z oboru vojenského a politického zpravodajství navrhl předseda soudu o půl osmé večer ukončení řízení. Následujícího dne 22. března 1950 ráno o půl deváté mělo soudní přelíčení s vynesením rozsudků pokračovat.²³⁴ Ráno v hodonínské sokolovně začalo řečí předsedy soudu, který předal slovo státnímu prokurátoru. Ten navrhl odsouzení obžalovaných dle obžaloby. Samotné závěrečné řeči prokurátorů nejsou v soudních spisech uveřejněny. Dodnes se nám však zachovalo čtrnáctiminutové torzo zvukového záznamu z tohoto soudního přelíčení, které obsahuje část proslovu Ludmily Biedermannové.²³⁵ Prozatím jen soudní čekatelka Biedermannová je v tomto proslovu až divadelně patetická. Svým nepřijemným hlasem morálně odsuzuje i obžalovaného faráře Pořízka:²³⁶ „... této čisté víry našich matek si

²³⁰ NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. Or I/VII 25/50, f. 333–334.

²³¹ Tamtéž, f. 346–348.

²³² Ex offo je výraz označující, že obhájce byl obviněnému ustanoven soudem z úřední povinnosti v případech nutné obhajoby. Srov. http://www.pravnipraxe.com/index.php?file=obhajoba_ex_offo. (staženo 12. 3. 2014).

²³³ Srov. NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. Or I/VII 25/50, f. 348.

²³⁴ Tamtéž, f. 350.

²³⁵ Ludmila Biedermannová – příběh herečky. Srov. <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10366883725-pribeh-herecky/> (staženo 12. 3. 2014).

²³⁶ ZÍDEK, P. Příběh herečky – Dělnická prokurátorka Ludmila Brožová a její svět, s. 51.

*nevází Vatikán, nevází si jich naše vysoká církevní hierarchie a nevážil si jí také obžalovaný farář Pořízek. Oni postavili tyto mladé lidi proti republice, proti svým spoluobčanům, oni způsobili, že se tito mladí lidé dali na cestu k zločinnosti. Obžalovaný páter Pořízek je dobrý sluha Vatikánu, ale špatný sluha boží, protože ve jménu náboženství klamal své upřímně věřící farníky. Klamal je tak, jako klame Vatikán, když ve jménu boje za náboženství bojuje za rozvrácení tábora pokroku, tábora míru.*²³⁷

Posléze následovalo prohlášení obhájce Dr. Kantůrka v zastoupení všech obhájců obžalovaných. Po této řeči mohl každý z obžalovaných přistoupit před soudce a ke své obhajobě se několika slovy vyjádřit. Ze všech těchto zúčastněných měl Jaromír Pořízek řeč nejdelší: „Vždy jsem chtěl býti snášenlivý, za minulé války jsem pro náš lid mnoho vykonal, pokud mi to bylo možno. Hleděl jsem vypomoci i komunistům a ve svém osobním styku a jednání s lidmi jsem se snažil jednat kněžsky. O ilegálním charakteru skupiny Hubačkovy jsem nevěděl. Domníval jsem se, že to není protistátní činnost, když se pomáhá těm, jejichž osoby blízké byly zatčeny. Neměl jsem v úmyslu působiti na spoluobžalované protistátně. Slibuji, když mi bude dána příležitost, že se vynasnažím, abych jako dobrý kněz rozséval lásku Kristovu a slibuji, že se vystříhám podobných činů.“²³⁸

Když se všichni obžalovaní vyjádřili ke své obhajobě, odebral se soud k poradě na vynesení rozsudků. Tím měl být případ Vetejška a spol. „spravedlivě vyřešen“.

Rozsudek

Rozsudky „ve jménu republiky“ nad obžalovanými padly odpoledne 22. března 1950. Obžalovaný Jaromír Pořízek byl uznán vinným, že se v době od jara 1948 až do dne zatčení „stal součástí týmu Vetejška a spol.“. S osobami této skupiny se spolčil k pokusu o zničení a rozvrácení lidově demokratického státního zřízení. Svými činy se farář Pořízek dopustil zločinu velezrady podle §1 odst. 1 lit. c/ a odst. 2 zákona č. 231/48 Sb.²³⁹ Na základě zmíněného zákona byl Jaromíru Pořízkovi vyměřen trest těžkého žaláře v trvání patnácti let, čtvrtletně jedním tvrdým ložem zostřeného.²⁴⁰ Dále byl obžalovanému dle §47 zákona č. 231/48 Sb. vedle trestu odnětí svobody ještě

²³⁷ Zvukový záznam z procesu Vetejška a spol., Hodonín 20.–22. 3. 1950. Tribunálu předsedal JUDr. Jaroslav Novák, za státní prokuraturu intervenoval Dr. Karel Čížek. V majetku autora práce.

²³⁸ NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. Or I/VII 25/50, f. 351–352.

²³⁹ Z rozsudku ze dne 22. 3. 1950. Srov. NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. Or I/VII 25/50, f. 2–6.

²⁴⁰ Srov. tamtéž, f. 7.

uložen trest peněžitý, a to ve výši 15 000 Kč, a kromě toho byl na něm uplatněn i §48 zákona č. 231/48 Sb. o konfiskaci celého majetku.²⁴¹ Stejně jako mnozí ostatní byl také farář Pořízek ještě stížen ztrátou občanských práv na deset let podle tehdejšího §52 zákona 231/48 Sb.²⁴²

Vyměřený rozsudek patnácti let těžkého žaláře nad Jaromírem Pořízkiem byl trestem především za tyto spáchané zločiny: „*působil na své farníky ve směru nepřátelském lidově demokratickému zřízení, patřil mezi reakční kněze. [...] Hovořil proti brigádám v neděli a proti zrušení či přeložení některých církevních svátků. Úmyslně tím bránil budovatelskému úsilí československého pracujícího lidu, namísto, aby jako pokrokový kněz řádně věřícím vysvětlil, co zamýšlené opatření vlády znamená pro pracující lid a budování republiky.*“²⁴³

Žádal dopisem manželku předsedy MAV-NF, aby působila na svého muže, aby zanechal své politické činnosti, „*neboť v něm viděl pravého zastávce nového lidově demokratického zřízení [...]. V té době měl také kázání, která zaměřil zakrytě proti vládě ve prospěch církevní hierarchie, když zrovna v té době kázal o exkomunikaci [...]* zřejmě tak činil úmyslně, aby tak bojoval proti vládě a státnímu zřízení“²⁴⁴ a podporoval finančně rodiny zatčených: „*v tomto směru sice tvrdí, že tak činil jedině ze sociálního citění, ale jestliže soud srovná jeho dosavadní činnost [...] je naprosto jasné, že tak činil jedině z toho důvodu, aby dal najevo souhlas s protistátní činností zatčených osob.*“²⁴⁵

Nejzávažnějším zločinem, kterého se měl obžalovaný Jaromír Pořízek dopustit, bylo jeho „intelektuální vůdčovství“ v „teroristické“ skupině Vetejška a spol.: „*Svým soustavným jednáním, zejména vnášením nenávisti mezi své farníky, způsobil farář Pořízek citlivé oslabení úcty k zákonům vlasti, že mladí lidé z jeho farnosti, počali se organizovat ve skupinu, pracující k zvratu nynějšího státního zřízení páchali i činy teroristické a dokonce svoji činnost skončili úkladnou vraždou člena bezpečnostních orgánů.*“²⁴⁶

²⁴¹ Výčet majetku, který podléhal uložené konfiskaci, sepsal finanční referát ONV Hodonín 10. 5. 1951. Obžalovaný Pořízek vlastnil na několika účtech celkem 48 851,50 Kčs. V této částce je také zahrnuta jeho životní pojistka ve výši 24 380 Kčs. Všechny tyto vklady propadly ve prospěch státu. Ve zprávě je také uveden požadavek o převedení pozemku v hodnotě 9 200 Kčs, který má být přidělen buď JZD nebo MNV. Srov. NA, f. Státní prokuratura Praha, sp. zn. Pst 361/50, f. 34.

²⁴² Z rozsudku ze dne 22. 3. 1950. Srov. NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. Or I/VII 25/50, f. 9–10.

²⁴³ Tamtéž, f. 44–45.

²⁴⁴ Tamtéž, f. 45.

²⁴⁵ Tamtéž, f. 45.

²⁴⁶ Tamtéž, f. 46.

Na základě všech těchto zjištěných a prokázaných skutečností došel soud k závěru, že se farář Pořízek jako jeden z reakčních kněží využívajících vlivu na své farníky po spolčení s osobami ze skupiny Vetejška a spol. pokusil o zničení a rozvrácení lidově demokratického zřízení Československé republiky. Proto byl uznán vinným trestním činem velezrady, neboť své trestné činy spáchal se zralou rozvahou a úmyslem.²⁴⁷

Po skončení soudního přelíčení byl farář Pořízek spolu s ostatními odvezen do krajské věznice v Uherském Hradišti. Hlavní aktéři případu pak byli přemístěni do věznice na Pankráci v Praze.²⁴⁸

Státní orgány měly velký zájem o využití procesu Vetejška a spol. k jasnému deklarování nebezpečných „živlů“, které rozvracejí republiku. Proto musel i tento případ vyznít co nejvěrohodněji. K určité „zpětné vazbě“ zde sloužili vybraní pozorovatelé, kteří měli po skončení procesu podat na příslušné ústředí zprávu o poznacích z daného procesu. Z dochované zprávy ze dne 29. března 1950 se můžeme dočíst, jak se na tento případ díval předem vybraný pozorovatel: *„Proces se konal ve velkém sálu hodonínské sokolovny. Po všechny tři dny byl plně navštíven v průměru po 600 divácích. Po formální stránce byl proces připraven dobře. Sál byl vyzdoben hesly o ostražitosti. Zajímavé momenty byly nahrávány na zvukový a filmový pás. Vedení procesu jak ze strany předsedy senátu, tak i státního zástupce rovněž dobré. Vytknul bych st. zástupci s. Čížkovi, že některé dotazy na obžalované prováděl příliš divadelně ve snaze strhnout obecnost na svou stranu. Konkrétně se příliš snažil zesměšnit obžalovaného faráře Pořízka ve velmi slabých bodech obžaloby, což nevyznělo příliš přesvědčivě. Bylo to zaviněno velkým spěchem, s kterým bylo na poslední chvíli prováděno vyšetřování orgány StB a tím i nedostatečným zpracováním obžaloby.“*²⁴⁹

Z tohoto zápisu je patrné, že státní orgány dávaly velký důraz na to, jak proces působí navenek, a při dalších procesech se chtěly zmíněných chyb vyvarovat. Častokrát nešlo o nalezení skutečných viníků (v tomto případě byli pachatelé vraždy Aloise Dyčky známi),²⁵⁰ ale o zastrašení co největšího počtu lidí. Do podobných monstrprocesů bylo „zavlečeno“ i mnoho nevinných lidí, kteří by v normálním případě

²⁴⁷ Z rozsudku ze dne 22. 3. 1950. Srov. NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. Or I/VII 25/50, f. 44–45.

²⁴⁸ Z osobního svědectví pana Pavla Hubačky ze dne 21. 3. 2013.

²⁴⁹ Zpráva pro velitele skupiny ze dne 29. 3. 1950. ABS, Vetejška Jaroslav a spol., operativní materiál, spis arch. č. V–2678, Brno.

²⁵⁰ I když v případě vraždy Aloise Dyčky střílel Vetejška a Bušek, nepátralo se potom, či kulka byla smrtelná. Rozhodující bylo, že Bušek byl v té době mladistvý a nemohl by dostat trest smrti. Tím pádem byl za hlavního pachatele vraždy označen Vetejška (pozn. autora práce).

(pokud by fungoval právní stát) byli maximálně pozváni jako svědci. V rámci scénáře se počítalo s důležitými úlohami: agent cizí mocnosti (ať domnělý či skutečný), „reakční“ představitel církve, později v souvislosti se zakládáním JZD také sedláci apod. Soudní proces tak byl spíše divadlem než snahou o nalezení práva a spravedlnosti. Cílem každého procesu mělo být přesvědčení veřejnosti o nebezpečí, které hrozí díky usvědčeným, obžalovaným a nakonec odsouzeným nepřítelům lidově demokratického zřízení. K tomuto přesvědčení státní moc masivně využívala sdělovacích prostředků.

Důležitosti hodonínského procesu si pochopitelně všímal i tisk. Uveřejněné články neměly být pouze informativního charakteru, jejich snahou bylo spíše uvést čtenáře do „reality“, jak moc jsou odhaleni nepřítelé státu nebezpeční. Každý zorganizovaný proces se záškodníky měl mít výchovný cíl. Tímto cílem byla potřeba mobilizace pracujícího lidu proti třídnímu nepříteli. Redaktoři novin a časopisů byli k úkolu „správné“ prezentace politických procesů speciálně školeni. Celostátní deník Rudé Právo přinesl o této události dva články. První reportáž s názvem *„Teroristé z Hodonína se přiznávají ke svým zločinům“* ze dne 22. března 1950 zachycuje nejprve průběh jednání soudu²⁵¹ a v následujícím čísle ze dne 23. března 1950 nám druhá zpráva s titulkem *„Spravedlivý trest rozvratníkům v Hodoníně za zločiny proti republice“* vypráví o vynesení rozsudku nad obžalovanými „rozvratníky z Hodonína“.²⁵²

Podrobněji si procesu Vetejška a spol. všímal regionální deník tehdejšího gottwaldovského kraje Naše Pravda, který v sobotních novinách ze dne 25. března 1950 věnoval tomuto případu celou hlavní stranu periodika s pokračováním na straně následující. Obsah zmíněného článku je prakticky výhradně zaměřen na faráře Pořízka, který měl být ideovým vůdcem „teroristické“ skupiny: *„Kdo stál v pozadí politické vraždy v Hodoníně? Mezi odsouzenými státním soudem v hodonínském procesu se zahraničními špiony a vrahy je také farář Jaromír Pořízek, farář z Dolních Bojanovic, jehož státní prokurátor přímo obvinil z intelektuálního původce úkladné vraždy na poručíku SNB Aloisu Dyčkovi. Jak je možné, že hlasatel Kristova učení, katolický duchovní, mohl klesnout tak hluboko, že se octl na lavici obžalovaných společně*

²⁵¹ Srov. *Teroristé z Hodonína se přiznávají ke svým zločinům*, Rudé právo: ústřední orgán Komunistické strany Československa, roč. 30, č. 69, ze dne 22. 3. 1950, s. 5.

²⁵² Srov. *Spravedlivý trest rozvratníkům v Hodoníně za zločiny proti republice*, Rudé právo: ústřední orgán Komunistické strany Československa, roč. 30, č. 70, ze dne 23. 3. 1950, s. 5.

*s úkladnými vrahy a s agenty zahraniční špionážní služby CIC a Vatikánu, s teroristy a zloději?*²⁵³

Mediálnímu zájmu byl případ vystaven celorepublikově, kdy kromě zmíněných článků v celostátním periodiku byl případ zachycen alespoň krátkým sdělením i v dalších krajských denících.²⁵⁴

Odvolání

Nároku na odvolání proti rozsudku Státního soudu ze dne 22. března 1950 využil i Jaromír Pořízek, který prostřednictvím advokáta ex offio JUDr. Jiřího Vízka svou žádost podal Státnímu soudu v Praze dne 16. května 1950. Odvolání mohl podat skoro po dvou měsících od skončení soudu, neboť mu písemné vyhotovení rozsudku bylo doručeno až 13. května 1950 do věznice v Uherském Hradišti. Na podání žádosti o odvolání proti vině i trestu měl ze zákona stanovené pouhé tři dny.²⁵⁵

Pořízek se v odvolacím spise ohrazuje proti rozsudku, který jej uznal vinným zločinem velezrady podle §1 odst. 1 lit. c/ a odst. 2 zákona č. 231/48 Sb. Zde uvádí: „*po stránce skutkové vytýkám v odpor vzatému rozsudku, že nezajistil obsah mého kázání, které se týkalo podle výpovědi svědka Jana Surého exkomunikace, ač v tom směru jsem učinil návrh na výslech Štěpánky Suré, která byla kázání přítomna.*“²⁵⁶ Proti údajnému velezrádnému útoku na lidově demokratické zřízení státu dle daného zákona se Pořízek ohrazuje, že zákon zmiňuje útoky velmi značné intenzity. Takové útoky by pak musely být té závažnosti, že by byl vnesen velký chaos do lidově demokratického zřízení republiky, do její společenské a hospodářské soustavy, čehož se však Jaromír nikdy nedopustil. Dále v žádosti naráží na organizování akce pro podporu rodin osob, které byly zatčeny za protistátní činnost. Ani tato činnost, které se měl dopustit, nenaplnuje skutkovou podstatu zákona §1 odst. 1 lit. c/ a odst. 2 zákona č. 231/48 Sb. Proto Pořízek prosí, aby při hodnocení jeho situace byl vzat na zřetel i fakt, že s ostatními souzenými osobami a jejich činy neměl nic společného.²⁵⁷

²⁵³ Úvodní titulek rozsáhlého článku o hodonínském případu, kde je farář Pořízek vykreslen jako hlavní strůjce vraždy. NOVÁK, M. *Kdo stál v pozadí...*, Naše Pravda, Gottwaldov, roč. 8, č. 12, ze dne 25. 3. 1950, s. 1–2.

²⁵⁴ Srov. *Pravda v Plzeňském kraji*, Pravda, roč. 6, č. 12, ze dne 25. 3. 1950, s. 12.

²⁵⁵ Z odvolací výpovědi P. Jaromíra Pořízka sepsané 16. 5. 1950. Srov. NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. Or I/VII 25/50, f. 454.

²⁵⁶ Tamtéž, f. 454.

²⁵⁷ Tamtéž, f. 454.

Pozoruhodnou skutečností je zde zmínka faráře Pořízka o polehčujících okolnostech: „neboť nemůže býti sporu o tom, že jsem ke svojí činnosti byl částečně sveden svými nadřízenými církevními ordináři, dále prosím, aby bylo uznáno, že část svojí činnosti jsem spáchal ze soucitu, i když snad nesprávného, že jsem si však tuto skutečnost v době činu neuvědomoval. Dále prosím, aby bylo uznáno, že jsem jinak se horlivě staral o svoje farníky a že jsem svěřené úkoly vykonával dobře a že jsem měl vždy na mysli potřeby a strasti trpících, jimž jsem se snažil pomoci, za tímto účelem příkládám ještě potvrzení Vlastimila Pecůcha z 3. května 1950.“²⁵⁸ Je otázkou, zda mu takto formulované odvolání (např. nářádko na ordináře) bylo doporučeno, nebo jej takhle napsal z vlastního popudu.²⁵⁹

K odvolací žádosti byl skutečně přiložen list s prosbou od pana Vlastimila Pecůcha, který byl řádným členem jednoty Svazu bojovníků za svobodu v Břeclavi.²⁶⁰ Pan Pecůch²⁶¹ v intervenci za Pořízka uvádí, že byl od 9. května 1938 do 22. května 1945 vězněn gestapem ve Vídni, později v koncentračním táboře v Dachau.²⁶² Po návratu do vlasti, kde přišel o veškerý majetek, se nemocen obrátil na faráře Pořízka do Bojanovic, od kterého dostal podporu 700 Kčs a nějaké potraviny. Dle výpovědi pana Pecůcha: „Ne, že pomohl pan farář pouze mně v největší nouzi, ale pomáhal i jiným, jejichž příslušníci byli vězněni v koncentračních táborech.“²⁶³ Zároveň popisuje i příklad pana Pavla Čížka, který byl v Dachau jeho spoluvězněm. Z tohoto nacistického vězení posílal své manželce domů zmíněný pan Čížek německy psané dopisy. Tyto dopisy překládal, i německy psané odpovědi psal sám Jaromír Pořízek, který zároveň pomáhal rodině Čížkové jak výživou, tak peněžitou pomocí.²⁶⁴

²⁵⁸ Z odvolací výpovědi P. Jaromíra Pořízka sepsané 16. 5. 1950. Srov. NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. Or I/VII 25/50, f. 455.

²⁵⁹ „Tomuto nemohu věřit, že by to otec Jaromír takto napsal, že by byl sveden svými nadřízenými. Odporuje to tomu, jak jsem ho znala. A navíc si to ještě odporuje s tím, co píše v tom vězeňském motáku své sestře, aby nikdo nežádal o jeho propuštění, když i další kněží jsou ve vězení jako on. Spíš to celé působí jako účelové, aby pak mohli mít argument, že ti církevní hodnostáři opravdu naváděli faráře. Je také docela možné, že to celé napsal ten Dr. Vízek, který mu byl přidělen. Tomu bych věřila, že to napsal spíš on, než otec Jaromír.“ Z osobních vzpomínek paní Jany Martincové, 2014.

²⁶⁰ Český svaz bojovníků za svobodu je občanské sdružení sdružující účastníky národního odboje za osvobození ve druhé světové válce i jejich rodinné příslušníky a pozůstalé. Srov. <http://www.zasvobodu.cz/o-nas/> (staženo 18. 3. 2014).

²⁶¹ Byl rodákem z obce Lužice u Hodonína (obec vzdálená 5 km od Dolních Bojanovic), kam se po válce vrátil ke starým rodičům i s manželkou. Srov. Z písemné intervence pana Vlastimila Pecůcha z 3. 5. 1950.

²⁶² Dachau – jeden z nejstarších nacistických koncentračních táborů, který fungoval v letech 1933–1945. Srov. <http://www.holocaust.cz/cz/history/camps/dachau> (staženo 24. 3. 2014).

²⁶³ Z písemné intervence pana Vlastimila Pecůcha z 3. 5. 1950 přiložené k odvolací výpovědi P. Jaromíra Pořízka sepsané 16. 5. 1950. NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. Or I/VII 25/50, f. 456.

²⁶⁴ Tamtéž, f. 456.

Dne 30. května 1950 byl Státní prokuratuře v Praze doručen odvolací spis s jedním vyhotovením písemného rozsudku k provedení odvolání a vyjádření se ohledně odvolání podaného obžalovaným Jaromírem Pořízkem.²⁶⁵

Nejvyšší soud v Praze se odvoláním obžalovaných z případu Vetejška a spol. včetně odvoláním faráře Pořízka zabýval dne 26. června 1950 v 8.30 hodin v budově justičního paláce v Praze na Pankráci.²⁶⁶ Soudního zasedání se dotyčný farář osobně účastnit nemohl, byl pouze informován písemně, jak o konání odvolacího řízení, tak o vynesení konečného rozhodnutí. Pravděpodobně ani netušil, že jeho matka Františka Pořízková z Bukovinky napsala na státní prokuraturu dne 19. května 1950 žádost o lékařské vyšetření svého syna. Svoji starost o syna vyjevuje v dopise adresovaném soudu: „*Jeho duševní stav se určitě za doby vazby ještě zhoršil. Nemohla jsem zjistit, že slavný státní soud nechal vyšetřiti jeho duševní zdravotní stav před přelícením v Hodoníně a vyvozují z toho, že ho odsoudil na 15 roků vězení. Dovolují si proto upozorniti na okolnost a žádám naléhavě, aby před konečným rozhodnutím o jeho vině či nevině byl odborným lékařem pro duševní choroby vyšetřen, aby bylo zahájeno příslušné léčení a aby na základě tohoto posudku bylo rozhodnuto o jeho odvolání.*“²⁶⁷ Ve své žádosti paní Pořízková naléhavě prosí soud, aby splnil její skromné přání, a uvádí: „*Jako matka jsem přesvědčena, že je naprosto nevinen. Při posledním loučení jakoby tušil, jaký osud ho očekává, mi přísahal, že se nedopustil žádného trestného činu.*“²⁶⁸

Nejvyšší soud při neveřejném jednání dne 26. května 1950 zamítl návrh obžalovaného Pořízka na výslech svědkyně Štěpánky Suré i žádost jeho matky na přezkoumání jeho duševního stavu. Odůvodnění znělo: „*Výslech svědkyně Štěpánky Suré je zcela zbytečný. Neboť obžalovaný přehlídí, že jeho trestná činnost nebyla prvním soudem posuzována pouze podle kázání o exkomunikaci, nýbrž podle jeho celkové činnosti ve více směrech, takže i kdyby svědkyně Surá prokázalo, že obžalovaný skutečně kázání o exkomunikaci osobně neprováděl, nemohlo by to na výroku o vině ničeho změnit.*“²⁶⁹ Předseda soudu se rovněž vyjádřil k žádosti o vyšetření duševního stavu obžalovaného: „*Návrh byl zamítnut, protože během celého řízení, ani před prvním*

²⁶⁵ Z písemné intervence pana Vlastimila Pecůcha z 3. 5. 1950 přiložené k odvolací výpovědi P. Jaromíra Pořízka sepsané 16. 5. 1950. NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. Or I/VII 25/50, f. 466.

²⁶⁶ Tamtéž, f. 469.

²⁶⁷ Vlastnoručně napsaná žádost matky Jaromíra Pořízka, paní Františky Pořízkové, o lékařské vyšetření jejího syna Jaromíra ze dne 19. 5. 1950. Tamtéž, f. 477.

²⁶⁸ Tamtéž, f. 477.

²⁶⁹ Zamítnutí návrhu obžalovaného Jaromíra Pořízka ze dne 26. 5. 1950. Tamtéž, f. 482.

soudem, ani před odvolacím soudem nevyšly najevo žádné okolnosti, které by svědčily tomu, že obžalovaný není plně za své činy osobně zodpovědný.“²⁷⁰

Z vyšetřování při odvolacím soudu s osobami případu Vetejška a spol. byl vypracován obsáhlý dokument, ve kterém jsou podrobně vylíčeny důvody zamítnutí odvolání u každého jednotlivě zvlášť. U obžalovaného Jaromíra Pořízka jsou důvody zamítnutí jednoznačné, v podstatě zde soud opět vypočítává jeho podvratnou činnost proti lidově demokratickému zřízení, cílevědomé narušování citění věřících z řad mládeže a jejich podporu v odporu proti pokojné výstavbě socialismu. Svými činy a ještě více úmysly se dopustil velezrady, jak dokládá i výpověď svědka Jana Surého, že právě obžalovaný Pořízek měl největší vliv na reakční smýšlení svých farníků. Jako přitěžující okolnost shledal státní soud, že jako zkušený farář mohl předpokládat důsledky svého jednání. Podle vyjádření soudu je uložený trest úměrný jeho vině.²⁷¹

Závěrečnou výpovědí u odvolacího soudu v Praze bylo jasně klasifikováno trestní působení všech zúčastněných případu Vetejška a spol. Svého odvolání nedosáhl ani Jaromír Pořízek a je dost pravděpodobné, že celá tato byrokratická mašinerie byla jen pouhým pokračováním „soudní frašky“ započaté již lidovým soudem v Hodoníně, alespoň co se týče obžalovaného Pořízka, který byl k této souzené skupině přiřazen až mnohem později a na základě zcela pochybných a falešných důkazů.

Věznění

Krajská věznice v Uherském Hradišti se stala Jaromíru Pořízkovi nedobrovolným „domovem“ od jeho zatčení v březnu 1950 do podzimu roku následujícího.²⁷² V tomto kárném ústavu byl kromě jiného spolu s ostatními vězni zaměstnán při výstavbě letiště v nedalekých Kunovicích (okr. Uherské Hradiště). Ze začátku to bylo docela snesitelné, neboť mezi vězni na stavbě pracovali i civilní zaměstnanci, což byla příležitost být v kontaktu s lidmi mimo vězení. Pravděpodobně díky tomuto kontaktu mohli vězni tajně posílat různé dopisy a depeše svým rodinám.

²⁷⁰ Zamítnutí návrhu obžalovaného Jaromíra Pořízka ze dne 26. 5. 1950, f. 482.

²⁷¹ Srov. tamtéž, f. 483–489.

²⁷² V archivních materiálech se dochoval záznam, v němž jsou vyčísleny náklady spojené s vězněním Jaromíra Pořízka. Náklady 5.084,80 Kčs za vazbu byly počítány od dne zatčení, tj. od 9. 3. 1950 do 18. 9. 1950. Dále záznam pokračuje zmínkou o nákladech za věznění dotyčného od 18. 9. 1950 do 31. 12. 1950, jež činily celkem 4.139,20 Kčs. V dalším kalendářním roce strávil vězněný Pořízek v uherskohradištské věznici dobu od 1. 1. 1951 do 31. 10. 1951 a náklady spojené s tím byly stanoveny na 14.592 Kčs. Srov. NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. Or I/VII 25/50-A/4.

Z doby Jaromírova věznění v Uherském Hradišti se také dochovaly dva tajné motáky. V jednom z nich, který poslal zřejmě v dubnu roku 1950 své sestře Anně do Bukovinky, otevřeně reagoval na události, které se odehrály po jeho odsouzení. Patrně se Jaromír z doslechu dozvěděl o intervenci tří bojanovických občanů,²⁷³ kteří dne 26. března 1950 ve večerních hodinách odjeli do Prahy, aby za něj intervenovali u prezidenta republiky Klementa Gottwalda.²⁷⁴

V tajném motáku se k této iniciativě vyjádřil sám Jaromír, a to dosti rozhořčeně: „*Mám ted' neklid, došlo mi to ke sluchu v tyto dny: prý v Bojanovicích bud' národní místní výbor, neb akční, neb občané podnikli akci a byli za mně prosit na nejvyšších místech v Praze. A bylo prý přislíbeno, že mi bude udělena milost, nebo snížěn značně trest, to se už vykládá v okolí a vy jste mi o návštěvě nic neřekli. Je to pro mne překvapení, neboť jsem v psaních i o návštěvách jasně řekl, aby za mne se nepodnikaly žádné akce, cesty a nebylo prošeno o milost. To měli udělat a zasáhnout v můj prospěch před soudem a ne nyní, když jsem tak byl procesem všude zostuzen, v novinách, filmu, rozhlasu. Ted' nikoho o pomoc a milost neprosím a trest si odpykám, ať je jakýkoliv. Z obce přece došla k soudu o mně špatná relace a ted' by z obce mi chtěli pomáhat? O nic se neprosím a jakákoliv akce, cesty, podpisy, prosby o milost co nejrozhodněji odmítám. To měli vědět už dříve, špiclovali mě, udávali, a proto nic nechci. Jestli toto podnikli, tak mi prokázali špatnou službu a lásku.*“

Dále Jaromír vysvětlil, proč chce nést svůj trest a snášet i nespravedlivé věznění: „*Uvaž jen: je odsouzeno tolik kněží a neprosí, a já proto chci také s nimi si odtrpět a nepůjdu spíše než oni. I kdyby mělo to trvat dlouho, a kdybych snad zde zemřel, nermuťte se. Zase se shledáme u P. Boha. Je tu stále tolik lidí, mladých, starých, otců rodin, mají těžší rodinné poměry, rodiny bez živitelů, a proto je to z dopuštění B., že nás sem od oltáře Bůh povolává, abychom ukázali, že nejen kážeme, ale dovedeme i trpět, sami nést i všecko zlé, potřebují, kdo by se tu s nimi modlil a povzbuzoval je v naději v Pána. Když On určil, že je mě tu více třeba než doma, nebudeme přičít vůli B. Nechci tedy žádných výhod a nějakých lidských milostí. Jak by to vypadalo, druzí trpí a já bych*

²⁷³ Totiž Františka Švagerky z č.p. 167, Václava Hyhlíka z č.p. 370 a Marie Čížkové z č.p. 205, všichni z Dolních Bojanovic. Srov. ABS, Vetejška Jaroslav a spol., operativní materiál, spis arch. č. V – 2678, Brno, f. 122.

²⁷⁴ Tito bojanovičtí občané se v Praze nejdříve setkali s obhájcem P. Pořízka, který jim údajně napsal nějakou žádost, se kterou se všichni odebrali na Hrad. Tam měli být přijati nějakým úředníkem, který jim přislíbil, že do týdne o všem podá zprávu. Za stejným účelem se do Prahy také vydali i tři občané z Čejkovic, kde kdysi P. Pořízek kaplanoval. Všichni se vrátili vlakem domů dne 28. 3. 1950. Je jasné, že se tato „záchranná akce“ o faráře Pořízka donesla státním orgánům díky místnímu příslušníku SNB, který o všem sepsal dne 30. 3. 1950 zprávu. Srov. tamtéž, f. 122.

odtud se chtěl dostat? Nikdy ne, i když vás a svobodu mám tak rád. – Kam bych dále šel? Řekli by: on se bojí, zradil, zapřel, nebo slíbil něco, jinak by ho nepustili. Prostě nevrátil bych se a odešel bych, kam by mne oči nesly, kdybych dostal výhody, které nemají druzí. Půjdu, až půjdou ostatní zavření kněží. Nezradím. Jsem pevný. Jsem věrný a chci být věrný Kristu, sv. víře, Církvi Kristově a svému biskupu. Nechci se změnit a zaprodat. Hlavní a nejtěžší mám za sebou v osudu. Modlete se jen, abych zůstal pevným a nezakolísal. I zde mne duše potřebují, i když jsem odtržen od oltáře a svých drahých a třebaže je mi to také někdy trpké, ale děj se vůle B.“

Jaromír dále prosil svoji sestru Annu, aby zajela do Bojanovic a zjistila, co se skutečně stalo. Pokud by zjistila, že za něj byli bojanovičtí občané opravdu „v Praze orodovat“, měla jim vzkázat: „*Co mi světský soud určil, že chci odtrpět, a nechci se vrátit dříve, dokud se nevrátí další odsouzení kněží, i kdyby mně bylo souzeno, abych v žaláři zemřel, a proto žádám, aby žádost o milost za mne podanou odvolali, [...]. Po odsouzení o milost nežádám a za dobrou vůli děkuji, za všechny duše se modlívám a přeji jim všeho dobra a lepšího i pozemského osudu, než nesu nyní sám, na nikoho že nechovám v srdci hněv. Kristu, své víře, katolické církvi chci zůstat s pomocí Boží věrný až do smrti a za dobro svého lidu a českého národa denně se modlím.“* Po vyjasnění své prosby nechal na konci dopisu pozdravovat své známé, milované příbuzné a zároveň všechny prosil o modlitbu. Psaní končil slovy požehnání, které poslal všem drahým.²⁷⁵

Mimo občasný (oficiální i tajný) dopisní kontakt s rodinou měl Pořízek ve věznicí povoleny návštěvy, ale vždy jen tří osob, a to nejbližších příbuzných. Pokud to bylo vězeňskými orgány povoleno (zpravidla dvakrát až třikrát do roka), jezdily jej navštěvovat jeho sestry Anna a Marie, která s sebou brala i svoji malou dcerku Janu. Jaromírova maminka jej pro svůj špatný zdravotní stav a stáří už nebyla schopná navštěvovat vůbec.²⁷⁶

Paní Anežce Pospíšilové, i když nebyla příbuznou, se podařilo jednou na návštěvu svého někdejšího pana faráře ve vězení také dostat. „*Já sem si tenkrát zažádaŷa o tú náštěvu. Pamatuju si aj, jak mně naši řatka doma říkali, že mně to stejně nepovolijú. To sem biŷa eště svobodná, v tem padesátém roku. No a povolili mně to. Já sem tam teda jeŷa, no ale biŷa sem tam chvílu, tak deset minut sme si povykuádali, no ale co sme si*

²⁷⁵ Z přepisu kopie nesignovaného tajného motáku P. Jaromíra své sestře Anně. Získáno od pana Víta Blahy, 2013.

²⁷⁶ Osobní vzpomínky paní Jany Martinové, 2014.

tam mohli velice říct, beztak tam měli nějaké to odposlouchávací zařízení. Nic důležitého sme si proto ani neříkali, abych ich ešte do nečeho já sama nezatahala.“²⁷⁷

Nedobrovolný pobyt Jaromíra Pořízka v uherskohradištské věznici skončil k poslednímu říjnu roku 1951. Odtud byl odvezen do jedné z nejtěžších věznic Československa na Mírov²⁷⁸ (okr. Šumperk), kde bylo tou dobou soustředěno i mnoho jiných kněží. Všichni tito vězňeni duchovní byli považováni za nebezpečné a nepřevychovatelné reakční živly. Vězeňský režim se všemožně snažil o převýchovu odsouzených a k tomu používal prostředky, jako byla společná práce, správný táborový režim a kulturně osvětová činnost. K povinné převýchově samozřejmě patřily i politické přednášky, při nichž si měli odsouzení přehodnotit svůj světonázor. Jenže tito vězni navíc své vězňitele často předčili svým vzděláním a převýchova byla zpravidla neúspěšná. V průběhu trestu byli odsouzení častokrát dotazováni a podrobováni zkoumání, zda jejich nepřátelské zaujetí vůči režimu doznalo nějakých změn.²⁷⁹

Učinit tak musel i vězeň Pořízek, když dostal k vyplnění dotazník o několika stranách, kde musel každý trestanec odpovědět na předem dané otázky. Mezi těmito otázkami např. stálo: Jakých úspěchů jste dosáhl v životě? „*Když po skončení studií, stal jsem se knězem Kristovým.*“ Jaké neúspěchy a zklamání jste zažil v životě? „*Když zatčením a uvězněním mi byla vzata možnost pracovati mezi lidem na jeho spáse.*“ Jaké byly pohnutky vaší trestné činnosti? „*Stav se knězem z přesvědčení, věřil jsem a věřím, že Církev katolická je zřízením Božím založena k tomu, aby ukazovala cestu a vedla lidi k věčnému životu. [...] ji postavil Kristus – Zakladatel apoštoly, dal jim k tomu svoji plnou moc a nám uložil, abychom jich poslouchali. Představitelé této pravé Církve Kristovy jsou nástupci apoštolů s touže mocí, a jim jsem slíbil a zachovával úctu a poslušnost. Snažil jsem se žít a jednat podle zákonů Božích a Církve sv. dle svého nejlepšího vědomí a svědomí jsem hlásal a hájil světový názor křesťanský.*“ Máte pocit viny? Litujete trestného činu a jak jej chcete napravit? „*Pocitu viny nemám, tedy ani pocitu lítosti a škody jsem nikomu nezpůsobil, pracoval jsem pro duchovní i pozemské*

²⁷⁷ Rozhovor s paní Anežkou Pospíšilovou, uskutečněn autorem práce 20. 3. 2013 v Dolních Bojanovicích č. p. 396. (Zvukový záznam v majetku autora práce.)

²⁷⁸ Hrad Mírov poblíž Moravské Třebové nechal vystavět na sklonku 12. století olomoucký biskup jako součást obranné soustavy svých držav a již od 14. století byl využíván jako vězení pro osoby duchovního stavu. Srov. JONOVÁ, Jitka. *Domus correctionis Müroviensis: Korekční dům pro kněze na Mírově: (1761–1850)*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. V roce 1855 přešel do rukou státu a začal být plně využíván jako civilní trestnice. Po 2. světové válce se stává věznicí pro politické delikventy. Po únoru 1948 sem byla umístěna řada vězňů odsouzených na základě zákona č. 231/1948 Sb. na ochranu republiky. Ke konci roku 1952 bylo ve zdech věznice okolo 200 odsouzených kněží. Srov. SYNEK, J. *Svobodni v nesvobodě*, s. 84–87.

²⁷⁹ Srov. SYNEK, J. *Svobodni v nesvobodě*, s. 202–203.

dobro všech ve farnosti.“ Jak hodláte napravit škodu, kterou jste společnosti způsobil?
„*Škody jsem společnosti nezpůsobil.*“ Jakému povolání se chcete věnovat po propuštění z trestu? „*Chci se věnovat práci v duchovní správě, jako kněz.*“²⁸⁰ Z uvedených odpovědí bylo vedení věznice zřejmé, že plánovaná převýchova dle představ režimu se nedaří.

Což je nadále patrné i v kádrových posudcích. V posudku z 3. srpna 1953 se uvádí:
„*Jeho chování je velmi dobré. Pracovní výkon je rovněž dobrý a plní normu na 101%. Poměr ke kolektivu má kladný a je mezi nimi oblíben. K dnešnímu zřízení má však záporný postoj a staví se proti všemu, co jen trochu je proti církvi. Svou vinu také neuznává a říká, že konal jen svou povinnost. Politickou a socialistickou literaturu nečte a vyžaduje jen náboženské knihy, které mu dány nejsou. Je stále velkým stoupencem Vatikánu. Účel trestu ještě neplní svůj účel, a proto udělení milosti nenavrhuje.*“²⁸¹

Z dalších dochovaných posudků na Jaromíra Pořízka můžeme opětovně vyčíst, že je hodnocen jako ten, který nadále nemá kladný vztah k lidově demokratickému zřízení, je zarytým stoupencem Vatikánu, o převýchovu zájem nejeví a svou pracovní normu během věznění postupně plní sotva z poloviny. Doporučení k milosti je mu pro tyto trvalé skutečnosti pokaždé odpíráno.²⁸²

Samozřejmostí každého vězně bylo vykonávat určenou práci. Na Mírově byl Pořízek nucen vykonávat různé práce, většinou fyzicky namáhavé, a jelikož nebyl až tak manuálně zručný, práce mu dělala velké obtíže. Svědectvím nám může být výpověď spoluvězně pana Hubačky: „*Jednou jsem se sešel s panem farářem na Mírově a oni tam skládali zámky pro Egypt. Naše skupina dělala ty zámky ráno a ti kněží měli odpolední směnu a někdo z dozorců nás vyzval, jestli by nešel zaučit ty faráře do práce. Věděl jsem, že tam pan farář je, protože při vycházkách jsem ho viděl chodit. Což bylo pro mě překvapení, že jsme ve stejném kriminále, a tak jsem se tedy přihlásil coby instruktor. Tak jsem se s ním jednou setkal, mohli jsme spolu mluvit, ale jen ohledně té práce, a jen si pamatuju, že se mi tenkrát omlouval, že on je příčina toho všeho [co se stalo], že on to všechno zavinil. Tenkrát na mě působil, že je úplně zdrcený.*“²⁸³

²⁸⁰ Z dotazníku trestaného, věznice Mírov, 3. 11. 1954. NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. Or I/VII 25/50.

²⁸¹ Z kádrového posudku Jaromíra Pořízka ze dne 3. 8. 1953 na Mírově. NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. Or I/VII 25/50.

²⁸² Kádrové posudky Jaromíra Pořízka z let 1955 a 1956. Srov. NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. Or I/VII 25/50.

²⁸³ Rozhovor s panem Pavlem Hubačkou, uskutečněn autorem práce 21. 3. 2013 v Dolních Bojanovicích č. p. 161. (Zvukový záznam v majetku autora práce.)

Během věznění na Mírově bylo vězni Pořízkovi několikrát dovoleno přijmout návštěvu rodných sester i neteře. Návštěvy však netrvaly dlouho a mluvit se mohlo jen o rodinných záležitostech. Na jednu z takových návštěv vzpomíná i Jaromírova neteř Jana: „*Já jako malá holka jsem jezdila na každou návštěvu s maminkou za ním na Mírov a pak i do Leopoldova. Mírov mám dodnes v paměti. Hned když se vešlo na nádvoří toho hradu – kriminálu, byla po pravé straně místnost, tzv. čekárna pro rodiny, které přišly na návštěvu těch odsouzených. Bývalo nás tam plno. Museli jsme tam do určité hodiny být. Byl tam rozhlas a tím oni volali, ať se ta a ta rodina připraví k návštěvě. Tam si pro nás přišel bachař a odvedl nás nalevo do malé místnosti v přízemí. Její část byla zamřížována. Nevím již, kolik návštěv mohlo být zároveň s námi. Přes ty mříže byla natažena z drátů taková jaksi síť. Nedalo se dotknout jeho ruky, nic, ani by se mu tama nemohlo nic dát. Na Mírově jsem zažila věci, které mně utkvěly v paměti. V té čekárně, co jsem výše uvedla, byla velká skříň. Když tam přišel bachař, otevřel ji a tam si vybíral pendrek. Ještě ho ohýbal, vzal si ho s sebou a odešel. Všichni z toho byli nanic.*“²⁸⁴

Cestování z Bukovinky na Mírov nebylo v té době vůbec jednoduché kvůli vzdálenosti i špatnému dopravnímu spojení. Nicméně touha vidět alespoň na chvíli svého bratra a strýce dokázala překonat všechny obtíže spojené s úmorným cestováním na Severní Moravu. Při jedné z dalších rodinných návštěv na Mírov zažila neteř faráře Pořízka zvláštní událost: „*Po druhé, když jsme přijeli na návštěvu, to jsem si stoupla na židli, protože to okno co tam bylo, bylo tak do tři-čtvrtě zalíčené na bílo, jako v čekárně u doktora. [...] A co jsem viděla, to jsem komentovala nahlas všem v té čekací místnosti. Venku opravovali kostel, údajně to vyhořelo a svádělo se to pak záměrně na ty vězně. A jak tam ti vězni něco dělali, jeden nesl vodu na vážkách, na ramenou s dvěma kýbly, upadl a zůstal nahoře viset s nohama dolů rozkročenýma, voda tekla dolů, vážky na něm. Pak k němu přišel dozorce a kopal do něho, když viděl, že nevstává, odešel k těm ostatním vězňům. Pak jsem viděla, že jede vrátek nahoru a dva vězni ho nasunuli do toho vrátku a pak ho dole někam odnesli. Toto všechno jsem hlasitě komentovala matce a tetě v té čekárně. Za chvíli nám hlásili, že návštěva Pořízka je odložena. Trvalo to dost dlouho, než jsme přišli na řadu a uviděli jsme před těmi mřížemi ten vozík, na kterém ležel otec Jaromír. Vůbec nepromluvil, matka s tetou na něho volali: Jaromírku, ale on vůbec na nic nereagoval. Já jsem byla vyděšená, ony dvě*

²⁸⁴ Osobní vzpomínky paní Jany Martinčové, 2014.

*moc plakaly. Nesměly se na nic ptát, co se stalo, to řekl ten bachař. Z té návštěvy už nic dál nebylo, bachař to brzy ukončil, nás vyvedl zpět. Cestou domů jsme plakaly, měly jsme strach, že zemře.*²⁸⁵ Je zajímavé, že návštěva nebyla po Jaromírově zranění zrušena, ale byl jim nakrátko ukázán. Hrůzně vypadající zranění našťestí přežil (snad měl být odvezen na léčení do Brna). K radosti svých blízkých se uzdravil do té míry, že při další možné návštěvě se s ním příbuzní mohli opět setkat. Je také nanejvýš pravděpodobné, že návštěvní místnost byla odposlouchávána, protože při další návštěvě bylo již okno zabíleno celé.²⁸⁶

Ve věznici na Mírově strávil Jaromír dlouhých sedm let. Po té následoval převoz do Leopoldova,²⁸⁷ věznice na Západním Slovensku, kam byl přijat 22. dubna 1958. I zde bylo odsouzeným občas dovoleno přijmout někoho z rodiny na krátkou návštěvu. Cesta z Bukovinky na Slovensko byla pro Jaromírovy sestry ještě namáhavější a zdlohavější než dřívější cestování na Mírov. Sestry Anna a Marie s sebou opět braly i malou Janu, která na tyto chvíle dodnes vzpomíná: *„Návštěvy v Leopoldově probíhaly tak, že nás zavedli do takové místnosti, bylo to jako ve sklepě, jenom se tam svítilo, zima tam byla. Všechno, i osobní doklady se musely odložit na takové lavici. Zase si nás převzal bachař, který nás zavedl do takové dlouhé místnosti, zde mříže nebyly. Přes celou tu dlouhou místnost byl široký stůl a uprostřed něho byla deska. Vždy už tam seděl vězeň a u něho bachař a my si sedly naproti. Ruka se nesměla vůbec podat, a bachař nás poučil, na co se smíme a nesmíme ptát. Tady se nám několikrát podařilo, že čokoládu, co jsem měla v kapse, jsem strýčkovi velmi opatrně pod stolem předala. To bylo jinak zakázáno. Pak jsem bavila bachaře různými otázkami, co jsem měla předem nacvičeno, aby si matka i teta mohly se strýčkem něco říct.*²⁸⁸ Na tento jejich „smluvený postup“ jim našťestí dozorcí nikdy nepřišli.

V leopoldovské věznici byly Jaromírovy sestry s neteří Janou také svědky mnoha nepříjemných událostí svědčících o tom, jak zde bylo zacházeno s vězni. Při jedné z návštěv byl dozorcem hrubě napaden jeden z odsouzených mužů, kterého přišla navštívit manželka s dvěma malými dětmi. Celý incident se odehrál před očima té ženy

²⁸⁵ Osobní vzpomínky paní Jany Martinové, 2014.

²⁸⁶ Osobní vzpomínky paní Jany Martinové, 2014.

²⁸⁷ Leopoldov na Slovensku byla pevnost vystavěná císařem Leopoldem I. v roce 1665 jako obranná bašta proti osmanským Turkům. Později ztratila svůj původní význam a začala být využívána jako vězení. V 2. pol. 19. století zde byl zaveden progresivní vězeňský systém fungující až do roku 1949. V této době začíná být trestnice využívána pro nejzávažnější zločince, kterých byla schopna pojmout až 1000. Poměry, které panovaly v této věznici, byly srovnatelné snad jen s jáchymovskými uranovými tábory. Srov. SYNEK, J. *Svobodni v nesvobodě*, s. 88–89.

²⁸⁸ Osobní vzpomínky paní Jany Martinové, 2014.

a dětí, a protože této nepříjemné situaci přihlížely i zmiňované svědkyně, nešlo utajit zdejší nelidské zacházení s odsouzenými. Jaromírova sestra Anna si vyžádala setkání s ředitelem věznice, kde mu doslova vyčetla způsoby, jak se zdejší dozorcí chovají k vězňům. Pro tento svůj odvážný čin se odhodlala také s vědomím, že se jí samotné nemůže nic stát s ohledem na nacistickou perzekuci jejího manžela, který zemřel v koncentračním táboře za II. světové války. Přirovnání zdejšího vězeňského režimu k německému koncentračnímu táboru bylo jistě nehezkou vizitkou věznice a ředitelem bylo přislíbeno vyšetření celé události.²⁸⁹

Jaromír Pořízek v této „pověstné“ věznici nestrávil mnoho pěkných chvil, několikrát zde byl i vážně nemocen a dokonce bylo rodině oznámeno, že v případě smrti zde bude zpopelněn a popel bude rozprášen na louce za věznicí. Naštěstí se pokaždé uzdravil i díky pomoci svého spoluvězně P. Františka Ferdy (1915–1991),²⁹⁰ se kterým se zde během pobytu seznámil.²⁹¹ V Leopoldově nakonec Jaromír strávil necelé dva roky, neboť v květnu 1960 byl propuštěn na svobodu v rámci vyhlášené prezidentské amnestie.

Amnestie

Prezident Antonín Novotný u příležitosti oslav patnácti let od skončení druhé světové války vyhlásil k 9. květnu 1960 amnestii. V jejím zdůvodnění lze najít mj. následující slova: „*neotřesitelná síla a pevnost našeho socialistického zřízení – jakož i jeho humanismus, veliká důvěra, kterou má Komunistická strana Československa a socialistický stát mezi pracujícími – umožňují, aby osobám, které se dopustily v minulosti závažných trestných činů směřujících proti politickým a hospodářským základům naší republiky, byla dána příležitost odčinit svou vinu před lidmi poctivou prací.*“ Samotná amnestie se týkala velké části politických vězňů, podle oficiálních údajů bylo propuštěno 5601 osob. Mnozí však nadále ve vězeních zůstávali.²⁹² Také na Pořízka se tato amnestie vztahovala a byl mu prominut zbytek trestu odnětí svobody

²⁸⁹ Osobní vzpomínky paní Jany Martinové, 2014.

²⁹⁰ P. František Ferda (narozen 31. 3. 1915 ve Spáleném Poříčí, zemřel 7. 8. 1991 v Sušici) působil od roku 1978 až do své smrti v Sušici, kde se mimo jiné hodně věnoval přírodní medicíně a léčitelství. Srov. <http://www.mestosusice.cz/susice/fr.asp?tab=snet&id=4304&bur1=> (staženo 22. 3. 2014). Právě jeho znalosti přírodní léčby mu mohly umožnit poskytnutí pomoci Jaromírovi ve vězení.

²⁹¹ Srov. Osobní vzpomínky neteře Jaromíra Pořízka, paní Jany Martinové, 2014.

²⁹² Srov. BALÍK, S. – HANUŠ, J. *Katolická církev v Československu 1945–1989*, s. 40.

v trvání čtyři roky a devět měsíců. Dne 10. května 1960 byl z Leopoldova skutečně propuštěn a odjel do rodné Bukovinky na Moravu.²⁹³

Do Bukovinky se vrátil v šatech, ve kterých byl před deseti lety v Bojanovicích zatčen. Peníze na jízdné, které dostal od vězeňské správy, mu vystačily sotva do Brna. V Brně si pak musel doslova další peníze vyžebrať, aby se mohl dostat až domů. Když nastupoval do vlaku, setkal se s jedním z dozorců, kteří se nijak netajili svou krutostí. Tento muž chtěl propuštěnému Pořízkovi pomoci nastoupit, ale ten se zdráhal od něj pomoc přijmout, právě pro krutost, s jakou s ním ve vězení zacházel. Nakonec se přece jen Pořízek přemohl a jako kněz odpustil dozorcům vše, co jemu i jiným způsobil. Dozorci mu měl říci: „*Dobře jsi udělal, Pořízku, varuju tě, pokud nemusíš, nikde do nemocnice nechod'. Je vás pět, co máte být zlikvidováni, a ty jsi mezi nimi.*“²⁹⁴ Nakolik mohly být tyto informace pravdivé, či pouze provokační, dnes už nevíme. Faktem nicméně bylo, že se Jaromír po návratu domů bál jakéhokoliv nemocničního vyšetření.

V rodném domě jej přivítala jeho sestra Anna, která zde žila se svou rodinou a nemocnou matkou. Jaromír se vrátil z vězení bez jakýchkoliv prostředků, neboť jeho dřívější majetek propadl státu, a tak mu nezákladnější vybavení musela koupit sestra Anna z vlastních příjmů. Po propuštění předpokládal, že by se mohl zase vrátit k duchovenské činnosti, ale státní souhlas neobdržel.²⁹⁵ Musel se nahlásit na pracovním úřadě, ale i tak práci sháněl velmi těžko. Bylo to dáno také tím, že bývalé vězně nechtěl nikdo do zaměstnání vzít. Po letech těžkého žaláře na tom nebyl dobře ani po zdravotní stránce²⁹⁶ a příliš těžkou činnost stejně nebyl schopen vykonávat. Nakonec jej zaměstnaly státní lesy jako lesního dělníka. Namáhavá práce v lese pro něj nebyla jednoduchá, a proto mu často musel někdo z rodiny či známých pomoci konat předepsané úkoly. Chodíval do lesa kácet stromy nebo pomáhat sázet mladé stromky

²⁹³ Rozhodnutí o propuštění na prezidentskou amnestii ze dne 6. 4. 1950. Srov. NA, f. Státní prokuratura Praha, sp. zn. Pst 361/50.

²⁹⁴ Ze vzpomínek P. Jaromíra po návratu z vězení. Osobní vzpomínky paní Jany Martinové, 2014.

²⁹⁵ „*Nikdy nedostal státní souhlas do farnosti jako jiní kněží. Dokonce jednou si ho ve Křtinách zavolal před svátky na výpomoc se zpovídáním jeden kněz. Měl z toho velikou radost. Čekal, že mu zase před dalšími svátky půjde pomoci, ale mrzelo ho, že ho podruhé ten kněz nezavolal. Po jeho smrti jsme se dověděli, že tomu knězi bylo řečeno, že ho nesmí pozvat. Škoda, že mu to neřekl před smrtí.*“ Osobní vzpomínky paní Jany Martinové, 2013.

²⁹⁶ Už v kriminále velmi trpěl na problémy s prostatou, dvakrát prodělal operaci kýly, sužován byl psychickými problémy atd. Z dotazníku trestaného Pořízka ve věznicí Mírov. Srov. NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. Or I/VII 25/50.

do lesní školky. O letech strávených v kriminálu moc s nikým nemluvil, nebyly to příjemné vzpomínky a navíc by si tím mohl i uškodit.²⁹⁷

Pochopitelně se ani po propuštění na svobodu nevyhnul dohledu StB, která jej nechávala sledovat. Také se musel pravidelně hlásit na místní stanici SNB. Údajně měl i zákaz zajíždět do Bojanovic, kde byl dříve farářem, ale je dosvědčeno, že tam několikrát byl (samozřejmě v civilu).²⁹⁸ U státních lesů pracoval dva roky, a když dovršil důchodového věku, byl mu důchod vyměřen na pouhých 150 Kčs měsíčně. Proti tomuto rozhodnutí se odvolal, ale v odpovědi mu bylo sděleno, že nemá zaplacené sociální pojištění. Po jednání s úřady mu byl nově přiznán důchod ve výši 257 Kčs na měsíc. Z této částky mu bylo ještě 50 Kčs sráženo za nedoplatené sociální pojištění. Protože mu bylo zakázáno vykonávat veřejně kněžskou službu, sloužil mše svaté tajně doma s rodinou. Někdy také mohl sloužit soukromou mši svatou za zavřenými dveřmi místního kostelíka Nanebevzetí Panny Marie (zda to bylo s tichým souhlasem duchovního správce, nebo jen díky tomu, že rodina jakožto kostelnická měla klíče od kostela, nevíme). Tímto zákazem trpěl až do konce svého života.²⁹⁹

6. Úmrtí Jaromíra Pořízka a pohřeb

Léta vězení i pozdější namáhavá práce v lese se na zdraví Jaromíra Pořízka dost podepsaly. Někdy v průběhu roku 1961 prodělal další operaci kýly ve vyškovské nemocnici: „*On si termín operace domluvil na dobu, kdy měly probíhat volby, aby k nim nemusel jít. Nakonec za ním stejně do nemocnice přijeli a volit musel tam.*“³⁰⁰ Kromě problémů s kýlou měl ještě z doby věznění velké problémy s prostatou. Pochopitelně se s těmito těžkostmi nikomu moc nesvěřoval, údajně to věděla jen jeho stará matka Františka. Jakékoliv větší nachlazení mu způsobovalo vážné zdravotní problémy. Několikrát tak musel být do Bukovinky povolán lékař, který mu pomohl zavedením močového katétru. Prostatické těžkosti se časem zhoršovaly, a tak byl na podzim roku 1964 hospitalizován na chirurgickém oddělení brněnské nemocnice

²⁹⁷ Z rozhovoru s paní Pospíšilovou: „*Já si enom pamatuju, né že bi to otec Pořízek říkať mně, ale kdysi mojému taťkovi říkať, tak potichu, že facku pořádnú sem dostať, ale víc bijo kopanců než tych facek‘. Tak mně to kdysi můj taťka řekli.*“ Srov. Rozhovor s paní Anežkou Pospíšilovou, uskutečněn autorem práce 20. 3. 2013 v Dolních Bojanovicích č. p. 396. (Zvukový záznam v majetku autora práce.)

²⁹⁸ „*Měl zákaz se vzdalovat, ale on několikrát do Bojanovic utekl, aby rodina nevěděla. Moc ho to tam táhlo. Pokud vím, Bojanovice velmi miloval.*“ Osobní vzpomínky paní Jany Martinové, 2013.

²⁹⁹ BLAHA, V. *Náš pan farář*, s. 74–77.

³⁰⁰ Osobní vzpomínky Marie Horáčkové, 2014.

na Žlutém kopci. Do brněnské nemocnice se Jaromírovi moc jít nechtělo, ale nakonec se nechal rodinou přesvědčit a k vyšetření svolil. Při vstupním vyšetření mu lékaři zjistili plicní embolii, kterou bylo nutné co nejdříve vyřešit.³⁰¹ Po odeznění plicních problémů se rozhodoval pro operaci prostaty. K té se nakonec na doporučení lékařů a důkladném osobním rozvážení rozhodl. Rekonvalescence v brněnské nemocnici po operaci trvala zhruba tři měsíce. Během té doby za ním chodila na návštěvy sestra Anna, která v Brně pracovala. Po zdárné operaci i době léčby vše nasvědčovalo tomu, že bude brzy propuštěn do domácího ošetřování. Avšak v sobotu 14. listopadu 1964 o půl desáté večer Jaromír Pořízek nečekaně umírá. Příčinou smrti je dle lékařské zprávy urémie.³⁰² Rodině byl do Bukovinky ihned po smrti zaslán telegram s vyrozuměním o smrti pacienta Pořízka.³⁰³

Se zařizováním pohřbu rodině velmi pomáhal Jaroslav Samson, křtinský duchovní správce,³⁰⁴ pod kterého Bukovinka jako filiální kostel spadala. Ten také nejprve navrhoval, aby byl zesnulý pochován na hřbitově v Bojanovicích, kde byl dlouholetým farářem. Ovšem tam se zařizováním pohřbu nastaly nečekané komplikace.³⁰⁵ Protože vyřizování pohřbu nešlo už déle protahovat, bylo rodinou rozhodnuto, že zesnulý Jaromír bude nakonec pochován v Bukovince. Pohřeb se uskutečnil ve středu 18. listopadu 1964 v deset hodin. V tento den se do Bukovinky sjelo několik autobusů, které přivezly farníky z obcí, kde Jaromír působil. Největší počet smutečních hostí přijel pochopitelně z Bojanovic. Na pohřeb se dostavilo na šedesát kněží z celé brněnské

³⁰¹ „*On totiž předtím, jak šel večer domů, škaredě spadl. Na ulici byl nějaký výkop a nesvítila tam elektrika. Tak tam spadl, měl naražená žebra a musel být stažen obvazy. Vím, že byl hodně potlučený a moc ho to bolelo. Možná, že třeba tato událost s tím pak měla nějakou souvislost.*“ Z osobních vzpomínek Jany Martinové a Marie Horáčkové, 2014.

³⁰² Urémie je chorobný stav, kdy se v těle nahromadí dusíkaté látky, mezi které patří např. močovina. Hlavní příčinou těchto potíží je chronické selhání ledvin. BLAHA, V. *Náš pan farář*, s. 77.

³⁰³ „*Moje maminka mi před svou smrtí říkala, že smrt P. Pořízka „nebyla normální“. To měl také údajně i po jeho smrti potvrdit lékař a ten to řekl jeho sestře Anně, která tam do nemocnice přijela. Měl vytáhnout ten katétr na odvod moče. Sám by si ho nevytáhl, když byl při smyslech. Možná mu dali nějaké sedativa. Měla tam být jedna zdravotní sestra, která se prý „o jeho smrt mohla postarat“, ale to už dnes nikdo nezjistí. Důvod, proč byla ta hadička vytažená, se nikdy nevyjasnil. Zůstaly jen otázky: Proč? Kdo?“. Z osobních vzpomínek paní Jany Martinové a Marie Horáčkové, 2014. Zda šlo skutečně při smrti Jaromíra o cizí zavinění (ať chtěné či nechtěné), není možné doložit.*

³⁰⁴ P. Jaroslav Samson se narodil 9. 11. 1922 ve Vranovicích (okr. Brno-venkov), ordinován byl 5. 7. 1949 v Brně. V letech 1957 až 1973 působil jako administrátor ve Křtinách. Zemřel 17. 12. 1990 v Újezdě u Brna. Získáno z DABB Rajhrad, 2014.

³⁰⁵ „*Nějak se to tam nedomluvilo, nešlo to oddalovat, nebylo chlazení jako teď. Proto P. Samson ze Křtin řekl, že je jeho povinností ho pohřbít a sám pomáhal rodině udělat důstojný pohřeb. Jenže mezi tím se to lidem v Bojanovicích rozleželo v hlavě a přijeli v pondělí večer do Bukovinky, že by ho přece pohřbili v Bojanovicích. To již ale rodina měla všechno zajištěno, tak řekla, že teď již nic měnit nebude. Byli zajištěni muzikanti, dokonce také naleštěný pohřební vůz, který měli táhnout koně. Nakonec v den pohřbu lidé z Bojanovic řekli, že si ho na hřbitov ponесou sami. Máme i fotky, kde ho nesou, takže se všechno poměnilo. Myslím si, že pohřeb by se nemohl v Bojanovicích uskutečnit, protože by to tam místní komunisti nepovolili.*“ Z osobních vzpomínek paní Jany Martinové a Marie Horáčkové, 2013.

diecéze,³⁰⁶ aby na poslední cestě doprovodili svého spolubratra. Při smutečním aktu nemohlo samozřejmě chybět i několik „nezvaných hostů“ v podobě příslušníků StB, kteří měli za úkol monitorovat celou situaci.³⁰⁷

Pohřební obřady vedené boskovickým arciknězem Josefem Klíčem³⁰⁸ začaly u domu smutku, který stejně jako kostel, rakev se zesnulým i hrob na hřbitově byly slavnostně vyzdobeny květinami a věnci od farníků z Bojanovic. Po obřadech u domu následovala mše svatá v kostele Nanebevzetí Panny Marie, do něhož se však vešli jen zúčastnění kněží, nejbližší rodina a několik krojovaných mladých. Všichni ostatní věřící stáli po dobu mše svaté venku před kostelem. Po mši svaté byla rakev se zesnulým nesena krojovanými mládenci na místní hřbitov. Pohřební průvod, složený z mnoha kněží a krojovaných bojanovických farníků, který za zvuku modliteb a zpěvu žalmů vyprovázal svého drahého zesnulého, byl mohutný. Ohromný počet bývalých farníků jen dával tušit, nakolik si svého bývalého faráře cenili a jak ho měli rádi.³⁰⁹

Rehabilitace případu Jaromíra Pořízka

V době politických a společenských změn po roce 1968 se naskytla naděje o provedení přezkoumání protiprávně odsouzených osob z 50. let 20. století. V případě Jaromíra Pořízka mělo jít alespoň o posmrtné očištění jména a vyslovení skutečné pravdy, že se nikdy žádného trestného činu nedopustil. Už v dubnu 1968 byl v Bojanovicích učiněn pokus o rehabilitaci P. Pořízka, kdy za Československou stranu lidovou podali žádost Jan Blaha a Václav Lekavý.³¹⁰ Obdobně také v roce 1972 podala Krajskému soudu v Brně Jaromírova sestra Anna žádost o jeho rehabilitaci. Naděje na spravedlivé posouzení případu byly tehdy veliké, ale brzy začalo být ve společnosti

³⁰⁶ „Z toho, co si pamatují, tam byli určitě tito kněží: P. Polák, P. Opletal, P. Prnka – děkan z Hodonína, P. Dvořáček, P. Humpolec – farář z Bojanovic, P. Chladil, P. Pitela, P. Dancinger, P. Němeček, P. Vavříček, P. Zouhar, P. Kotón, P. Malík a P. Samson. A ještě mnoho jiných. Těch kněží tam mohlo být tak kolem stovky.“ Z osobních vzpomínek paní Jany Martinové, 2014.

³⁰⁷ „Na pohřbu bylo i plno estébáků, někteří lidé je poznali. Kdyby tam bylo jen pár kněží, možná by je pozavírali, ale protože jich tam bylo tolik, nebylo to možné. Taky si pamatuju, že tehdy, v den pohřbu, byla velká zima. U hrobu zasvítilo slunce a když ho kněží spouštěli do hrobu, zahřmělo. Slyšelo to více lidí, nejen já. Byl to určitě úkaz z nebe.“ Z osobních vzpomínek paní Jany Martinové, 2013.

³⁰⁸ P. Josef Klíč se narodil 26. 12. 1904 ve Žďárné (okr. Blansko), ordinován byl 5. 7. 1928 v Brně. Od roku 1960 působil jako administrátor a děkan v Boskovicích. Zemřel 11. 2. 1966 v Boskovicích. Získáno z DABB Rajhrad, 2014.

³⁰⁹ Osobní vzpomínky paní Jany Martinové, 2013.

³¹⁰ Žádost bojanovické ČSL byla zaslána Generální prokuratuře v Praze. Odpověď ČSL v Dolních Bojanovicích byla doručena 13. 5. 1968 ve znění, že se žádost postupuje Nejvyššímu soudu v Praze ke společnému řízení s ostatními žádostmi v téže trestní věci. Srov. NA, f. Státní prokuratura Praha, sp. zn. Pst 361/50, f. 67.

pomalu všem jasné, že nově nastolené změny po roce 1968 nebudou mít dlouhého trvání.³¹¹

Krajský soud v Brně dne 4. října 1972 v senátě složeném z předsedy Dr. Jana Helešice a soudců Dr. Jana Kalába a Dr. Františka Hrabala o návrhu Anny Malíkové na provedení přezkumného řízení za jejího zemřelého bratra Jaromíra Pořízka rozhodl, že se návrh jako neodůvodněný zamítá. Soud své stanovisko vysvětlil tím, že paní Malíková ve svém návrhu neuvedla žádné nové skutečnosti, pouze opakovala domněnky o nesprávném posouzení trestné činnosti jejího zemřelého bratra. Krajský soud po provedení přezkumného řízení zjistil správnost skutkového zjištění, pokud se týkalo trestné činnosti obviněného Pořízka. Ve výsledném usnesení soudu byl Jaromír Pořízek opět popisován jako ten, který byl pod vlivem náboženského založení tvrdošíjným odpůrcem nového státního zřízení. Ochotně pak vykonával všechny pokyny a úkoly svých nadřízených stejně nepřátelsky smýšlejících, a snažil se tak rozvracet naši lidově demokratickou společnost. Proto rovněž ani při uložení „spravedlivého trestu“ nebylo shledáno žádné pochybení.³¹² Žádost paní Anny Malíkové o rehabilitaci faráře Pořízka byla nakonec zamítnuta a málokdo doufal, že „spravedlnosti může být někdy učiněno zadost“.

Teprve po změně politického systému v roce 1989 se mohlo přistoupit ke spravedlivému řešení křivd spáchaných minulým režimem. Nový proces rehabilitace Jaromíra Pořízka začal rozhodnutím Krajského soudu v Brně. Soud na neveřejném zasedání dne 15. ledna 1991 o rehabilitaci dle zákona č. 119/90 Sb. stanovil, že je jmenovaný účasten rehabilitace podle zmíněného zákona, pokud jde o zločin velezrady, kterým byl uznán vinným rozsudkem Státního soudu v Praze dne 22. března 1950. Na základě usnesení zákona č. 119/90 Sb. byl rozsudek nad jmenovaným zrušen a trestní stíhání Jaromíra Pořízka bylo zastaveno.³¹³

Tímto se zesnulý farář Jaromír Pořízek dočkal po dvaceti sedmi letech od své smrti očištění a spravedlivého posouzení svého případu. V místě jeho posledního působení byla dne 17. listopadu 1994 slavnostně odhalena pamětní deska na budově fary. Na této desce bylo vyryto: „Na věčnou památku pana faráře Jaromíra Pořízka a všech

³¹¹ Pro neustálé oddalování rozhodnutí příslušné rehabilitace P. Pořízka byla žádost ČSL nakonec dne 19. 6. 1972 vzata zpět. Srov. BLAHA, V. *Náš pan farář*, s. 82–87.

³¹² Srov. tamtéž, s. 83–86.

³¹³ Rehabilitační řízení Jaromíra Pořízka. Srov. NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. Or I/VII 25/50, f. 1192.

politických vězňů padesátých let.“ Tímto gestem byl alespoň trochu splacen velký dluh bojanovických farníků svému oblíbenému a drahému duchovnímu pastýři.³¹⁴

³¹⁴ Autor práce byl přítomen tomuto aktu, kdy jako člen dětského sboru zpíval při slavnostním shromáždění a odhalení pamětní desky.

Závěr

Ve své práci jsem se snažil zachytit životní osud katolického kněze Jaromíra Pořízka, bývalého faráře v Dolních Bojanovicích. Tento kněz byl v 50. letech 20. století odsouzen na patnáct let těžkého žaláře ve vykonstruovaném obvinění v rámci případu Vetejška a spol. Po svém propuštění na amnestii (1960) se vrátil s podlomeným zdravím a až do své smrti (1964) nedostal souhlas k výkonu duchovenské činnosti. Jeho osud je příkladem perzekuce katolických duchovních v době komunistického režimu.

Vycházel jsem především z dostupných archivních materiálů, literatury a zvláště z výpovědí pamětníků. Velkou pomocí mi byly obě neteře jmenovaného kněze, od kterých jsem získal mnoho cenných informací o životě faráře Pořízka.

Jako shrnutí celé práce je možno říci, že Jaromír Pořízek byl obviněn na základě zcela sporných, neúplných a falešných důkazů. V době svého působení ve farnosti Dolní Bojanovice se sice i zde po nástupu totalitního režimu vyskytly případy ilegálního odboje, ale s nimi farář neměl nic společného.

V průběhu vyšetřování s pachateli činu byl do tzv. „hodonínského“ procesu s ilegální skupinou „Vetejška a spol.“ zařazen i farář Pořízek, úkladnou záminkou k zatčení faráře se staly osobní neshody mezi ním a předsedou MAV-NF Janem Surým. Později se ukázalo, že „vytvořené důkazy“ nebyly zdaleka tak přesvědčivé, aby stačily na farářovo uvěznění. Obžaloba byla tedy přizpůsobena „na míru“ tím, že se z Jaromíra Pořízka stal „intelektuální vůdce teroristické skupiny“, která se neštilila ani spáchání úkladné vraždy. Protože několik zatčených mladíků z odbojové skupiny patřilo do bojanovické farnosti, vyšetřovací orgány použily této skutečnosti, aby zasáhly proti faráři, neboť ten měl mít na tyto mladé lidi velký vliv. Svým kázáním, vystupováním a neskrývaným záporným postojem k novému státnímu zřízení měl provokovat své farníky, kteří tak údajně podléhali jeho reakčnímu vlivu. Svou roli na zatčení faráře sehrála mimo jiné i skutečnost, že byl místním představitelům KSČ již dlouhodobě „trnem v oku“. Ti sami hledali způsob, jak ho dostat z obce pryč, neboť většina občanů stála pevně za ním, a tím pádem neměla místní organizace KSČ v obci velký vliv. K urychlené realizaci odstranění faráře z vesnice bohužel napomohla právě skutečnost spáchané vraždy v Hodoníně. Zařazení faráře do případu Vetejška a spol. mělo mít i výchovný cíl. Tím cílem bylo státními orgány odhalené zruďné počínání římskokatolické církve na hodonínském okrese. Farář jako zarytý stoupenec Vatikánu se snažil svým

působením v obci podryvat autoritu nového státního zřízení a svým štvavým kázáním měl ovlivňovat své farníky.

Na soudním přelíčení konaném v březnu 1950 v Hodoníně byl nad obžalovanými vynesena rozsudek. Tento „veřejný lidový soudní proces“ se stal jedním z prvních v tehdejší Československu, který měl být použit také jako „modelový“ pro další podobné plánované procesy na území státu. Farář Pořízek byl odsouzen na patnáct let odnětí svobody, z nichž si deset let odpykal ve věznicích v Uherském Hradišti, na Mírově a v Leopoldově. Odtud byl v roce 1960 s podlomeným zdravím propuštěn na prezidentskou amnestii. Vrátil se do rodné Bukovinky, kde musel nastoupit k práci v lese. Duchovenská činnost mu pochopitelně povolena nebyla. Nakonec po svém propuštění z vězení brzy umírá. Dle svědectví pamětníků i smrt Jaromíra Pořízka nemusela být zcela přirozená, ovšem tyto domněnky dnes není možné objektivně prokázat.

Přes veškeré utrpení, kterým Jaromír Pořízek prošel, vůči nikomu zášť nepociťoval. Jak je známo i z tajných vězeňských motáků, otec Jaromír si nepřál, aby za něj kdokoliv prosil o milost. Chtěl nést svůj nedobrovolný trest statečně spolu s mnoha jinými uvězněnými duchovními té doby. Podle svědectví pamětníků nechoval v sobě nenávist ani k těm, kteří jej do vězení dostali. I přesto, že měl zakázáno po návratu jezdit do Dolních Bojanovic, občas se mu podařilo tam zajet, neboť tuto obec i přes utrpení, které mu způsobila, velmi miloval.

Závěrem si dovoluji doplnit i osud Jana Surého, který měl nemalý podíl na utrpení bojanovického faráře. Ve farní kronice můžeme nalézt záznam od pozdějšího nástupce Jaromíra Pořízka, faráře Miloslava Humpolce,³¹⁵ který k případu v roce 1952 poznamenal: „Dne 9. března 1950 byl zatčen místní farář Jaromír Pořízek. [...] Já mám názor, že P. Jaromír za nic nemohl. [...] Tuto událost zopakuji pro pochopení a pro vzdálenost několika roků. [...] K tomu mohu jen podotknout: Slyšel jsem tehdy jako farář v Dobřínsku větu asi tuto: Obžalovaný Pořízku, vy jste rozvracel manželství pana (snad soudruha) Surého. A protože jsem nepoznal ani Bojanovice ani osobně Jaromíra, čekal jsem, jak to dopadne. Surý mlčel, mlčel dlouho. Ale s tím rozvracením manželství - to byl asi problém. Po čase jsem to vyprávěl zde. A odpověď? Že to manželství bylo

³¹⁵ P. Miloslav Humpolec, se narodil 18. 11. 1911 v obci Kaly u Tišnova (okr. Brno-venkov). Ordinován byl 5. 7. 1936. Po vysvěcení krátce působil ve Tvrdonicích, Žďáru nad Sázavou, Vémyslicích a od roku 1941 v Dobřínsku. Od listopadu roku 1952 byl jmenován farářem v Dolních Bojanovicích, kde také dne 9. 6. 1978 zemřel. Srov. BÍLÍK S., BLAHA J., JANEČEK P. a KARAS P. *Farnost Dolní Bojanovice ve XX. století*, s. 40.

všelijaké, to tvrdila i jeho žena i druzí. Ale já jsem jeho nikdy neodsoudil. A na konec svého života zemřel smířen s Pánem Bohem a doufám, že i s lidmi.“³¹⁶ Pravdivost slov o lítosti pana Surého nám může potvrdit i jeho vnučka paní Marie Šťastná: „Můj stařeček svého činu velice litoval a krátce před smrtí prosili Boha o odpuštění a otec, který jim dávali poslední pomazání mu řekli, že Pán Bůh je milosrdný a odpouští, a tak určitě odpustil aj jim.“³¹⁷ Jan Surý farář Pořízka o mnoho let nepřežil, zemřel v roce 1966, ale jak je patrné z výše uvedeného, nakonec svého činu, který přispěl k Pořízkovu utrpení, upřímně litoval.

Mým hlavním důvodem, proč jsem se rozhodl věnovat životním osudu Jaromíra Pořízka je skutečnost, že pocházím z obce Dolní Bojanovice. Osobnost faráře Pořízka jsem znal jen z vyprávění od svých prarodičů a starších pamětníků. Jeho příběh mě zaujal, chtěl jsem se o něm dozvědět více a výsledkem je tato předložená diplomová práce. Prostřednictvím své práce o životních osudech Jaromíra Pořízka chci přispět ke snahám, aby se na osoby, které prošly utrpením v době komunistické perzekuce, nezapomínalo.

³¹⁶ FÚ – Pamětní kniha farnosti Dolní Bojanovice, od r. 1944 (II. díl), s. 43–44.

³¹⁷ Z osobního svědectví s paní Marií Šťastnou (nar. 1950), vnučkou pana Jana Surého, 2014.

Anotace

Jméno a příjmení autora: Cyril Josef KOMOSNÝ

Název práce: Osobnost P. Jaromíra Pořízka, faráře v Dolních Bojanovicích v letech 1939–1950

Vedoucí práce: PhDr. Jitka Jonová, Th.D.

Počet stran: 104

Počet příloh: 20

Klíčová slova: Československo
20. století
Jaromír Pořízek
náboženská perzekuce
Dolní Bojanovice

Diplomová práce představuje události 50. let ve farnosti Dolní Bojanovice týkající se zdejšího faráře Jaromíra Pořízka, který byl v souvislosti s případem „Vetejška a spol.“ odsouzen k 15 letům žaláře ve vykonstruovaném procesu. Ve své práci se snažím zachytit životní osud jmenovaného kněze. Vycházím především z dostupných materiálů, zejména archivních, zpráv z tisku, příslušné literatury a osobních svědectví.

Annotation

Name and surname: Cyril Josef KOMOSNÝ

Title of work: P. Jaromír Pořízek's personality – a parish priest in Dolní Bojanovice in 1939–1950.

Supervisor: PhDr. Jitka Jonová, Th.D.

Number of pages: 104

Number of attachments: 20

Keywords: Czechoslovakia
20th century
Jaromír Pořízek
religious persecution
Dolní Bojanovice

My thesis is concerned with the events of 1950s in the Dolní Bojanovice parish, particularly with its local parish priest Jaromír Pořízek, who was put in prison for 15 years as a result of “Vetejška and Co.” trumped-up charges. My aim is to capture destiny of the priest. The thesis methodology is based on available materials, primarily on archival ones, press reports, relevant literature and personal evidences.

Seznam zkratk

ABS	Archiv bezpečnostních složek
CIC	Counter Intelligence Corps
ČSL	Československá strana lidová
ČSR	Československá republika
DABB	Diecézní archiv biskupství brněnského
FÚ	Farní úřad
IRO	International Refugee Organisation
JZD	Jednotné zemědělské družstvo
KSČ	Komunistická strana Československa
Kčs	Koruna československá
MAV-NF	Místní akční výbor národní fronty
MNV	Místní národní výbor
NA	Národní archiv
NFA	Národní filmový archiv
ONV	Okresní národní výbor
OSN	Organizace spojených národů
OÚ	Obecní úřad
SOkA	Státní okresní archiv
SNB	Sbor národní bezpečnosti
StB	Státní tajná bezpečnost
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
SSM	Socialistický svaz mládeže
PTP	Pomocné technické prapory

Seznam pramenů a literatury

Prameny archivní

Archiv bezpečnostních složek Brno

Fond: Vyšetřovací spisy, vyšetřovací spis arch. č. V-2678 Brno.

Fond: „Vetejška Jaroslav a spol.“, operativní materiál, arch. č. V-2678, Brno.

Národní archiv Praha

Fond: Státní soud Praha, sp. zn. Or I/VII 25/50.

Fond: Státní prokuratura Praha, sp. zn. Pst 361/50.

Státní okresní archiv Hodonín

Fond: Školní kronika, šestitřídí škol v Dolních Bojanovicích z roku 1935, NŠ-DB/4.

Fond: Sledování vývoje církevního života, ONV – H, inv. č. 1036.

Diecézní archiv Biskupství brněnského Rajhrad

Fond: Biskupská konzistoř Brno, inv. č. 9044, sg. P 817, kart. 2113 – Jaromír Pořízek, farář v Dolních Bojanovicích (1927–1948).

Fond: Biskupská konzistoř Brno, inv. č. 3874, sg. P 289, kart. 599 – Jaromír Pořízek, farář v Dolních Bojanovicích – dovolená (1949).

Fond: Biskupská konzistoř Brno, inv. č. 8956, sg. P 728, kart. 2105 – František Pořízek, farář v Dolních Bojanovicích.

Fond: Římskokatolická farnost Dolní Bojanovice, inv. č. 36, kn. 24.

Farní úřad Dolní Bojanovice

Pamětní kniha farnosti Dolní Bojanovice od r. 1944 (II. díl).

Farní úřad Křtiny

Seznam kněží – rodáků z naší farnosti, kteří působili ve 20. století.

Národní filmový archiv Praha

Záznam ze soudního přelíčení pro Československé filmové noviny, č.14/50, z 31. 3. 1950.

Obecní úřad Čejkovice

Knihy jednatele Lidové jednoty v Čejkovicích, založené roku 1919.

Seznam periodik

Rudé právo

Naše pravda

Pravda

Prameny orální

Rozhovor s pamětníkem panem Pavlem Hubáčkou (nar. 1925).

Rozhovor s pamětnicí paní Anežkou Pospíšilovou (nar. 1928).

Rozhovor s pamětníkem panem Vítem Blahou (nar. 1937).

Rozhovor s paní Marií Horáčkovou (nar. 1939), neteří Jaromíra Pořízka.

Rozhovor s paní Janou Martincovou (nar. 1946), neteří Jaromíra Pořízka.

Rozhovor s paní Marií Šťastnou (nar. 1950).

Seznam literatury

BALÍK, Stanislav a HANUŠ Jiří. *Katolická církev v Československu 1945–1989.* Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007.

BĚLIČ, Jaromír. *Nástin české dialektologie: vysokoškolská učebnice.* Praha: SPN, 1972.

BÍLÍK, Stanislav, BLAHA, Jan, JANEČEK, Pavel a KARAS, Petr. *Farnost Dolní Bojanovice ve XX. Století.* Římskokatolická farnost Dolní Bojanovice: Tiskárna Lelka, 2001.

BLAHA, Vít. *Náš pan farář.* Vydáno pro vlastní potřebu, 2009.

BUBEN, Milan. *Encyklopedie českých a moravských sídelních biskupů.* Praha: Logik s.r.o., 2000.

ESTERKA, František a ONDRUŠ, Vladimír. *Dolní Bojanovice: Publikace k 800. výročí první písemné zmínky o trvání obce Dolní Bojanovice.* Obecní úřad Dolní Bojanovice: Tiskárna Lelka, 1996.

HALAS, František X. *Neklidné vztahy, k jednomu aspektu výročí 28. října 1918.* Svitavy: Trinitas, 1998.

HAVLÍČKOVÁ, Helena. *Dědictví – Kapitoly z dějin komunistické perzekuce v Československu 1948–1989.* Olomouc: Poznání, 2008.

HRUDIČKA, Alois. *Topografie diecese brněnské.* Brno: Papežská knihtiskárna rajhradských benediktinů, 1908.

CHAROUZ, Jindřich Zdeněk. *Brněnský alumnát: výchova a vzdělávání duchovenstva v Brně v letech 1807–1950: vydáno k 200. výročí založení Biskupského alumnátu v Brně.* Brno: Biskupství brněnské, 2007.

JEDIN, Hubert. *Malé dějiny koncilů.* Praha: Česká katolická charita, 1990.

JONOVÁ, Jitka. *Domus correctionis Müroviensis: Korekční dům pro kněze na Mírově: (1761–1850).* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012.

KAPLAN, Karel. *Stát a církev v Československu v letech 1948–1953.* Brno: Doplněk, 1993.

KAPLAN, Karel a PALEČEK, Pavel. *Komunistický režim a politické procesy v Československu.* Brno: Barrister & Principal, 2008.

MAIXNEROVÁ HORÁKOVÁ, Šárka. *Hoří déšť aneb Zpráva o „akci K“, noci ze 13. na 14. dubna 1950, kdy měl být internován Bůh.* Praha: Vyšehrad, 2010.

MALÍKOVÁ, Silvie. *Monumentální dílo a osobnost Jano Kohlera [1873–1941].* Diplomová práce. Olomouc: Univerzita Palackého. Filosofická fakulta. Katedra dějin umění, 2011.

REDAKČNÍ RADA. *II. Světová válka v kronikách Regionu Podluží – sborník vydaný k 60. výročí osvobození našeho regionu sovětskou armádou.* Lanžhot: Region Podluží, 2005.

SYNEK, Jan. *Svobodni v nesvobodě – Náboženský život ve věznicích v období komunistického režimu.* Praha: Vyšehrad a Ústav totalitních režimů, 2013.

VÁCLAVÍK, David. *Náboženství a moderní česká společnost.* Praha: Grada Publishing a.s., 2010.

VAŠKO, Václav. *Dům na skále 1., Církev zkoušená: 1945 – začátek 1950.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2004.

VAŠKO, Václav. *Dům na skále 2., Církev bojující: 1950 – květen 1960.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007.

VLČEK, Vojtěch. *Ženské řehole za komunismu 1948–1989.* Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2005.

ZÍDEK, Petr. *Příběh herečky – Dělnická prokurátorka Ludmila Brožová a její svět.* Praha: Dokořán, s. r. o., 2010.

Internetové zdroje

actapublica.eu

armada.vojenstvi.cz

www.bukovinka.cz

www.ceskatelevize.cz

forum.valka.cz

www.hodonin.eu

www.holocaust.cz

www.jaroska.cz

www.kobyli.cz

www.mestosusice.cz

www.mistapametinaroda.cz

www.mkcr.cz

www.mubph.cz

www.pravnipraxe.com

www.radiovaticana.cz

www.rozhlas.cz

www.syrovice.cz

www.totalita.cz

www.ustrcr.cz

www.valka.cz

www.veznice.uh.cz

www.vojenstvi.cz

www.zasvobodu.cz

Seznam příloh

1. Tabulka: Seznam zatčených v případě Vetejška a spol.

Novinové články:

2. NOVÁK, M. *Rozsudek nad skupinou teroristů a vrahů – Kdo stál v pozadí politické vraždy v Hodoníně*. Naše Pravda, sobota 25. března 1950, č. 12, ročník VIII.
3. *Duchovní půjdou s lidem*. Naše Pravda, sobota 1. dubna 1950, č. 13, ročník VIII.
4. UHROVÁ, M. *Oběť soudruha Aloise Dyčky zavazuje*. Naše Pravda, sobota 6. dubna 1950, č. 14, ročník VIII.
5. *Nastoupí Dolní Bojanovice novou cestu?* Naše Pravda, sobota 15. dubna 1950, č. 15, ročník VIII.
6. *Teroristé z Hodonína se přiznávají ke svým zločinům*. Rudé Právo, středa 22. března 1950, č. 69.
7. *Spravedlivý trest rozvratníkům v Hodoníně za zločiny proti republice*.³¹⁸ Rudé Právo, čtvrtek 23. března 1950, č. 70.
8. *V závěru tří denního přelíčení*.³¹⁹ Pravda, sobota 25. března 1950, č. 12, ročník VI.

Obrazová příloha:

9. Rodný dům Jaromíra Pořízka v Bukovince (foto autora práce)
Filiální kostel Nanebevzetí Panny Marie v Bukovince (foto autora práce)
10. Vysvědčení Jaromíra Pořízka z obecné školy v Dolních Bojanovicích
11. Vysvědčení dospělosti Pořízka Jaromíra
12. Fotografie mladého Jaromíra Pořízka na průkazce ČSD z roku 1946 (foto pana Víta Blahy)
Fotografie z primice Jaromíra Pořízka z 11. července 1926 v Dolních Bojanovicích (foto pana Víta Blahy)
13. Dopis Františka Pořízka Biskupské konzistoři v Brně, kde prosí za svého synovce, jako nástupce ve farnosti Dolní Bojanovice (z 8. června 1932)
14. Farní kostel sv. Václava v Dolních Bojanovicích (foto autora práce)
Budova římskokatolické fary v Dolních Bojanovicích (foto autora práce)

³¹⁸ Novinové články v příloze č. 2.–7. získány z archivního fondu Vědecké knihovny v Olomouci.

³¹⁹ Novinový článek v příloze č. 8. získán z fondu Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje v Plzni.

15. Fotografie Jaromíra Pořízka s rodiči při pouti v Bukovince v roce 1944
Fotografie Jaromíra Pořízka v době jeho zatčení v březnu 1950 (foto pana Víta Blahy)
16. Titulní strana Československého filmového týdeníku č. 14 z roku 1950
17. Dopis Jaromíra Pořízka z dubna 1950 z vězení v Uherském Hradišti
18. Parte Jaromíra Pořízka
19. Pohřeb Jaromíra Pořízka 18. listopadu 1964 v Bukovince (foto pana Víta Blahy)
20. Hrob Jaromíra Pořízka na hřbitově v Bukovince (foto pana Víta Blahy)
21. Pamětní deska faráře Jaromíra Pořízka a všech politických vězňů na budově fary v Dolních Bojanovicích (foto autora práce)

Zvuková příloha na CD:

Rozhovor s paní Anežkou Pospíšilovou (nar. 1928), uskutečněn autorem práce
20. března 2013 v Dolních Bojanovicích č. p. 396

Rozhovor s panem Pavlem Hubáčkou (nar. 1925), uskutečněn autorem práce
21. března 2013 v Dolních Bojanovicích č. p. 161

Příloha č. 1

Tabulka: Seznam zatčených v případě Vetejška a spol.

Jméno	Datum a místo narození	Zatčení a vazba	Trest
Jaroslav Vetejška	14. 5. 1926 v Batelově	7. 1. 1950	Trest smrti
Melanie Klouparová	26. 11. 1924 v Hodoníně	12. 1. 1950	Na doživotí
Josef Pospíšil	13. 10. 1929 v Dolních Bojanovicích	7. 1. 1950	Na doživotí
Pavel Hubačka	18. 5. 1925 v Dolních Bojanovicích	7. 1. 1950	Na 30 roků
Mojmír Bečka	24. 11. 1928 v Hodoníně	7. 1. 1950	Na 30 roků
Rudolfa Veithová	23. 2. 1911 v Břeclavi	12. 1. 1950	Na 25 roků
Petr Vymyslický	4. 5. 1931 v Dolních Bojanovicích	7. 1. 1950	Na 20 roků
Jaromír Pořízek	13. 4. 1902 v Bukovince	9. 3. 1950	Na 15 roků
Antonín Bušek	14. 6. 1932 v Těšeticích	7. 1. 1950	Na 15 roků
Jaroslav Kloupar	15. 12. 1919 v Iváni	19. 1. 1950	Na 15 roků
Božena Tomášková	1. 8. 1910 v Brandýse nad Labem	16. 3. 1950	Na 12 roků
Jaromír Tomášek	1. 1. 1913 v Lipníku nad Bečvou	26. 1. 1950	Na 10 roků
Jarmila Obrtlíková	15. 7. 1927 v Holíči	28. 2. 1950	Na 4 a půl roku
Pavel Komosný	26. 6. 1910 v Dolních Bojanovicích	7. 1. 1950	Na 4 roky

Novinový článek:

Rozsudek nad skupinou teroristů a vrahů – Kdo stál v pozadí politické vraždy v Hodoníně. (Naše Pravda, 25. 3. 1950, č. 12)

GOTTWALDOV • SOBOTA 25. BŘEZNA 1950 • ROČNÍK VIII • 3 Kčs

Rozsudek nad skupinou teroristů a vrahů

V těchto dnech proběhl před pražským státním soudem, který se sešel v hodonínském sokolovně za účasti široké veřejnosti, hlavní přelom v roli skupiny teroristů a vrahů. Obžalovaní Jaroslav Vetejška, Melanie Klouparová, Antonín Bušek, Josef Pospíšil, Petr Vymyslíček, Mojmir Bečka, Pavel Hubačka, Mojmir Pořízek, Rudolfa Větrhová, Jaroslav Tomášek, Jaroslav Kloupar, Božena Tomášková, Jarmila Obřetliková, Pavel Komosný, počali provádět ve službách zahraničního kapitálu pod vedením americké špiónské agentury od r. 1946 spjaté s úkladnou vraždou. Pod vlivem místního faráře, postaveného vysokou církevní hierarchií, která, jak znova se v tomto případě jeví patrné, je agentem Vatikánu, dopustili se nakonec sprosté vraždy a nešťastně se připravovat další jejich zrádovnické činnosti živě k lidové demokratickému Československu nemýšleli, podněcovanému jednak přímo vlivem v imperialisitických záležitostech pro vyzvědače a teroristy, jednak osobními instrukcemi agentů v zahraniční spravodácké službě, zprvu jeho dr. Laskavého a P. Horáka, ležebního kněze na Moravě, kteří za peníze hanebně zrazují svůj národ, pokračovali činy čím dál tím více

zločinnějšími. Na podzim 1948 plánovaně krádeží a loupeží zbrani organizovaním vyzvědačské skupiny, v listopadu 1949 provedením krádeže pušek a nábojů ze skladiště jedné závodní mlince v Hodoníně a vyvrcholila konečně úkladnou vraždou, spáchanou 4. ledna t. r. na poručíku SNB Aloisovi Dydkovi. Současně pářovali další vraždu, a to místního lékaře. Bezprostředním osnovatelem veškeré činnosti byl P. Pořízek, farář, který přímo profesionálním způsobem stval proti lidové demokratickému zřízení a pokojně vyústěné socialistem naší republiky. Nakonec morálně připravil i vraždu Aloise Dydky. Jen bdělosti bezpečnostních orgánů bylo zabráněno další vraždě, která měla následovat. Soud vynesl dne 22. t. m. tento rozsudek: Jaroslav Vetejška, 25letý, syn živnostníka z Hodonína, zahraniční špión a vrah — trest smrti. Melanie Klouparová, rusend Bečková, 26letá, manželka úředníka z Hodonína, která radou a poučením připravovala vraždu — doživotně. Antonín Bušek, 18letý, syn malého autodilního, v Hodoníně vrah, člen teroristické skupiny — 15 let žaláře. Josef Pospíšil, 21letý, syn domkáře z Dolních Bojanovic, dopustil se zločinu spolujin na vraždě — člen teroristické skupiny — doživotně. Petr Vymyslíček, 19letý, syn maizemědělce v Dolních Bojanovicích, spolujin na zločinu úkladné vraždy, člen teroristické skupiny — 20 let žaláře. Mojmir Bečka, 22letý, syn soukromníka z Hodonína, spolujin na zločinu úkladné vraždy, člen teroristické skupiny, 30 let. Pavel Hubačka, 25letý, syn maizemědělce v Dolních Bojanovicích, terorista a vedoucí skupiny 30 let. P. Jaromír Pořízek, 48letý, římskokat. farář v Dolních Bojanovicích, pomáhač teroristické skupiny a inžinierské služby, člen teroristické skupiny — 15 let. Rudolfa Větrhová, 39letá, obchodnice v Hodoníně, členka teroristické skupiny, osnovatelka vraždy lékaře — 10 let. Jaroslav Tomášek, 37letý, zubní technik v Hodoníně, pomáhač teroristické skupiny — 10 let. Jaroslav Kloupar, 41letý, úředník v Hodoníně, pomáhač teroristické skupiny 15 let. Božena Tomášková, 40letá, úřednice v Hodoníně, pomáhačka teroristické skupiny — 12 let. Jarmila Obřetliková, 25letá, úřednice z Hodonína, pomáhačka špiónáže — 4 a půl roku. Pavel Komosný, 46letý, zemědělec z Dolních Bojanovic, člen teroristické skupiny — 4 roky.

teroristické skupiny — doživotně. Jaroslav Kloupar, 41letý, úředník v Hodoníně, pomáhač teroristické skupiny 15 let. Božena Tomášková, 40letá, úřednice v Hodoníně, pomáhačka teroristické skupiny — 12 let. Jarmila Obřetliková, 25letá, úřednice z Hodonína, pomáhačka špiónáže — 4 a půl roku. Pavel Komosný, 46letý, zemědělec z Dolních Bojanovic, člen teroristické skupiny — 4 roky.

Běda tomu — z koho pohoršení pochází!

Kdo stál v pozadí politické vraždy v Hodoníně

Mezi odsouzenými státním soudem v hodonínském procesu se zahraničními špióny a vrahy je také farář Jaromír Pořízek z Dolních Bojanovic, jehož státní prokurátor přímo obvinil jako intelektuálního původce úkladné vraždy na poručíku SNB Aloisovi Dydkovi. Jak se může, že křesťanský učení Kristova, katolický duchovní, mohl klesnout tak hluboko, že se ocitl na lavičce obžalovaných společně s úkladnými vrahy a s agenty zahraniční špiónážní služby CIC a Vatikánu, s teroristy a zloději? Na to nám odpovídá příběh celého procesu.

V procesu vyšel najevo, že farář Jaromír Pořízek, Dolní Bojanovice, velká moravská obec na jihu Moravy, stala se operyvním centrem složitě organizované skupiny, která v této obci byla řízena tímto duchovním, že v této obci spíchal a vražedný úkladník, osnoval bezpečné útočiště, odpočívali své zločinné výpravy a tam se také vraceli a čerpali.

Není náhoda, že to byl právě Dolní Bojanovice, farář obce farář Pořízka, zavlášť nepřítel lidové demokratické revoluce. Tato nenávisť k lidem, kteří se u faráře Pořízky vraceli, byla zvláště po zrušení římskokatolické státní, není snad příkladu v republice, že by náboženského cítili prostřední lidu bylo tak hrubě zneuztatáno pro účely politické reakce, jako tomu bylo právě v Dolních Bojanovicích, v obci, která má 2300 obyvatel, převážně většinu drobných a středních zemědělců. V ústředních volbách 1948 bylo v této obci odvoláno 87 procent bývalých fašistů a byli to nápadně ojedinelé případy v republice větší obce, v níž se při této příležitosti projevil takový morový vliv náboženského kleru. Nebylo tajemstvím, že návod k odvolávání bývalých fašistů v této obci vyšel od faráře Pořízky. Obci byla okřeskováni činitelé venovaní svýšeným pozemkům, v besedách s občany a na schůzkách bylo obkročováno zejména v socialistické politice našeho lidové demokratické vlády, ale bez valného úspěchu, neboť

věškeré vliv faráře Pořízky v obci byl ohromný.

Pracoval v kostele, v sakristii, mše, ve škole, ve zpovědnici, od domu k domu a v kroužcích mužů, žen a dítěte mládeže. Jak pracoval? Stval své fanatiky proti lidové demokratickému režimu, nespouštěl úklad-

ny vlny terzovní, že komunistům jim chce vřít víru v Boha.

Farář Pořízek byl „osnovatelem“ bojanovické mládeže. Za žádnou cenu nepřipustil, aby se mládež v Dolních Bojanovicích klesla k místní skupině ČSM, ale naspokojil jí z odvahy a uskupoval jí v diváckém kroužku, ve sportovním kroužku a tunc ve svých farních kroužcích. Byla to mrazáka bývalá česká mládež, kterou farář Pořízek kolem sebe sromáždřoval. V těchto kroužcích farář Pořízek „přednášel“ mládeži. Výsledkem této „vzdělávací“ činnosti faráře Pořízky byl ten, že jeho hlavní opora a mládež, 26letý Pavel Hubačka, bývalý funkcionář Orla, zorganizoval z posluchačů Pořízky vlny přednášek v Dolních Bojanovicích (ilgalní skupiny, která zahřívá v letních měsících tříměsíční roku svojí „blanodárou“).

činnost, která nakonec končila spouští a úkladnou vraždou.

Skupina Pavla Hubačky — a Hubačka byl ve státním styku s farářem Pořízkem — začala tím, že otrávil pav několika příslušníkům KSČ, následoval jim státní vraha do pekné palivového dříví, prerušoval proud a nakonec zničil promítač, přístroj místního kina, aby zmeškal promítání kulturních filmů. „A promítání kterých filmů, ale svou sobotními činnostmi zmeškolní!“ Lze se předseda státního soudu člena teroristické skupiny Pospíšila, horlivého stoupence faráře Pořízky. Tento únes již ztrávená a přece s odstěnem cynismu odpovídá: „Zmnožnil jsem promítání filmu Osvětlím, Případ Z S a Bud připraven, to byl film o komunistech. Když tyto filmy nesměli občani z Dolních Bojanovic vidět, proč? To může vysvětlit jen farář Pořízek — jeho mládí občany to vyzvětlit neuněh! A když tyto farářovy odhovorant trávili komunistům v obci pav, když chrožovali křavdy hoi náboženských střebe-

prachu ve dříví, když nčili veteráni majetek v místním kinu, když čtli si házet granát komínem do zasedací místnosti akčního výboru — zdali pak vystoupil farář Pořízek na křesťanské a zdali pak káral proti této zločinné činnosti v obci? Ani slovem se o tom ve svých kázáních nezmi nil, ale tato skutečnost sama je těžkou obžalovnou faráře Pořízky! Ale farář Pořízek šel dále. Někteří příslušníci Orla byli již dříve potrestáni pro tisk a rozšiřování ilegálních prokládatelských letáků.

Farář Pořízek čtejmé jejich činnost schvaloval.

neboť rodným potrestaným poslal peníze. Sám se při přelomě přiznal, že poslal pro tento účel po 500 Kčs. Nejlepší při tom je, že odvolání peníze zprostředkoval farář Pořízky, náčelník teroristické skupiny z Dolních Bojanovic Pavel Hubačka, kterému je Pořízek předával.

A jaká byla činnost odsouzeného faráře Pořízky, než je orgány bezpečnosti zneškodnily a posadily na lavičce obžalovaných? Loupili zbraně a Pavel Hubačka pořídil se svou tlupeou čivčien ve zbraní. Když byl Hubačka předsedou soudu tázán, jak je jemu líbilo směřoval tento výrok, tak Hubačka pohotově vysvětloval: „Čekali jsme, že po čtení pastýřských listů přijdou pana faráře Pořízka zavírat, tak jsme tomu chtěli zabránit!“ Farář Pořízek pastýřské listy četl, měl štvary, komendár o okomunikaci, ale trpělivost a sniřlivý duch našich vládních orgánů je bezpříkladný, a představitelé si, faráře nikdo zavřít nepřidal. A proto třeba farářových „obránců“ se dala na jiný obor činnosti: Přijala do svého středu agenty zahraniční špiónáže Vetejška a Bečka. A zase není náhoda, že tyto dva se orientovali právě na obec, v níž tak bláhodárně působil farář Pořízek a tlupeou svých

(Dokončení na 2. stránce.)

Kdo stál v pozadí politické vraždy v Hodoníně

(Dokončení ze str. 1.)
odchovanců. A jak je možné, že Hubačka a jeho společnost, kteří nevynechali jednu pobožnost v dolnobojě novickém kostele (vždyť když vrahové poručíka Dyčky potřebovali pistoli k zavraždění, šli za Pavlem Hubačkou do kostela na kůr), kteří na slovo poslouchali faráře Pořízka jak je možné, že se ho nešli zeptat směřovali-li mezi sebou a ve svých domech ukrývat vrahy a špióny, smějí-li s nimi spolupracovat a vraždit?

Jak to vychovával farář Pořízek své panose?

Chodil k němu ke zpovědi, jak je vychovával, jestli se mu nevyzpovídali ze svých zločinů? Anebo se mu vyzpovídali a farář Pořízek jim dal rozkřešení a zachoval zpovědní tajemství a mladí zločinci řádili dále? Jedno nebo druhé, ale v každém případě je nesporná a těžká vina na faráři Pořízkovi.

V denním tisku je podrobně vylíčen průběh soudu s vrahy a špióny z Dolních Bojanovic a z Hodonína. Kolik rafinovanosti a cynismu je skryto v přípravách a úkladech vraždy na poručíka SNB Aloise Dyčku a jednoho lékaře v Hodoníně, kterému byl život zachráněn včasným zneškodněním bandy v jejich špiónážní a teroristické činnosti a konečně v pokuse o útěk a o záchranu vraha Vetejšky, který brání cím se poručíkem Dyčkou je střelen do krku, je doprovázen bojanovickými spolupachateli do úkrytu zase do Dolních Bojanovic a tam volají ihned náčelníka tlupy Pavla Hubačku, který chladnokrevně na místě operuje Vetejšku žiletkou a šroubovákem mu z krku odstraňuje uvázlou kulku. A druhého dne po vraždě

farář Pořízek nestrpělivě vyčkává příjezd svého nejsilnějšího odchovance Pavla Hubačky a hned se s ním uchyluje do klídkových úkrytů Dolních Bojanovic, aby si s ním v samotě pohovořil. O čem to bylo, nevěděli ani farář ani Hubačka.

Jak připravoval farář Pořízek půdu, na které vrostly hrozné zločiny proti státu a proti národnímu životu?

Připravoval ji soustavným rozestříváním svých farníků na podkladě náboženském. Stval leny proti mužům, děti proti rodičům a učitelům. U soudu byl člen Pořízkův dopis manželce občana Surého z Dolních Bojanovic. Dopis štvavý namířený proti jejímu manželovi, a proto na konci dopisu nazývá farář Pořízek ženu „Dopis spalte, muži jej nedávej!“ Dopis nebyl spálen, dostal se k soudu a výsledek byl ten, že manželství Surého je před rozvedem a Surý prosil nakonec faráře, aby je ho manželství dal zase do pořádku. To on ovšem neudělal, protože Surý je komunist a jeho manželka je pod vlivem faráře Pořízka. Když Pořízek učinil v kostele výklad o exkomunikaci, bylo v obci boží dopuštění. Ženy odpiraly mužům být ženám v rodinách nastaly hádky a někde i vraždy. Pokrokoví učitelé v Dolních Bojanovicích mohli vyprávět celé historie o svém trápení s dětmi po hodinách náboženství. Pravda je jen to, co říká farář o Janu Husovi, o vzniku člověka atd. a ne to, co učí učitel. A co všechno „přednášel“ farář Pořízek v kroužcích dospělých mládeže, to není známo jen výsledky o tom mluví teroristická skupina v Dolních Bojanovicích a útočiště vraha a špiónů. Proto

právem státní prokurátor označil faráře Pořízka za intelektuálního původce zločinů.

kteřé vyšly najevo v hodoninském procesu. Farář Pořízek celou svou činností v obci vytvářel živnou půdu, v níž se ujal podhoubí prašivých plodů zločinu. On si svým vlivem na podkladě náboženského založení většiny obyvatelstva v obci monopolisoval výchovu a vzdělávání mládeže, a proto je za zločinnou činnost svých odchovanců plně odpovědný. Pod jeho vlivem a s jeho příkazy ignorovala bojanovická mládež ČSM, ignorovala každý kulturní a sovětský film, každý podnik který nepořádal farář Pořízek. Bojanovická mládež z ní vyrostla skupina teroristů špiónů a vrahů, a celé prostředí této obce, které umožňovalo a podporovalo narůstání zločinu — to je dílo faráře Pořízka.

To je jeho vina a za tu nese rasleu-ženy trest.

Těžké tresty padly v hodoninském procesu. Tresty smrti doživotí, 20 až 30 let žaláře. Farář Pořízek byl odsouzen k 15 letům žaláře. Ale na jeho svědomí padají všechny ty těžké tresty jeho mladých odchovanců a těch ostatních s nimiž se k zločinu spojili.

Mezi mnoha ústí našich českých a slovenských duchovních je farář Pořízek z Dolních Bojanovic výjimkou. Odstrašující výjimkou. Necht je však případ faráře Pořízka zároveň poučením, kam vede zneužívání náboženského citění prostého člověka k reakčním politickým účelům. Kam vede a zavede nejen toho, z jeho pohoršení vzešlo, ale i zaslepené oběti svůdce.

M. Novák

Příloha č. 6

Novinový článek:

Teroristé z Hodonína se přiznávají ke svým zločinům (Rudé Právo, 22. 3. 1950, č. 69)

Teroristé z Hodonína se přiznávají ke svým zločinům

HODONÍN 21. března (RP)

Před smíšeným senátem státního soudu v Praze, který od pondělka zasedá v Hodoníně, pokračovalo přelíčení proti bandě protistátních spílenců, teroristů a vrahů, výsledkem obžalovaných. Jako první vypovídá obžalovaný Vetejška, který přiznal, že se cítí být vinen. Vypovídal, že po překročení hranic a příchodu do Vídně byl ještě s jistým Kubičkem vyslýchán agenty v budově americké špiónážní služby CIC.

Na otázku předsedy soudu, co tam chtěli na něm vědět, Vetejška odpovídá: »Zda nevím něco o průmyslových střediscích a o vojenských skladistiích. Udeřím svůj útrar, jména důstojníků a dvě skhdiště.«

Po výsledku dostali od agentů CIC listek ke spani do kláštera, kde byly teptičky, z nichž jedna jim po jejich příchodu listek orazítkovala.

Vetejška ve své výpovědi potvrdil spolupráci americké špiónážní služby s agenty Vatikánu v klášteře ve Vídni. Tito agenti se starají nejen o »zázraky« u nás, ale i o emigranty ve Vídni tím, že je posílají do výcvikových táborů, odkud jsou po vyškolení posláni zpět do lidové demokratických zemí, aby zde provozovali rozvratnou činnost. Totéž bylo v klášteře v Salcburku.

Po převedení do Insbruku se Vetejška zúčastnil teroristického školení. Přiznal poté vraždu na příslušníku SNB a vypověděl, jak byla provedena.

Po výpovědi Vetejšky státní prokurátor rozšířil žalobu na M. Klouparevou, která navedla a sjezdila Bečku a Vetejšku k zavraždění člena SNB. Předseda soudu četl této obžalované její dřívější výpovědi, neboť nesouhlasily v některých bodech s její dnešní výpovědí.

Další z obžalovaných Ant. Bušek rovněž doznal, že se cítí být vinen v celém rozsahu žaloby. Tento mladík byl, jak je z jeho výpovědi vidět, po celý život špatně vychováván. Tato špatná výchova měla pro jeho další vývoj následky, zejména po jeho svedení ostatními členy skupiny na teroristickou dráhu.

Obžalovaný Mojmir Bečka, který uprchl se dvěma kamarády v srpnu 1948 za hranice, vypovídal, jak jej bavorská policie předala americkému agentu CIC, který se jich vyptával na náš průmysl a na uranovou rudu. Po výsledku byl odeslán do Fiezna a odtud do Bagniolli v Itálii, kde jej hřídali ustašovci. Vypovídal dále o zrádných emigrantech. Jeden z nich, páter dr. Lekavý, organizoval v táboře v Bagniolli skupiny uprchlíků. Tu to činnost prováděl i páter Horáček, který slíbil, že se Bečkoví dostane finanční pomoci, když dodá určité zprávy z ČSR americké špiónážní službě s označením, že jsou dávány na příkaz pátera Horáčka. Bečka po návratu do ČSR navázal spojení se špiónem Vetejškou.

Hodonínský proces pak pokračoval výsledkem obžalovaného Josefa Pospíšila a Petra Vymyslického, kteří byli rovněž členy protistátní skupiny, organizovali teroristickou činnost v Dolních Bojanovicích, působili farář Pofizky a kteří napomáhali k provedení úkladné vraždy na členovi SNB.

Obžalovaný Pavel Hubáček se v průběhu přelíčení doznal, že se cítí být vinen. Vypovídal, jak cvičil ilegální skupinu v zacházení se zbraněmi, že přijímal od faráře Pofizky peníze pro nepřátele republiky. Jeho výpověď byla naplněna nenávistí k lidové demokratickému zřízení, pohrdáním zákony republiky a slepým poslušenstvím svých pánů, vysokého církevního kleru.

Bývalá obchodnice plateným zbožím Rudolfa Veithová žila v bytě svého milence, který vodil domů lidi, o nichž věděla, že vyvíjejí činnost proti státu. Věděla o krádežích zbraní i o připravované vraždě.

Rovněž ostatní obžalovaní se doznávají ke svým činům. Vypovídal, že věděl o protistátní činnosti celé teroristické bandy, ale její existenci ani plány nehlásil bezpečnostním úřadům. Tím napomáhali k uskutečňování teroru na svých spoluobčanech i na provedení úkladné vraždy.

Druhý den přelíčení byl skončen čtením protokolu o pitvě zavražděného a posudky odborných znaiců. Rozsudek bude vynesen ve středu 22. března.

Příloha č. 7

Novinový článek:

Spravedlivý trest rozvratníkům v Hodoníně za zločiny proti republice (Rudé právo, 23. 3. 1950, č. 70)

Spravedlivý trest rozvratníkům v Hodoníně za zločiny proti republice

HODONÍN 22. března (RP)

V závěru třídenního přelíčení se skupinou teroristů a vyzvědačů v Hodoníně předstoupili všichni obžalovaní před státní soud a znovu přiznali svou vinu. Po poradě senátu státního soudu byl pak vynesen rozsudek, podle kterého byl všichni obžalovaní uznáni vinnými a odsouzeni k těmto trestům: J. Vetejška, vrah poručíka SNB, k trestu smrti, M. Kroupalová na doživotí, A. Bušek k 15 letům uzavření, J. Pospíšil na doživotí, P. Vymyslický k 20 letům těžkého žaláře, M. Bečka k 30 letům, P. Hubáčka rovněž k 30 letům těžkého žaláře a římsko-katolický farář J. Pořízek k 15 letům těžkého žaláře. Další obžalovaní byli odsouzeni do těžkého žaláře od 4 do 28 let. Kromě trestů na svobodu byli obžalovaní odsouzeni k peněžním trestům a ke ztrátě občanských práv.

Tresty vynesené státním soudem na veřejném přelíčení v Hodoníně jsou přiměřené, ale spravedlivé. Jsou dokladem toho, že náš lidově demokratický stát dovede zahraniční americké a vatikánské špióny a jejich pomocníky, kteří pracují ve službách nepřátel míru odhalit a zneškodnit. Hodonínský proces se zahraničními agenty a domácími teroristy, kteří se spojili k úkladům proti republice a jejímu lidu, je povou výzvou k tomu, sbychom nezůstávali vůči svému okolí bezstarostnými, ale neustále zvyšovali svou revoluční bdělost. Zvýšit bdělost a ostrážitost je úkolem všeho našeho lidu, neboť jak to znovu ukázal hodonínský proces, agenti nepřítelů sahají k nejhanebnějším metodám, jak uskutečnit plány svých imperialistických chleboďárců proti naší republice.

Po zahájení střeďního dopoledního přelíčení se skupinou teroristů a vyzvědačů v Hodoníně udělil předseda soudu slovo státnímu prokurátorovi, který ve své řeči uvedl, že byl odhalen další nepřítel republiky a znovu odkryta hnusná tvář naší emigrace. Ukázal na faktech, které vyšly najevo z průběhu procesu jak Vatikán a vysoká církevní hierarchie jsou ve službách imperialistických nepřátel naší vlasti. V tomto případě to byl reakční kněz dr. Lckavý, který organizuje v Itálii pod ochraou ustá-šoviců utečence a předává jim instrukce anglo-americké rozvědky. V průběhu procesu vyšlo dále najevo, jakou službu poskytovaly některé kláštery skrývající se teroristům, kteří připravovali vraždy a sabotáže.

Do jedné fronty s imperialistickými válečnými štváči se postavila mezinárodní římskokatolická hierarchie, jejíž vatikánská špiónáž slouží společným zájmům mezinárodní reakce tak dokonale, že se její činnost nikterak neliší od činnosti špiónáže francouzské a americké, jež ovšem v tomto trojspolku hraje vedoucí úlohu. Vatikán a imperialisté se spojili s každým, kdo je ochoten vztáhnout ruku na lidově demokratický režim. V tomto případě si vybrali obžalovaného Mojžíra Bečku, jehož k podvratné činnosti získali v táboře pro politické uprchlíky v Bagnoli v Itálii. O společném postupu Vatikánu s dclerovými magnáty Wall Stréetu svědčí též případ J. Vetejšky, jenž po úteku z čs. armády a po odchodu za hranice se stal předmětem společného zájmu kapitalistických církevních kruhů a americké špiónážní služby CIC a stal se placeným agentem francouzské špiónážní služby a vrahem.

Neméně charakteristická a poučná byla i činnost faráře J. Pořízky z Dolních Bojanovic, ježmuž bylo prokázáno spojení s protistátní skupinou Vetejšky a Hubáčky, jakož i jeho vliv na tuto skupinu. Pořízek jako poslušný vykonavatel nečestné politiky vysoké katolické hierarchie nevedl své farníky k lásce k bližnímu, ale k nenávisti k republice, k nenávisti, jež vyvrcholila vraždou.

Státní prokurátor, když probral vinu obžalovaných, připomněl výrok presidenta republiky, který je umístěn v průběhu hodonínské sokolovny, kde proces probíhá. Je naší povinností v duchu tohoto hesla: »Republika si rozvracet nedáme«. Odhalovat nepřítelů našeho lidu a zmařit jejich činnost.

Státní prokurátorka, která poté promluvila, prohlásila o ženách, které sedí na lavici obžalovaných, že dvojnásobně zradily. Jednou republiku a po druhé ženy celého světa, které si přejí mír. Kdo může najít slova omluvy pro tyto ženy, které se spojily s těmi, jež vyrábějí vražedné zbraně proti nám a našim dětem.

Druhý státní prokurátor mluvil poté o životě mládeže za první republiky a poukázal na dnešní poměry v lidově demokratickém státě, v němž naše mládež má na všech úsecích neomezené možnosti. Položil otázku, proč mladí lidé mezi obžalovanými se stali členy teroristické bandy. U některých to byl jejich třídní původ a všichni dohromady stáli pod vlivem církevního kleru, který prostřednictvím svých agentů je zpracovával štvavou, nenávistnou kampaní proti našemu lidově demokratickému řádu.

Příloha č. 8

Novinový článek:

V závěru třídenního přelíčení (Pravda, 25. 3. 1950 č. 12)

○

V závěru třídenního přelíčení se skupinou teroristů a vyzvědačů v Hodoníně předstoupili všichni obžalovaní před státní soud a znovu přiznali svou vinu. Po poradě senátu státního soudu byl pak vynesena rozsudek, podle kterého byli všichni obžalovaní uznáni vinnými. J. Vejteska, vrah poručíka SNB, k trestu smrti, další obžalovaní k těžkému žaláři od 4 do 30 let. Tyto tresty jsou dokladem toho, že náš lidově demokratický stát dovede zahraniční americké a vatikánské špiony a jejich pomahače, kteří pracují ve službách nepřátel míru, odhalit a zneškodnit. Tresty jsou přísné, ale spravedlivé.

○

Příloha č. 9

Rodný dům Jaromíra Pořízka v Bukovince, okr. Blansko (stav v roce 2014)

**Filiální kostel Nanebevzetí Panny Marie v Bukovince, okr. Blansko
(stav v roce 2014)**

Příloha č. 10

Vysvědčení Jaromíra Pořízka z obecné školy v Dolních Bojanovicích

Vysvědčení frekventační.

Pořízek Jaromír

narozen dne *13. dubna* *1902* v *Malé Bukovince*
na *Moravě*, náboženství *římsko-katolického*, žák
VI. třídy *I.* oddělení skupiny na *šesti* třídní *smíšené* škole obecné
v *Dol. Bojanovicích*, chodil do školy od *16. září* *1908.*
do *30. června* *1913.*

Mravy je *ho* byly *chvalitebné*

prospěch

v náboženství	<i>velmi dobrý</i>
v jazyku vyučovacím	<i>velmi dobrý</i>
v počtech	<i>velmi dobrý</i>

Protože žák *ten* přijat *~* býti chce do první třídy školy střední,
vydává se *mu* toto frekventační vysvědčení.

Správa veřejné *smíšené* školy obecné
v *Dol. Bojanovicích*, dne *6. července* *1913.*

Jos. Kapica
správce školy

* NÁRODNÍ ŠKOLA *
Dol. Bojanovicích

Stupnie známek:

Mravy	chvalitebné	uspokojivé	zákonné	méně zákonné	-nezákonné
Prospěch	velmi dobrý	dobrý	dostatečný	sotva dostatečný	nedostatečný

Příloha č. 11

Vysvědčení dospělosti Pořízka Jaromíra

České státní gymnasium *v Brně.*

Číslo 25.

Vysvědčení dospělosti

Pořízek Jaromír

narozený dne *13. dubna 1902* v *Bukovině* v *na Moravě*,
naboženství *česko-katolického*, konal ~ studia gymnasijní od školního roku
1913/14 na *českém státním gymnasiu v Brně*, na němž učil,
v *je*

dokončil ~ a podrobil ~ se zkoušce dospělosti po rozumu ministerského nařízení ze
dne 29. února 1908, čís. 0.051 (Věstník min. čís. 18).

Na základě této zkoušky byl ~ uznán ~
k návštěvě university
dospělým s vyznamenáním.

V Brně dne *22. června* 19*21*.

D. Frank Ramentis
předseda zkušební komise.

D. Frank Ramentis
gymnasijní ředitel.

Tomáš Kalina
řídící.

Příloha č. 12

Fotografie mladého Jaromíra Pořízka na průkazce ČSD z roku 1946

Fotografie z primice Jaromíra Pořízka z 11. července 1926
v Dolních Bojanovicích

Příloha č. 13

Dopis Františka Pořízka Biskupské konzistoři v Brně, kde prosí za svého synovce, jako nástupce ve farnosti Dolní Bojanovice (z 8. června 1932)

Říštsko katolický farní úřad
v Dolních Bojanovicích
Číslo: 208
Proba o kooperatoru

Dolní Bojanovice, 8. června 1932

nejdušternější Biskupské Konzistoři v Brně:

Vážbluhá nítě poslepaný ovněly se so nejdušternější prosto
nejdušternější Biskupskou Konzistoři s obzřemí
máto kooperatorů v Dolních Bojanovicích d' 1. srpna
1932, nalylo. tá by soed vitteral mýro d' 1. srpna 1932, táto
d' 1. září 1932

Vážbluhá nítě poslepaný jět stížen [redacted]
[redacted] táto jě
jěni nejljži v'itě o svaze nemohl by jě gestavati
mítě kooperatorů.

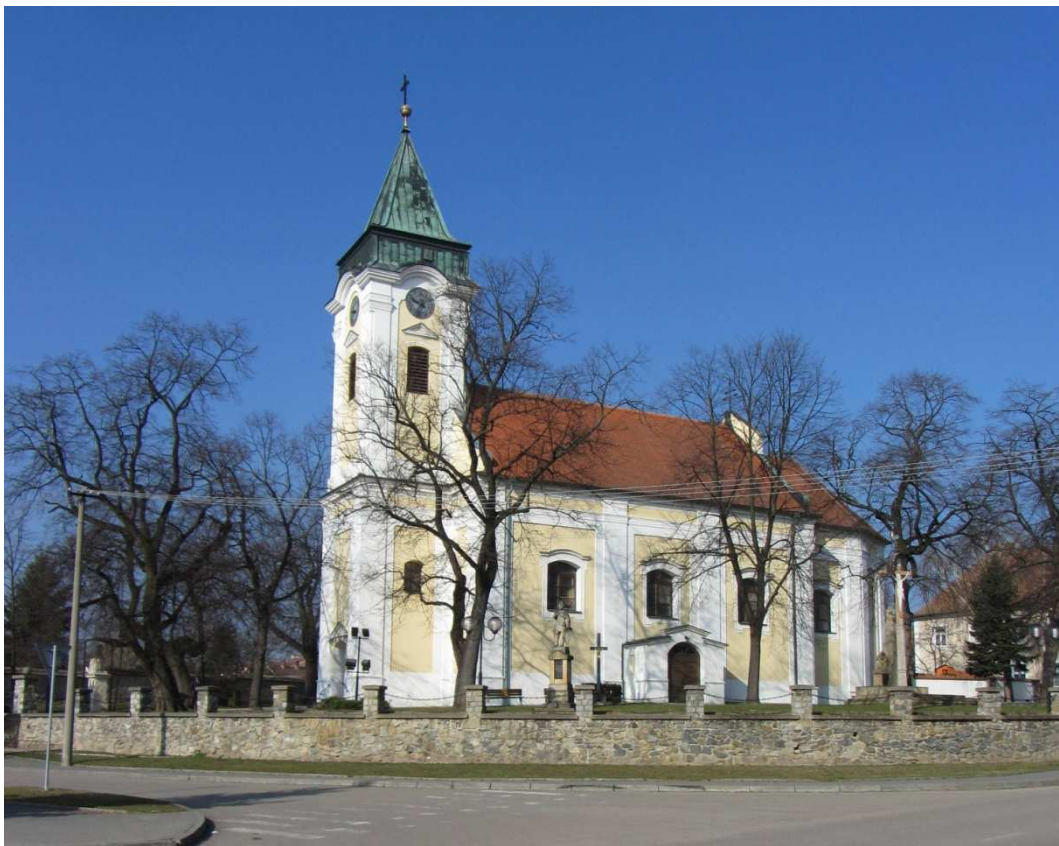
Vážbluhá nítě poslepaný ovněly se, so nejdušternější
farnosti nejdušternější Biskupskou Konzistoři, aby
je kooperator do farnosti Bojanovice jíměť máj
synovec v'p. d' Jaromír Pořízek, z Čejkovic, neb
v'p. d' Jaromír Pořízek, by se v'itěni hodil do
Dolních Bojanovic - kate trěbo takového pracovníka,
zatký jět fou - neb se čini' velky' nápor d' nepříteř
m. farnost Dolní Bojanovickou o z' farnosti Bojanovic
nove máje pracovník v' spolek kate trěbo takového
v'otěll - kate v'itěni jíměť jět, d' jě m'itěll
do farnosti Bojanovic d' jíměť jět

František Pořízek
farar

83

Příloha č. 14

Farní kostel sv. Václava v Dolních Bojanovicích (stav v roce 2014)

Budova římskokatolické fary v Dolních Bojanovicích (stav v roce 2014)

Příloha č. 15

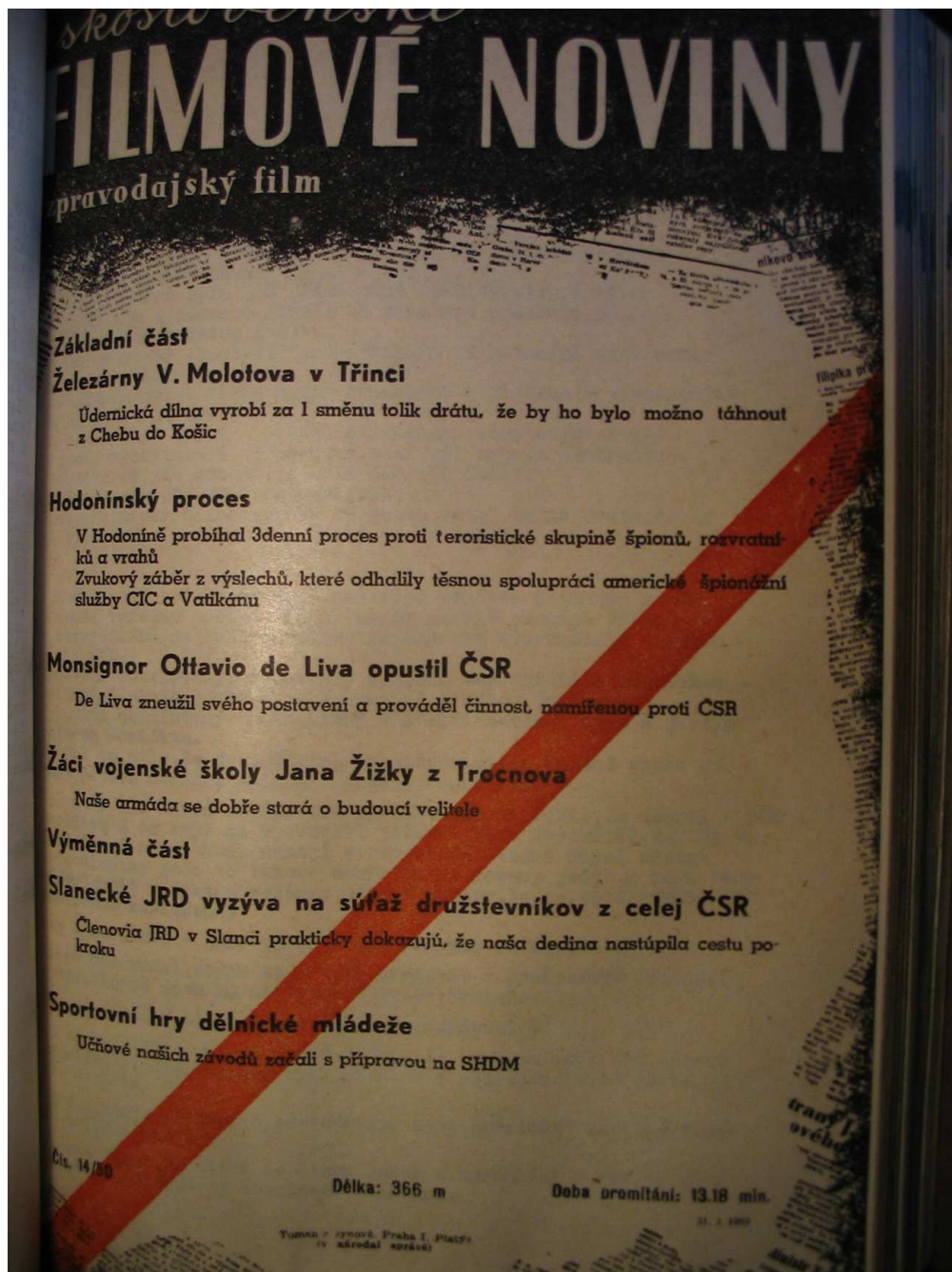

Fotografie Jaromíra Pořízka s rodiči při pouti v Bukovince v roce 1944

Fotografie Jaromíra Pořízka v době jeho zatčení v březnu 1950

Příloha č. 16

Titulní strana Československého filmového týdeníku č. 14 z roku 1950

Příloha č. 18

Parte Jaromíra Pořízka

Tvým věrným, Pane,
život se mění,
nikoli odnímá.
(Preface za zemřelé)

Oznamujeme, že Pán života a smrti povolal k sobě věrného služebníka

P. Jaromíra Pořízka
bývalého faráře v Dolních Bojanovicích u Hodonína

Zemřel po dlouhé a těžké nemoci zaopatřen sv. svátostmi
dne 14. listopadu 1964 ve věku 62 let

Pohřeb drahého zesnulého bude
ve středu dne 18. listopadu 1964 v 10 hodin
v Bukovince u Křtín

Bukovinka 63, dne 16. listopadu 1964

FRANTIŠKA POŘIZKOVÁ
maťka
FRANTIŠKA BERÁNKOVÁ, FRANTISEK POŘIZEK,
MARIE JURÁŠKOVÁ, BOŽENA PETLACHOVÁ, ANNA MALÍKOVÁ
souzruženec

jménem ostatního příbuzenstva

Příloha č. 19

Pohřeb Jaromíra Pořízka dne 18. listopadu 1964 v Bukovince

Hrob Jaromíra Pořízka na hřbitově v Bukovince

Příloha č. 20

**Pamětní deska faráře Jaromíra Pořízka a všech politických vězňů,
na budově římskokatolické fary v Dolních Bojanovicích**